

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Λογιστική και
Χρηματοοικονομική**

**Master of Science (M.Sc)
in Accounting and Finance**

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**Χρηματοδότηση Νομικών Προσώπων, εν μέσω της υγειονομικής κρίσης, από
χρηματοπιστωτικούς και δημόσιους φορείς
Ελένη Ζέκιου**

Επιβλέπων Καθηγητής: Βασίλης Γιαννόπουλος

Διατριβή υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου
Πελοποννήσου. Η παρούσα διατριβή αποτελεί μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση του
Μεταπτυχιακού Διπλώματος στη Λογιστική και Χρηματοοικονομική

Καλαμάτα, Μάϊος 2022

Ζέκιου Ελένη
Χρηματοδότηση Νομικών Προσώπων, εν μέσω της υγειονομικής κρίσης, από χρηματοπιστωτικούς και δημόσιους φορείς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Λογιστική και Χρηματοοικονομική

**Master of Science (M.Sc)
in Accounting and Finance**

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

Επιβλέπων Καθηγητής:
Γιαννόπουλος Βασίλειος
Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής

Γιακουμάτος Στέφανος
Καθηγητής, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής

Αγοράκη Μαρία-Ελένη
Επίκουρος Καθηγήτρια, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής

Η Ελένη Ζέκιου

δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- 1) Είμαι ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της πρωτότυπης αυτής εργασίας και από όσο γνωρίζω η εργασία μου δε συκοφαντεί πρόσωπα, ούτε προσβάλει τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων.

- 2) Αποδέχομαι ότι το Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής μπορεί, χωρίς να αλλάξει το περιεχόμενο της εργασίας μου, να τη διαθέσει σε ηλεκτρονική μορφή μέσα από τη ψηφιακή Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος, να την αντιγράψει σε οποιοδήποτε μέσο ή/και σε οποιοδήποτε μορφότυπο καθώς και να κρατά περισσότερα από ένα αντίγραφα για λόγους συντήρησης και ασφάλειας.

Περιεχόμενα

Κατάλογος εικόνων/σχημάτων	5
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	7
ABSTRACT	9
Συνομογραφίες.....	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	12
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	12
Σκοπός της εργασίας.....	12
Μεθοδολογία εργασίας	12
Διάρθρωση εργασίας.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	14
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ	14
Εισαγωγή.....	14
Επιπτώσεις της πανδημίας στην Παγκόσμια οικονομία και αντιμετώπιση.....	14
Επιπτώσεις της πανδημίας στο Χρηματιστήριο	16
Επιπτώσεις της πανδημίας στην συναλλαγματική ισοτιμία	19
Επιπτώσεις της πανδημίας στην τιμή πετρελαίου	20
Επιπτώσεις της πανδημίας στην Ελληνική Οικονομία	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	23
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΕΡΕΥΝΕΣ	23
Γενικά	23
GRANT THORTON:Μελέτη επίδρασης της πανδημίας στις ελληνικές επιχειρήσεις	23
ICAP GROUP: Έρευνα για τις επιπτώσεις της Πανδημίας Covid 19 στις επιχειρήσεις και στους κλάδους της Ελληνικής Οικονομίας	26
PWC: Οι επιπτώσεις της πανδημίας στις ελληνικές επιχειρήσεις.....	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	42
Μορφές χρηματοδότησης Μικρομεσαίων επιχειρήσεων.....	42
Διάθεση ιδίων κεφαλαίων	42
Τραπεζικός Δανεισμός	42
Ομολογιακά δάνεια	45
Κοινοπρακτικά δάνεια	46
Χρηματοδοτική μίσθωση (Leasing).....	47
Ρόλος των εξασφαλίσεων	48

Αξία των εξασφαλίσεων.....	49
Διάκριση εξασφαλίσεων.....	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	53
Χρηματοδότηση Μικρομεσαίων επιχειρήσεων εν μέσω της υγειονομικής κρίσης	53
Δάνεια με την εγγύηση του Ταμείου Εγγυοδοσίας Επιχειρήσεων COVID-19 της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας.....	53
Πρόγραμμα επιδότησης (Α΄ και Β΄ κύκλου) τόκων υφιστάμενων δανείων μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων πληττόμενων από τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας COVID-19.....	57
Συγχρηματοδοτούμενα δάνεια της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας Α.Ε. - Δράση « ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ – ΤΕΠΙΧ ΙΙ».....	66
Συγχρηματοδοτούμενα δάνεια της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας Α.Ε. Δράση « ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ – ΤΕΠΙΧ ΙΙ» ΝΕΟ Υποπρόγραμμα 4.	72
Ενίσχυση με τη μορφή της επιστρεπτέας προκαταβολής (1-6) για ιδιωτικές επιχειρήσεις ανεξαρτήτως κλάδου, που επλήγησαν οικονομικά λόγω της εμφάνισης και διάδοσης του COVID 19	76
Μειωμένα μισθώματα λόγω Covid 19.....	85
Επιδότηση Παγίων Δαπανών	86
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	89
Συμπερασματικές παρατηρήσεις – Ανακεφαλαίωση.....	89
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	92

Κατάλογος εικόνων/σχημάτων

Πίνακας 1 Δείκτες τιμών έτους 2019	17
Πίνακας 2 Δείκτες τιμών κατά την έναρξη της πανδημίας και του Α' Lockdown	18
Πίνακας 3 Δείκτες τιμών όταν ανακοινώθηκαν από την Ευρωπαϊκή επιτροπή η έγκριση και η διάθεση των πρώτων εμβολίων	19
Πίνακας 4 Κύκλος εργασιών ανά κλάδο (προ COVID εποχή)	24
Πίνακας 5 Σχεδιάγραμμα : Κύκλος εργασιών ανά κλάδο σε προ Covid19 εποχή.....	24
Πίνακας 6 Κλάδοι που επλήγησαν από τον Covid 19	25
Πίνακας 7 Σχεδιάγραμμα : Κλάδοι που επλήγησαν από τον Covid 19	25
Πίνακας 8 Εταιρείες που συμμετείχαν στην έρευνα	26
Πίνακας 9 Σχεδιάγραμμα : Εταιρείες που συμμετείχαν στην έρευνα.....	27
Πίνακας 10 Ποιες θεωρείτε ως τις σημαντικότερες δράσεις για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της υγειονομικής κρίσης (COVID 19);	27
Πίνακας 11 Σχεδιάγραμμα: Ποιες θεωρείτε ως τις σημαντικότερες δράσεις για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της υγειονομικής κρίσης (COVID 19);.....	28
Πίνακας 12 Σχεδιάγραμμα Σε τι βαθμό επηρεάστηκε η συνεργασία σας με εταιρείες του.....	28
Πίνακας 13 Σχεδιάγραμμα Πόσο αποτελεσματική θεωρείτε ότι είναι η τηλεργασία σε σχέση με την εργασία στο γραφείο;.....	29
Πίνακας 14 Γράφημα Αποτελεσματικότητα της Τηλεργασίας ανά κλάδο.....	30
Πίνακας 15 Γράφημα Διατήρηση της τηλεργασίας στην μετά-Covid εποχή ανά κλάδο	30
Πίνακας 16 Γράφημα Πως έχει μεταβληθεί η πιστωτική σας πολιτική μετά το	31
Πίνακας 17 Γράφημα : Τι ποσοστό (%) επί των συνολικών σας πωλήσεων αφορούν οι επισφάλειες πελατών;	32
Πίνακας 18 Γράφημα: Ποιες είναι οι στρατηγικές που θα εφαρμόσετε προκειμένου να καλυφθεί τυχόν επιδείνωση της ρευστότητας της επιχείρησής σας;.....	32

Πίνακας 19 Γράφημα : Έχετε αξιοποιήσει κάποιο από τα μέτρα στήριξης του Ελληνικού κράτους κατά την διάρκεια της πανδημίας;.....	33
Πίνακας 20 Γράφημα Ποια είναι τα μέτρα που έχετε λάβει ή προτίθεστε να λάβετε για τον περιορισμό του λειτουργικού κόστους της επιχείρησής σας:	34
Πίνακας 21 Γράφημα Όσον αφορά την εταιρεία σας πότε εκτιμάτε ότι ο κύκλος εργασιών της θα επιστρέψει στα επίπεδα προ COVID-19;.....	35
Πίνακας 22 Γράφημα Θεωρείται ότι η παρούσα ύφεση σε σχέση με την μεγάλη οικονομική κρίση της περιόδου 2009-2013 θα έχει.....στην ελληνική οικονομία:	35
Πίνακας 23 Δείκτες σύγκρισης της οικ.κρίσης του 2009 πριν την πανδημία.....	37
Πίνακας 24 ΤΕΠΙΧ ΙΙ - ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ 40/60.....	71

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τον Δεκέμβριο του 2019, ξέσπασε παγκοσμίως μία πανδημία η οποία ονομάστηκε COVID-19. Η πανδημία αυτή επηρέασε από την πρώτη στιγμή όλο τον κόσμο στην οικονομία, στην υγεία και γενικότερα στην καθημερινότητα όλης της ανθρωπότητας.

Η παύση των εργασιών των επιχειρήσεων, εκτός από τις επιχειρήσεις που αναγκαστικά η λειτουργία τους συνεχίστηκε για να μπορέσει να επιβιώσει η κοινωνία όπως τα σούπερ μάρκετ και τα φαρμακεία, είχαν αρνητικές οικονομικές συνέπειες στις επιχειρήσεις.

Σε αυτήν την διπλωματική εργασία παρουσιάζονται αρχικά οι επιπτώσεις που είχε η πανδημία στην Παγκόσμια Οικονομία, στο Χρηματιστήριο και πιο συγκεκριμένα στην Ελληνική Οικονομία.

Μέσα από έρευνες που έγιναν κατά τη διάρκεια της πανδημίας, βγήκε το συμπέρασμα ότι οι κλάδοι που επηρεάστηκαν περισσότερο ήταν ο κλάδος του τουρισμού, της εστίασης και του εμπορίου. Προκειμένου να επιβιώσουν οι επιχειρήσεις αυτές, που ανήκαν κυρίως σε αυτούς τους κλάδους, λόγω της μείωσης του κύκλου εργασιών τους και κατ' επέκταση των εσόδων τους, έπρεπε να παρθούν κάποια μέτρα ενίσχυσης από το ελληνικό κράτος, με την βοήθεια των χρηματοπιστωτικών φορέων, της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας καθώς και του Ευρωπαϊκού ταμείου, για να τονωθεί η ρευστότητα τους.

Τα κυριότερα προγράμματα επιχορήγησης και ενίσχυσης ήταν η επιδότηση των τόκων, των ήδη υφιστάμενων δανείων, για συγκεκριμένη περίοδο μέσα στο 2020 και στο 2021, η χρηματοδότηση του προγράμματος ΤΕΠΙΧ II, το οποίο προϋπήρχε της πανδημίας, αλλά μεταβάλλοντας κάποια χαρακτηριστικά του, βοήθησε τις επιχειρήσεις να αναπτυχθούν και να εξελιχθούν στα νέα δεδομένα της πανδημίας. Από τις κρατικές επιχορηγήσεις ξεχωρίζουμε τις επιστρεπτές προκαταβολές, για τις οποίες ακόμα δεν έχει ξεκινήσει η διαδικασία αποπληρωμής των δόσεων και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τη διευκόλυνση των επιχειρήσεων στην ρευστότητα τους, την δυνατότητα στις επιχειρήσεις να πληρώνουν μειωμένο μίσθωμα για την περίοδο από Μάρτιο του 2020 έως και τον Ιούλιο του 2021 και τέλος την επιδότηση παγίων δαπανών, δηλαδή την επιδότηση κάποιων εξόδων που είχαν γίνει την περίοδο του 2020 και είχαν συμπληρωθεί στο έντυπο Ε3 της φορολογικής δήλωσης.

Με τις ενισχύσεις αυτές, οι επιχειρήσεις και κυρίως οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ουσιαστικά έχουν πάρει μία παράταση χρόνου στην διατήρηση της ρευστότητας τους, διότι δεν δύναται να ανταπεξέλθουν πλήρως στους κινδύνους που υπάρχουν ήδη από τις επιπτώσεις της πανδημίας, αλλά και στην οικονομική κρίση, λόγω του πολέμου που ξεκίνησε στις 24 Φεβρουαρίου 2022 μεταξύ της Ρωσίας και της Ουκρανίας και που έχει ήδη αρχίσει να επηρεάζει όλο τον κόσμο και κυρίως την Ευρώπη.

Λέξεις – κλειδιά:

Μικρομεσαίες επιχειρήσεις (Μμε), Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα , Ταμείο Επιχειρηματικότητας (ΤΕΠΙΧ), Covid-19

ABSTRACT

In December 2019, a pandemic called COVID-19 broke out worldwide. This pandemic affected from the first moment the whole economical world, not only in health terms and matters but affected in general the everyday life of all humanity.

The temporary closure of businesses, except for businesses that necessarily continued their operation, in order for the society to survive, such as supermarkets and pharmacies, had a negative economic impact on businesses.

The present dissertation thesis initially presents the impact that the pandemic has had on the Global Economy, the Stock Exchange and more specifically on the Greek Economy.

Through the research that was implemented during the pandemic, the conclusion drawn was that the sectors most affected were the tourism, catering and trade sectors. For the companies, which belonged mainly to these sectors, to survive, due to the reduction of their turnover and, by extension, their revenues, some supportive measures had to be taken by the Greek state, with the help of the financial institutions, the Hellenic Development Bank and as well as from the European Fund, in order to boost their liquidity.

The main grant and support programs were the subsidy of interest, of existing loans, for a specific period in 2020 and 2021, the financing of the Entrepreneurship Fund II program, which existed before the pandemic, but by changing some of its characteristics, it helped businesses to grow and evolve during the pandemic period. From the state grants we distinguish the repayable advances, for which the process of repayment of the installments has not yet begun and this results in the facilitation of businesses in their liquidity, the ability for businesses to pay a reduced rent for the period from March 2020 to July 2021 and finally the subsidy of fixed costs, i.e. the subsidy of some expenses that had been incurred in the period of 2020 and had been filled in form E3 of the tax return.

With these supportive measures, businesses, and especially small and medium-sized enterprises, have essentially taken an extension of time in maintaining their liquidity, because they cannot fully cope with the risks that already exist from the effects of the pandemic, but also of the economic crisis, due to the war that began on February 24, 2022 between Russia and Ukraine, that has already begun to affect the whole world and especially Europe.

Ζέκιου Ελένη
Χρηματοδότηση Νομικών Προσώπων, εν μέσω της υγειονομικής κρίσης, από χρηματοπιστωτικούς και δημόσιους φορείς

Keywords

Small and Medium-sized Enterprises (SMEs), Hellenic Development Bank, Entrepreneurship Fund (Entrepreneurship Fund), Covid-19

Συνομογραφίες

ΕΑΤ	Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα
Μμε	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις
ΤΕΠΙΧ	Ταμείο Επιχειρηματικότητας
ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΚΑΔ	Κωδικοί Αριθμοί Δραστηριότητας
ΟΤΑ	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΝΠΙΔ	Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
ΝΠΔΔ	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΠΣΚΕ	Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων
ΑΑΔΕ	Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων
ΜΕΔ	Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της εργασίας

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ανάλυση των επιπτώσεων της πανδημίας Covid 19 τόσο στην παγκόσμια οικονομία όσο και στην ελληνική. Θα αναφερθούμε στα μέτρα που εφαρμόστηκαν για τον περιορισμό της εξάπλωσης του Covid 19, θα αναλύσουμε τις οικονομικές επιπτώσεις στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις καθώς και τα μέτρα αντιμετώπισης των επιπτώσεων της εμφάνισης Covid 19 στις ελληνικές επιχειρήσεις. Θα γίνει εμβάθυνση στα προγράμματα χρηματοδότησης και ενίσχυσης των ελληνικών επιχειρήσεων μέσω των ελληνικών τραπεζών καθώς και του Ελληνικού Δημοσίου.

Μεθοδολογία εργασίας

Η εκπόνηση της παρούσας εργασίας πραγματοποιήθηκε μέσα από διαδικτυακές πηγές αναφορικά με τις χρηματοδοτήσεις από τους ελληνικούς χρηματοπιστωτικούς φορείς, με την βοήθεια του Ευρωπαϊκού ταμείου αλλά και από το Ελληνικό Δημόσιο(ΑΑΔΕ).

Διάρθρωση εργασίας

Ύστερα από το πρώτο εισαγωγικό κεφάλαιο, στο δεύτερο παρουσιάζεται η έναρξη της πανδημίας το 2019 και οι επιπτώσεις που είχε στην καθημερινότητα της ανθρωπότητας, στην παγκόσμια οικονομία και η αντιμετώπιση που υπήρχε. Επίσης, αναφερθήκαμε στις επιπτώσεις που είχε στο Ελληνικό και στο Διεθνές Χρηματιστήριο, στη συναλλαγματική ισοτιμία, στην τιμή του πετρελαίου και στην Ελληνική Οικονομία.

Στο τρίτο κεφάλαιο, γίνεται ανάλυση των οικονομικών επιπτώσεων λόγω της πανδημίας, των ελληνικών επιχειρήσεων μέσα από έρευνες που έχουν γίνει από γνωστές ελεγκτικές εταιρείες Grant Thornton, Icar Group και τη PWC, στην ελληνικά επικράτεια.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, παρατίθενται συνοπτικά ειδικές μορφές χρηματοδότησης, όπως η διάθεση Ιδίων Κεφαλαίων(εσωτερικός δανεισμός), ο ομολογιακός και κοινοπρακτικός

δανεισμός. Μελετάται η κάλυψη των μακροπρόθεσμων αναγκών των επιχειρήσεων μέσω των επενδυτικών σχεδίων σε πάγια κεφάλαια αποδίδοντας σε βάθος χρόνου όπως και η χρηματοδοτική μίσθωση (leasing) ως εναλλακτική μορφή χρηματοδότησης παγίων. Στο τέλος αυτού του κεφαλαίου αναλύεται η αναγκαιότητα των εξασφαλίσεων της επιχειρηματικής πίστης ως μέσο και πολιτική περιορισμού του πιστωτικού κινδύνου. Μελετώνται τα είδη των εξασφαλίσεων και οι μορφές τους με τη διάκριση σε ενοχικές και εμπράγματατες.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, αναλύονται οι χρηματοδοτήσεις-ενισχύσεις των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων εν μέσω της υγειονομικής κρίσης, της πανδημίας του Covid 19, με τις πιο σημαντικές να είναι τα δάνεια της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας με την εγγύηση του Ταμείου Εγγυοδοσίας, το πρόγραμμα επιδότησης τόκων, των ήδη υφιστάμενων δανείων, το πρόγραμμα δράσης ΤΕΠΙΧ II, τα προγράμματα των επιστρεπτέων προκαταβολών, τα μειωμένα μισθώματα λόγω Covid-19 και τέλος η επιδότηση παγίων δαπανών.

Τέλος, στο έκτο κεφάλαιο, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που έχουν προκύψει από την διπλωματική εργασία, καθώς και τα οφέλη που είχαν οι επιχειρήσεις από τις χρηματοδοτήσεις που λήφθηκαν εν μέσω της υγειονομικής κρίσης σε σχέση με τα προγράμματα χρηματοδότησης της περιόδου προ Covid 19.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ

Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό, θα αναφερθούμε σε έρευνες που έχουν γίνει σχετικά με την πανδημία, η οποία έλαβε χώρα το Δεκέμβριο του 2019, από ερευνητές και ερευνητικές ομάδες σε διάφορα επιστημονικά περιοδικά. Από την έναρξη της έως και σήμερα, η πανδημία, παραμένει στο προσκήνιο του ενδιαφέροντος όλου του κόσμου, διότι έχει επηρεάσει την καθημερινότητα του ανθρώπου και έχει έρθει να προστεθεί ως μία νέα πραγματικότητα. Σε αυτό το κεφάλαιο αυτό παρουσιάζουμε ένα μέρος αυτών των ερευνών που αναφέρονται στις οικονομικές συνέπειες της πανδημίας αλλά και σε κάποιους τρόπους αντιμετώπισης αυτών.

Επιπτώσεις της πανδημίας στην Παγκόσμια οικονομία και αντιμετώπιση

Στις αρχές του 2020, ξέσπασε η πανδημία του κορωνοϊού (Covid 19), η οποία έπληξε όλο τον κόσμο, παρουσιάζοντας τεράστιες προκλήσεις στα συστήματα υγείας, αναστέλλοντας την λειτουργία των σχολείων, των επιχειρήσεων και απώλειες θέσεων εργασίας. Όλες οι χώρες αντιμετωπίζουν μια οικονομική ύφεση άνευ προηγουμένου. Ο όμιλος της Παγκόσμιας Τράπεζας τάχθηκε πρώτος στην γραμμή της παγκόσμιας ανταπόκρισης. Το συμβούλιο των Εκτελεστικών Διευθυντών τον Μάρτιο του 2020, ενέκρινε μια νέα ταχεία διευκόλυνση για να βοηθήσει τις χώρες να αντιμετωπίσουν την υγειονομική κρίση που είχε ξεσπάσει και να ενισχύσουν την οικονομική ανάκαμψη. Τον Απρίλιο, η Παγκόσμια Τράπεζα, έκανε τα πρώτα έργα στο πλαίσιο αυτής της διευκόλυνσης, με στόχο να ενισχυθούν τα συστήματα υγείας, να παρακολουθούνται οι ασθένειες και οι παρεμβάσεις της δημόσιας υγείας. Τον Απρίλιο του 2020, η [IFC](https://pressroom.ifc.org/all/pages/PressDetail.aspx?ID=24905)¹ και η MIGA προχώρησαν σε γρήγορη χρηματοδότηση για να αυξήσουν την

¹ <https://pressroom.ifc.org/all/pages/PressDetail.aspx?ID=24905>

πρόσβαση τους στο κεφάλαιο και να βοηθήσουν τις εταιρείες να συνεχίσουν να λειτουργούν και να πληρώνουν τους εργαζόμενους τους. (World Bank Group, Annual Report 2020). Όταν ξέσπασε η πανδημία, το ΔΝΤ (Διεθνές Νομισματικό Ταμείο) είχε τη μοναδική θέση να ενεργήσει γρήγορα για να παρέχει προσωρινή στήριξη σε χώρες μέλη. (Imf Annual Report, 2020). Έδρασε γρήγορα για να βοηθήσει ανθρώπους και χώρες , ενώ αβεβαιότητα θόλωσε τις προοπτικές για την παγκόσμια οικονομία και ο κόσμος συνέχισε να παλεύει με τις άγνωστες πτυχές της πανδημίας.

Η υγειονομική κρίση έχει ανατρέψει την ζωή των ανθρώπων με διάφορους τρόπους, εκτός από την απώλεια της ζωής, έχουν χάσει δουλειά, εισόδημα, αποταμιεύσεις και δεν είναι λίγοι αυτοί που ανησυχούν για το πώς θα πληρώσουν τις υποχρεώσεις τους. Οι κυβερνήσεις χρηματοδότησαν πρόσθετες υπηρεσίες υγείας και έκτακτης ανάγκης. Όπου υπήρχαν περιθώρια στον προϋπολογισμό, οι κυβερνήσεις σταμάτησαν την πτώση της παγκόσμιας ανάπτυξης με νομισματική και δημοσιονομική υποστήριξη, για να επεκτείνει τη ζωή σε επιχειρήσεις και ανθρώπους, ύψους 11,5 τρισεκατομμυρίων δολαρίων παγκοσμίως από τον Σεπτέμβριο του 2020.

Οι οικονομικές δραστηριότητες του κόσμου, παγκοσμίως, είναι στενά συνδεδεμένες λόγω της ανάπτυξης της τεχνολογίας και της επιστήμης. Πολλές χώρες σε όλο τον κόσμο εισάγουν αγαθά από την Κίνα, και επειδή είναι η χώρα εκείνη που εντοπίστηκε για πρώτη φορά η πανδημία, το κλείσιμο της έχει επηρεάσει όλες τις χώρες που εξαρτώνται από τα αγαθά και τις υπηρεσίες τους. Η χειρότερη στιγμή ήταν όταν διάφορες χώρες άρχισαν να κάνουν lockdown, κλείνοντας μάλιστα τα σύνορα τους, ως η καλύτερη επιλογή για τον έλεγχο της εξάπλωσης του ιού.

Η πανδημία COVID-19 προκάλεσε ζημιά στην παγκόσμια οικονομία όσον αφορά τα ανθρώπινα διόδια και τις οικονομικές συνέπειες. Προκάλεσε μεγαλύτερη πρόκληση στους επενδυτές και στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να μετριάσουν τις συνέπειες αυτής της πανδημίας. (Rakesh Padhan, K.P. Prabheesh,2021)

Η μελέτη των Rakesh Padhan και K.P. Prabheesh (2021) καταλήγει στο συμπέρασμα ότι μέσω νομισματικής, μακροπροληπτικής και δημοσιονομικής πολιτικής μπορεί να συμβάλει ανεξάρτητα στον μετριασμό των επιπτώσεων. Ο συνδυασμός αυτών των τριών θα μπορούσε

να είναι πιο αποτελεσματική στη μετα-πανδημική περίοδο. Επομένως, απαιτείται συντονισμός μεταξύ της τριάδας αυτής, δηλαδή των νομισματικών, μακροπροληπτικών και δημοσιονομικών πολιτικών, για τη μείωση των επιπτώσεων του COVID-19. (Rakesh Padhan, K.P. Prabheesh, 2021)

Οι περιορισμοί στην μετακίνηση του πληθυσμού μεταξύ των χωρών της Ευρώπης και της Αμερικής επηρέασαν αρνητικά τον τομέα των υπηρεσιών όπως το λιανικό εμπόριο, την φιλοξενία, την ψυχαγωγία και τις μεταφορές. Η μείωση της ζήτησης προϊόντων από τις πλέον αναπτυσσόμενες χώρες δημιούργησε παγκόσμιες περικοπές παραγωγής και διαταραχή στη λειτουργία εμπορικών αλυσίδων. Οι οικονομικές αυτές συνέπειες εξαρτώνται από το διάστημα παράτασης των περιορισμών αυτών καθώς και στην αποτελεσματικότητα των μέτρων που έχουν παρθεί από την εκάστοτε κυβέρνηση.

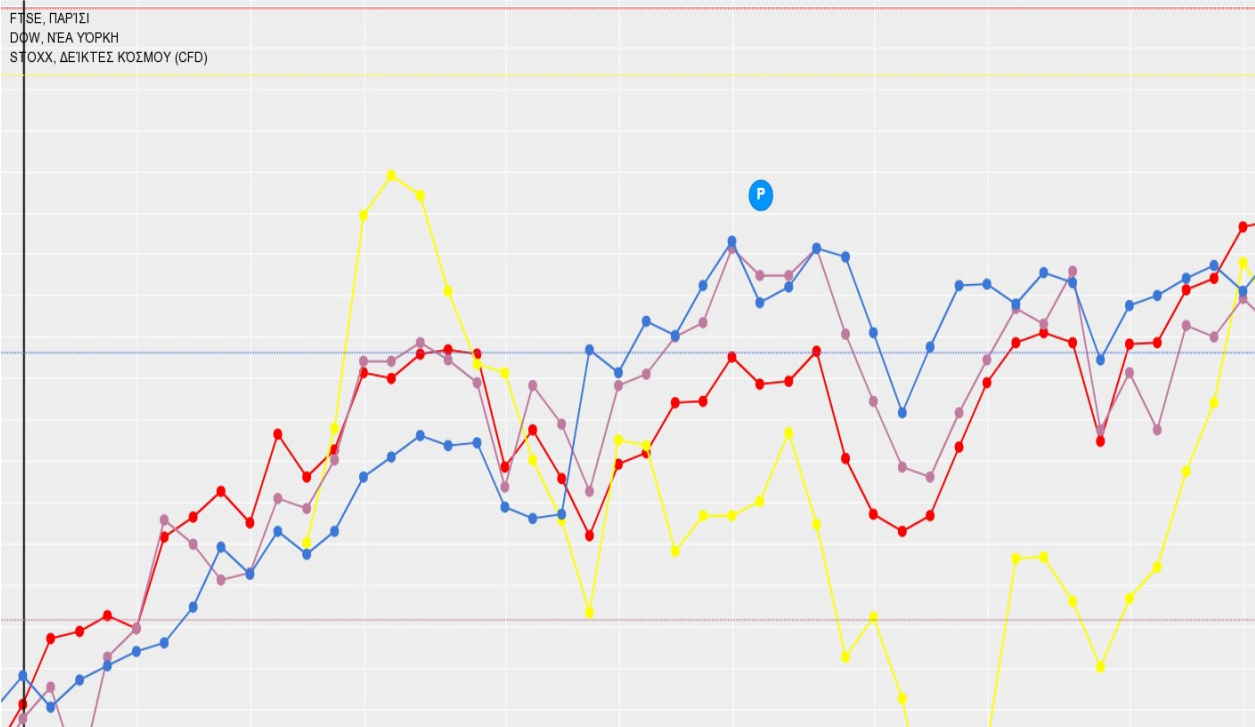
Λόγω του lockdown και της κοινωνικής αποστασιοποίησης, ο τομέας του τουρισμού και των ταξιδιών, η τροφοδοσία και ο ελεύθερος χρόνος των ανθρώπων επηρεάστηκαν ποικιλοτρόπως. Ο οργανισμός IATA (The International Air Transportation Association) η απώλεια εσόδων των επιβατών της αεροπορικής βιομηχανίας το 2020 ανήλθαν στα 113\$ δισεκατομμύρια και αυτό αποσκοπεί πάνω από το 20% των συνολικών προβλεπόμενων εσόδων (Μέρκαι Φ.,2021).

Επιπτώσεις της πανδημίας στο Χρηματιστήριο

Η έναρξη της πανδημίας αύξησε τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους, επηρεάζοντας αρνητικά τις παγκόσμιες αγορές. Η πανδημία επηρέασε αρνητικά τη χρηματιστηριακή αγορά με τη μορφή αβεβαιότητας και μείωσης της απόδοσης των μετοχών, μειώνοντας τις ροές των κεφαλαίων. Αυτή η μείωση τελικά δημιούργησε εμπόδια στις επενδύσεις, τη χρηματοδότηση έργων και τη διαθεσιμότητα ρευστότητας στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. (Rakesh Padhan, K.P. Prabheesh, 2021).

Published on Investing.com, 13/Mar/2022 - 18:08:38 GMT, Powered by TradingView.

Γενικός Δείκτης, Ελλάδα, Αθήνα:ATG, W

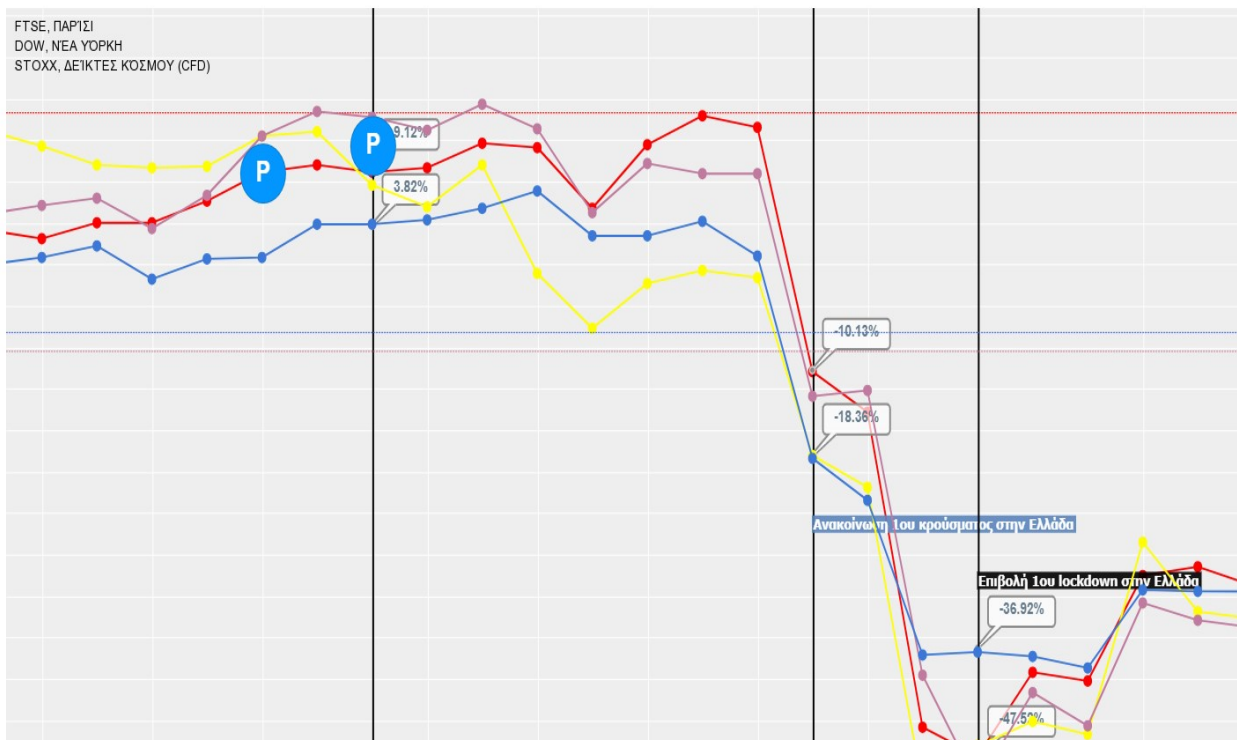
Πίνακας 1 Δείκτες τιμών έτους 2019

<https://invst.ly/xnbu3>

Η κεφαλαιοποίηση του Χρηματιστηρίου Αθηνών κατά το Ά εξάμηνο του 2020 έχει συρρικνωθεί κατά 28% σε σχέση με το τέλος του 2019 και αυτό έγινε λόγω της εμφάνισης του α' κρούσματος στην Ελλάδα και την ανακοίνωση του α' lockdown. Η συνολική κεφαλαιοποίηση των εισηγμένων εταιρειών μειώθηκε κατά € 13,3δισ (-28%) το πρώτο εξάμηνο του 2020, σε σχέση με το τέλος του 2019.

Published on Investing.com, 13/Mar/2022 - 18:18:28 GMT, Powered by TradingView.

Γενικός Δείκτης, Ελλάδα, Αθήνα:ATG, W

Πίνακας 2 Δείκτες τιμών κατά την έναρξη της πανδημίας και του Α' Lockdown

<https://invst.ly/xnbwj>

Το κλίμα αυτό αντιστράφηκε όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 15 Οκτωβρίου 2020², ανακοίνωσε ότι υπάρχουν τρεις συμβάσεις που επιτρέπουν την αγορά εμβολίων, όταν αυτά αποδειχθούν ασφαλή και αποτελεσματικά ήτοι με την AstraZeneca, Sanofi-GSK και την Johnson & Johnson. Η επιτροπή είχε εξασφαλίσει εκείνη την περίοδο:

- της AstraZeneca : 300 εκατομμύρια δόσεις
- των Sanofi-GSK :δικαίωμα αγοράς για 300 εκατομμύρια δόσεις
- της Johnson & Johnson: 200 εκατομμύρια δόσεις

Με την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής επιτροπής στις 21 Δεκεμβρίου 2020³, ότι εγκρίθηκε το πρώτο ασφαλές και αποτελεσματικό εμβόλιο κατά τις νόσου Covid 19 και χορήγησε άδεια κυκλοφορίας, ο Γενικός Δείκτης ανέκαμψε κατά € 4,5 δις (13%), ενώ ο τραπεζικός κλάδος στην Ευρώπη σημείωσε το μεγαλύτερο άλμα από την ευρωπαϊκή κρίση του

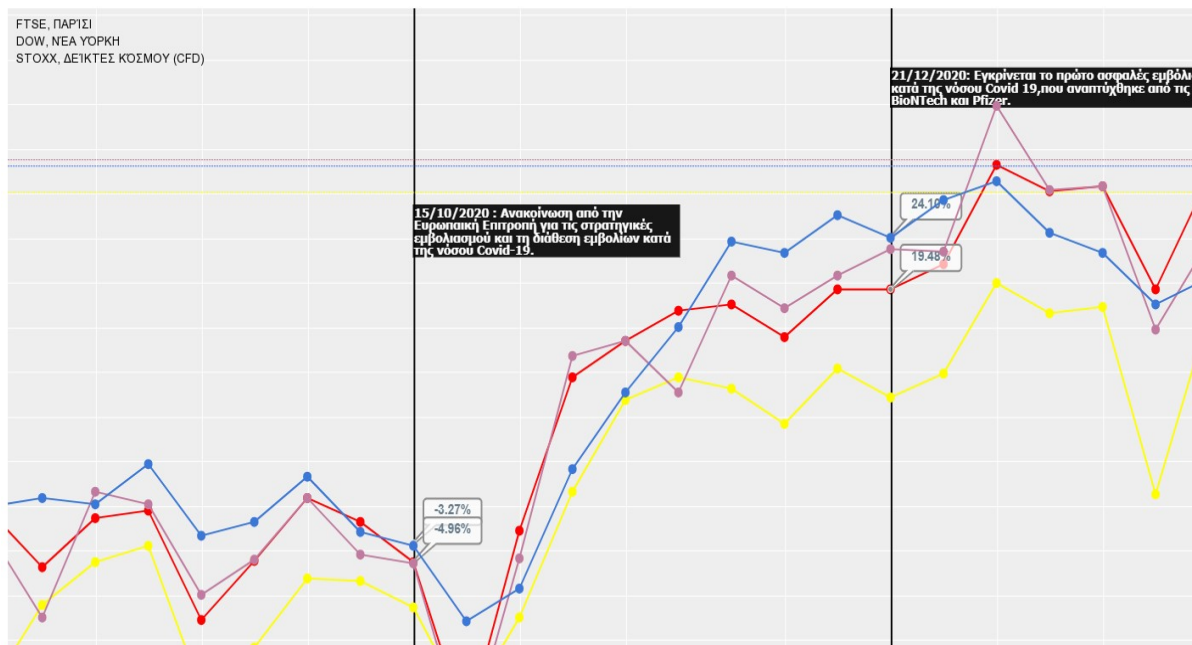
² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_20_1903

³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_20_2466

δημόσιου χρέους του 2011, ο πανευρωπαϊκός δείκτης STOXX 600 εκτινάχθηκε κοντά στο 5%, ενώ οι μετοχές στο Χρηματιστήριο Αθηνών σημείωσαν άνοδο άνω του 8,3%.

Published on Investing.com, 13/Mar/2022 - 18:32:04 GMT, Powered by TradingView.

Γενικός Δείκτης, Ελλάδα, Αθήνα:ATG, W

Πίνακας 3 Δείκτες τιμών όταν ανακοινώθηκαν από την Ευρωπαϊκή επιτροπή η έγκριση και η διάθεση των πρώτων εμβολίων

Επιπτώσεις της πανδημίας στην συναλλαγματική ισοτιμία

Σημαντικό ρόλο για τη διατήρηση της εξωτερικής σταθερότητας μιας οικονομίας είναι η συναλλαγματική ισοτιμία. Ο λόγος που παίζει σημαντικό ρόλο είναι επειδή συνδέεται άμεσα με το εμπορικό ισοζύγιο, την ανταγωνιστικότητα των εξαγωγών, το εξωτερικό χρέος και τις ροές των κεφαλαίων, η διατήρηση μιας σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας είναι ένα από κύριο μέλημα των πολιτικών. Κατά τη διάρκεια της υγειονομικής κρίσης οι οικονομίες παρουσίασαν μεταβλητότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας και υποτίμηση του νομίσματος λόγω εκρών κεφαλαίου και συναισθημάτων της αγοράς. (Rakesh Padhan, K.P. Prabheesh, 2021).

Επιπτώσεις της πανδημίας στην τιμή πετρελαίου

Οι ταξιδιωτικοί περιορισμοί και οι διαταραχές στις μεταφορές και στις επιχειρήσεις, άμεσα και έμμεσα, οδήγησαν σε αρνητικά σοκ στην προσφορά. Ενώ το αρνητικό σοκ ζήτησης προκαλείται λόγω των οικονομικών δυσκολιών και της διατάραξης των παγκόσμιων αλυσίδων, μειώνοντας τη ζήτηση του πετρελαίου. (Vidya and Prabheesh, 2020)

Η μείωση της τιμής του πετρελαίου λόγω της πανδημίας επηρέασε αρνητικά την απόδοση του ενεργειακού τομέα, όπως τις ενεργειακές βιομηχανίες, το οποίο επιβεβαιώθηκε από τους Fu και Shen (2020). Οι Salisu and Adediran (2020) παρατήρησαν ότι η αβεβαιότητα της αγοράς μπορεί να προβλέψει τη μεταβλητότητα της αγοράς ενέργειας. Οι Denruga και Narayan (2020) παρατήρησαν ότι τα κρούσματα και οι θάνατοι από τον COVID-19 αύξησαν τη μεταβλητότητα των τιμών του πετρελαίου και επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό τις τιμές του πετρελαίου. Οι Gil-Alana και Monge (2020) δήλωσαν την αναποτελεσματικότητα της αγοράς πετρελαίου λόγω της πανδημίας. Τέλος, και η δυναμική μεταξύ των αγορών πετρελαίου και χρηματιστηρίου επηρεάστηκαν από τον COVID-19.

Επιπτώσεις της πανδημίας στην Ελληνική Οικονομία

Με την έναρξη της η πανδημία, ανέκοψε την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας και συνεχίζει να την επηρεάζει αρνητικά, καθώς ακόμα δεν έχει επέλθει το τέλος της. Λόγω της μείωσης των εξαγωγών υπηρεσιών , το πραγματικό ΑΕΠ μειώθηκε κατά 8,2% . Σχεδόν όλοι οι κλάδοι της οικονομικής δραστηριότητας ,από την αναστολή λειτουργίας αλλά και από την υπολειτουργία επιχειρήσεων έχουν πληγεί, με τον τουρισμό, τη φιλοξενία και την εστίαση να πλήττονται περισσότερο.

Η Ελληνική κυβέρνηση, έλαβε άμεσα μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής με στόχο την στήριξη της απασχόλησης και των επιχειρήσεων. Τα μέτρα αυτά επέφεραν απότομη μεταστροφή του δημοσιονομικού αποτελέσματος από πλεόνασμα το 2019 σε έλλειμα το 2020 και σε συνδυασμό με τον αποπληθωρισμό, σημαντική αύξηση του λόγου του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ. Τα μέτρα αυτά, ήταν απαραίτητα να ληφθούν για να περιοριστούν οι

πρωτόγνωρες επιπτώσεις της πανδημίας. Ταυτόχρονα και οι ευρωπαϊκές αρχές αντέδρασαν στην κρίση αυτή και αποφασιστικά και συντονισμένα εφάρμοσαν ρεαλιστικές πολιτικές και βοήθησαν όλους τους τομείς της οικονομίας να απορροφήσουν τους κραδασμούς της πανδημίας. Η απόσυρση των μέτρων που ελήφθησαν και παραμένουν σε ισχύ, θα πρέπει να γίνει σταδιακά , παράλληλα με την υποχώρηση της πανδημίας και την ανάκαμψη της οικονομίας για να αποτραπούν περαιτέρω δυσμενείς επιδράσεις στην αγορά εργασίας.

1^ο κύμα πανδημίας

Η επιβεβαίωση των πρώτων κρουσμάτων στην Ελλάδα στις 28 Φεβρουαρίου 2020, κινητοποίησε τις ελληνικές αρχές για να λάβει τα πρώτα έκτακτα μέτρα. Στις 9 Μαρτίου, ανέστειλαν όλες τις μετακινήσεις από και προς την Β. Ιταλία, με εξαίρεση τις εμπορευματικές και υγειονομικού ενδιαφέροντος πτήσεις. Στις 10 Μαρτίου , έκλεισαν όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, όλων των βαθμίδων, τα φροντιστήρια και τους βρεφονηπιακούς της χώρας, καθώς και όλους τους χώρους διασκέδασης. Στις 13 Μαρτίου, ανέστειλαν τη λειτουργία της εστίασης , τα μουσεία, τα εμπορικά κέντρα και τις αθλητικές εγκαταστάσεις και στις 17 Μαρτίου πάρθηκε η απόφαση να κλείσουν τα εξωτερικά σύνορα της χώρας καθώς και όλων των άλλων κρατών –μελών. Στις 18 Μαρτίου έκλεισαν όλα τα εμπορικά καταστήματα εκτός από τους φούρνους, τα σουπερμάρκετ, τα φαρμακεία και κάποιες επιχειρήσεις με υπηρεσίες υγείας που παρέμειναν ανοιχτά καθ' όλη τη διάρκεια της πανδημίας. Στις 19 Μαρτίου το Υπουργείο Τουρισμού, ανακοινώνει το κλείσιμο όλων των ξενοδοχείων, εκτός από κάποιες εξαιρέσεις. Από τις 23 Μαρτίου έως και τις 4 Μαΐου 2020 , επιβάλλονται περιορισμοί στην κυκλοφορία σε όλη την επικράτεια, επιβάλλεται όπου είναι δυνατόν, η εξ 'αποστάσεως εργασία και για τους μαθητές και φοιτητές η τηλεκπαίδευση. Η άρση των πιο πάνω μέτρων ξεκίνησε σταδιακά από τις 4 Μαΐου 2020 έως και την 1^η Ιουνίου όπου ξεκίνησαν να λειτουργούν τα ξενοδοχεία 12μηνιας λειτουργίας καθώς και τα σχολεία. Από 1^η Ιουλίου, άρχισε να επαναλειτουργεί ο τουρισμός, εφαρμόζοντας κάποιες συγκεκριμένες διαδικασίες ελέγχου και οδηγίες για τους ταξιδιώτες που εισέρχονται στην Ελλάδα.

2^ο κύμα πανδημίας

Λόγω της αύξησης των κρουσμάτων στις 5 Νοέμβριου 2020, ανακοινώθηκε νέος περιορισμός στις μετακινήσεις για όλη τη χώρα, τα σχολεία παρέμειναν κλειστά έως τις 11 Ιανουαρίου 2021. Στις 11 Φεβρουαρίου 2021, στο μεγαλύτερο μέρος της χώρας, ξεκίνησε πάλι

η τηλεεκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Οι αθλητικές δραστηριότητες συνεχίζουν να είναι σε καθεστώς lockdown. Οι περιορισμοί συνεχίστηκαν έως το Μάιο του 2021, όπου σταδιακά άρχισαν να ανοίγουν σιγά-σιγά κάποια καταστήματα με προοπτική το καλοκαίρι του 2021, να επανέλθουμε στην κανονικότητα.

3^ο κύμα πανδημίας

Το Μάιο του 2021, εμφανίζεται η μετάλλαξη Δέλτα, που θεωρείται από όλους τους επιστήμονες η πιο μεταδοτική έως εκείνη την χρονική περίοδο. Χάρη στην εμβολιαστική κάλυψη που έχει ξεκινήσει από τον Ιανουάριο του 2021, η ελληνική κυβέρνηση, προχωρούσε σε τοπικά lockdown, αναλόγως τον αριθμό των κρουσμάτων.

4^ο κύμα πανδημίας

Φτάνοντας στο 2022, στην Ελλάδα καθώς και σε όλες τις χώρες του κόσμου, κυριαρχεί η μετάλλαξη Όμικρον, η οποία είναι πιο μεταδοτική και εξίσου θανατηφόρα. Την περίοδο αυτή επικρατεί πολύ η φράση ότι «Αργά ή γρήγορα όλοι θα κολλήσουμε κορονοϊό αλλά έχει τεράστια διαφορά αν είμαστε εμβολιασμένοι». Η ελληνική κυβέρνηση χρησιμοποιώντας αυτή τη φράση, προσπαθεί να πείσει κάποιο μέρος του πληθυσμού που αντιστέκονται στον εμβολιασμό, να προχωρήσουν στην ενέργεια αυτή, προκειμένου να μην παρθούν νέα μέτρα και εν τέλει να επιστρέψουμε στην κανονικότητα της ζωής όλων.

Από την αρχή σχεδόν της πανδημίας αρχίζουν να εμφανίζονται τα πρώτα προβλήματα στους ιδιώτες, αλλά και στις επιχειρήσεις και ιδιαίτερα στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Έτσι η ελληνική κυβέρνηση μαζί με την βοήθεια της Ευρωπαϊκής ένωσης αποφασίζει να βάλει σε εφαρμογή τα πρώτα προγράμματα βοήθειας στα φυσικά πρόσωπα καθώς και στα νομικά πρόσωπα μέσω των ελληνικών τραπεζών καθώς και του Ελληνικού κράτους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΕΡΕΥΝΕΣ

Γενικά

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται στοιχεία από μελέτες που έχουν γίνει από εταιρείες όπως την GrantThorton, την PWC και την ICAP, για την επίδραση του Covid 19 στις ελληνικές επιχειρήσεις σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Γίνεται μία πρώτη αποτίμηση των επιδράσεων στην Ελληνική Οικονομία, της πανδημίας και των μέτρων που υιοθετήθηκαν προκειμένου να την περιορίσουν. Σύμφωνα με τον διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος κ. Γιάννη Στουρνάρα, τα έκτακτα μέτρα που πήρε η Ελληνική Κυβέρνηση επέφεραν την μεταστροφή του δημοσιονομικού αποτελέσματος από πλεόνασμα το 2019 σε έλλειμμα το 2020. Η δημοσιονομική πολιτική ήταν απαραίτητη για το μετριασμό των επιπτώσεων της πανδημίας.

GRANT THORTON:Μελέτη επίδρασης της πανδημίας στις ελληνικές επιχειρήσεις

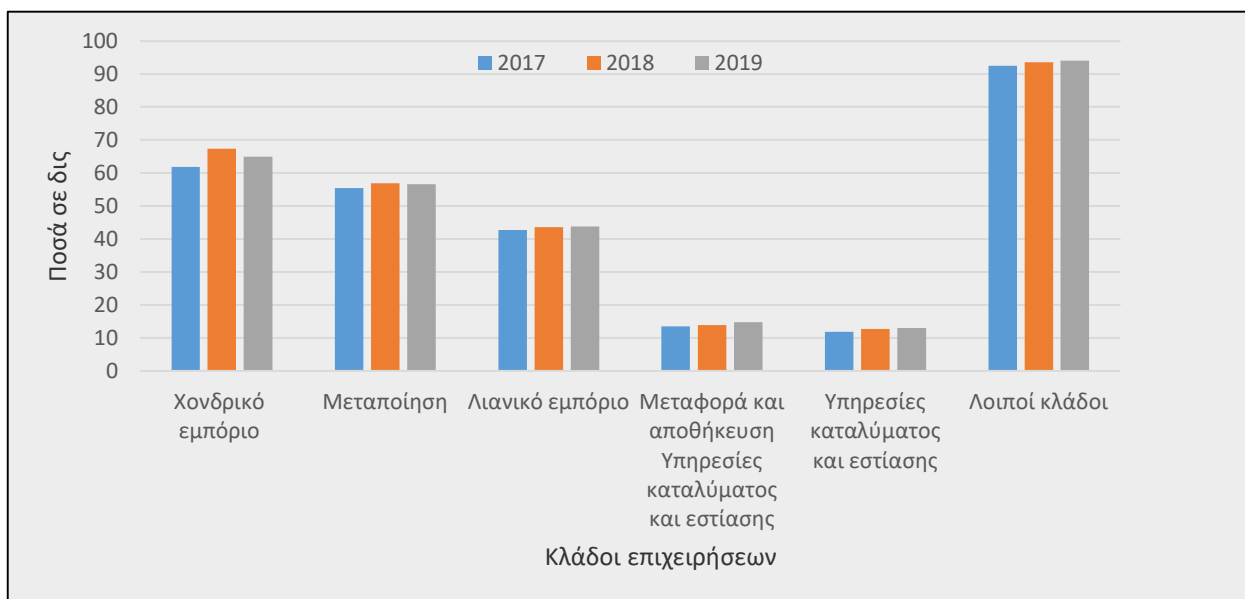
Μέσα από τη μελέτη της εταιρείας GrantThorton Ελλάδος, εξετάζονται οι αναμενόμενες επιπτώσεις των οικονομικών συνθηκών, όπως τις διαμόρφωσε η πανδημία, σε κρίσιμα μεγέθη των Ελληνικών επιχειρήσεων. Οι κλάδοι που επλήγησαν ανά κλάδο, είναι το χονδρικό εμπόριο, η μεταποίηση, το λιανικό εμπόριο, οι υπηρεσίες καταλύματος και εστίασης. Παρακάτω παρατίθεται το σχετικό διάγραμμα με τους κύκλους εργασιών των κυριότερων κλάδων πριν την έναρξη της πανδημίας.

Κλάδοι	2017	2018	2019
Χονδρικό εμπόριο	61,8	67,3	64,9
Μεταποίηση	55,4	56,9	56,6
Λιανικό εμπόριο	42,7	43,6	43,8
Μεταφορά και αποθήκευση Υπηρεσίες καταλύματος και εστίασης	13,4	13,8	14,7
Υπηρεσίες καταλύματος και εστίασης	11,8	12,7	13

Λοιποί κλάδοι	92,5	93,6	94,1
Σύνολο εγχώριας παραγωγής	277,6	287,9	287,1

Πίνακας 4 Κύκλος εργασιών ανά κλάδο (προ COVID εποχή)

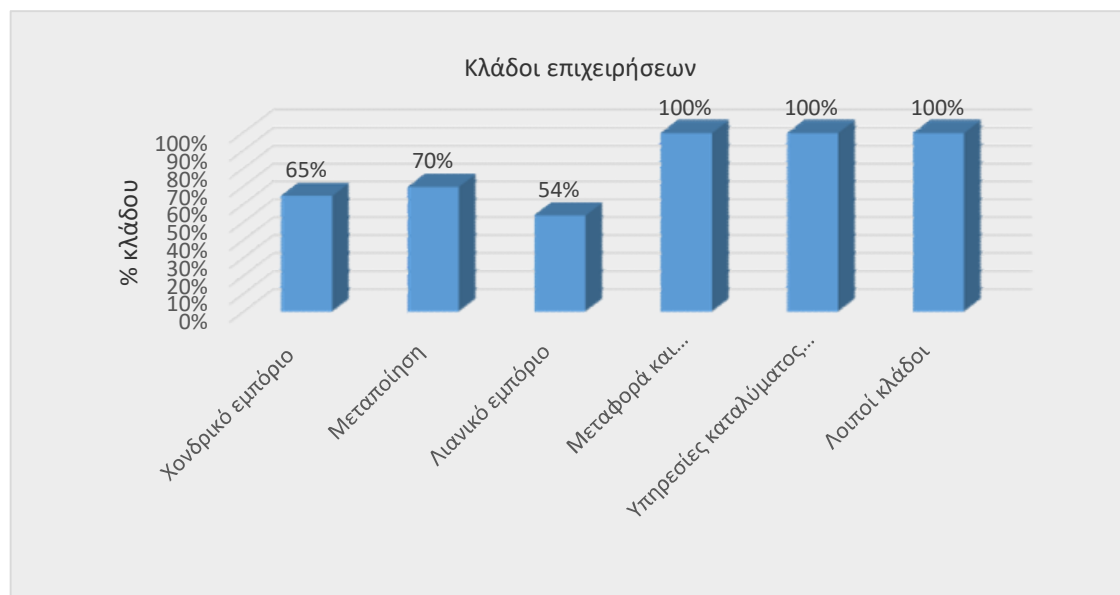
Πίνακας 5 Σχεδιάγραμμα : Κύκλος εργασιών ανά κλάδο σε προ Covid19 εποχή

Αυτό που παρατηρείται από τα πιο πάνω δεδομένα είναι ότι ο κύκλος εργασιών του συνόλου των Ελληνικών Επιχειρήσεων κατά την τριετία 2017-2019, αυξήθηκε κατά 9,5 δις . Το 57,82% του συνόλου των επιχειρήσεων αφορά το χονδρικό εμπόριο, την μεταποίηση και το λιανικό εμπόριο. Οι υπηρεσίες καταλύματος και εστίασης αφορούν μόνο το 4,39% του συνόλου, παρόλα αυτά έχουν πολλαπλασιαστική επίδραση. Τέλος, βλέπουμε ότι την τελευταία τριετία πριν την έξαρση της πανδημίας υπάρχει μία σταθερότητα.

Έσοδα σε δις	2019	% κλάδου
Χονδρικό εμπόριο	42	65%
Μεταποίηση	39,6	70%
Λιανικό εμπόριο	23,6	54%
Μεταφορά και αποθήκευση Υπηρεσίες καταλύματος και εστίασης	14,7	100%
Υπηρεσίες καταλύματος και εστίασης	13	100%

Λοιποί κλάδοι	94,1	100%
Κλάδοι που πλήττονται	199,1	82%

Πίνακας 6 Κλάδοι που επλήγησαν από τον Covid 19

Πίνακας 7 Σχεδιάγραμμα : Κλάδοι που επλήγησαν από τον Covid 19

Στον πίνακα II, βλέπουμε τον κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων που επλήγησαν άμεσα από τον Covid 19. Κάποιες από αυτές είχαν [ΚΑΔ](#)⁴ οι οποίοι περιλαμβάνονταν στα μέτρα ενίσχυσης της κυβέρνησης και δεν υποχρεώθηκαν να διακόψουν την δραστηριότητα τους, αλλά είναι και άλλες επιχειρήσεις οι οποίες ήταν υποχρεωμένες να διακόψουν την δραστηριότητα τους. Το 82% των επιχειρήσεων επλήγησαν από την πανδημία, από τις οποίες το 68,9% παράγεται από επιχειρήσεις που δεν ήταν υποχρεωμένες να διακόψουν την δραστηριότητα τους, ενώ το υπόλοιπο 13% παράγεται από επιχειρήσεις που αναγκάστηκαν να διακόψουν τη δραστηριότητα τους.

⁴ <https://www.taxheaven.gr/news/47806/anastolh-leitoourgias-epixeirhsewn-synexhs-enhmerwsh-xronikes-periodoi-kai-sxetikes-apofaseis>

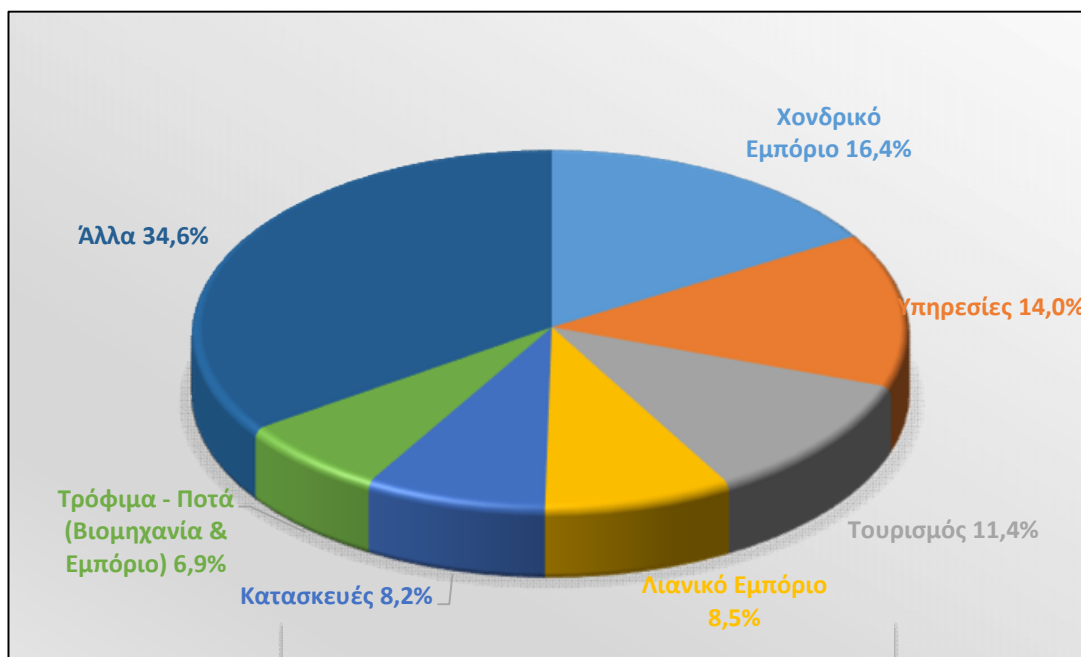
ICAP GROUP: Έρευνα για τις επιπτώσεις της Πανδημίας Covid 19 στις επιχειρήσεις και στους κλάδους της Ελληνικής Οικονομίας

Η έρευνα της ICAP GROUP , διενεργήθηκε σε ένα δείγμα 1.513 επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην ελληνική επικράτεια, τον Σεπτέμβριο-Οκτώβριο του 2020 .Χρησιμοποιήθηκε δομημένο ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις πολλαπλών απαντήσεων, στο οποίο απευθύνθηκε σε Διευθύνοντες συμβούλους ,Οικονομικού Διευθύνοντες και Credit Controllers. Σκοπός της έρευνας ήταν να προσδιοριστούν οι επιπτώσεις του κορωνοϊού στις επιχειρήσεις και στους επιμέρους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας , η διερεύνηση καίριων ζητημάτων που απασχολούν τις επιχειρήσεις (τηλεργασία, μέτρα που λαμβάνουν, φόβοι, ανησυχίες, προβλέψεις, κ.α.)

Οι εταιρείες που συμμετείχαν στην έρευνα ανήκουν κυρίως στους κλάδους του χονδρικού εμπορίου, της παροχής Υπηρεσιών και στον ευρύτερο κλάδο του τουρισμού.

Κλάδος	Ποσοστό
Χονδρικό Εμπόριο	16,4%
Υπηρεσίες	14,0%
Τουρισμός	11,4%
Λιανικό Εμπόριο	8,5%
Κατασκευές	8,2%
Τρόφιμα - Ποτά (Βιομηχανία & Εμπόριο)	6,9%
Άλλα	34,6%

Πίνακας 8 Εταιρείες που συμμετείχαν στην έρευνα

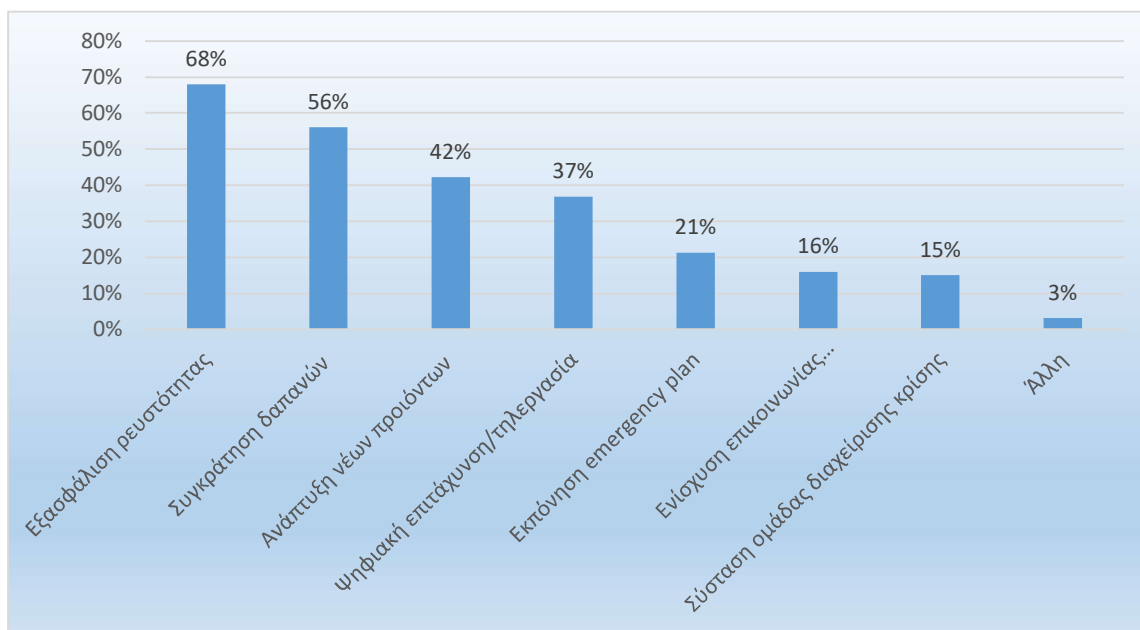
Πίνακας 9 Σχεδιάγραμμα : Εταιρείες που συμμετείχαν στην έρευνα

Από τις εταιρείες αυτές, 3 στις 4 (δηλαδή το 75,7%) δηλώνουν ότι ανήκουν στους πληττόμενους ΚΑΔ ή διέκοψαν την λειτουργία τους κατά την περίοδο του lockdown.

Στην ερώτηση: “Ποιες θεωρείτε ως τις σημαντικότερες δράσεις για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της υγειονομικής κρίσης (COVID 19);” Οι σημαντικότερες, σύμφωνα με την έρευνα , ήταν κατά κύριο λόγο η εξασφάλιση ρευστότητας (68%) και η συγκράτηση των δαπανών (56%).

Εξασφάλιση ρευστότητας	68%
Συγκράτηση δαπανών	56%
Ανάπτυξη νέων προϊόντων	42%
Ψηφιακή επιτάχυνση/τηλεργασία	37%
Εκπόνηση emergency plan	21%
Ενίσχυση επικοινωνίας ομάδων/εργαζομένων	16%
Σύσταση ομάδας διαχείρισης κρίσης	15%
Άλλη	3%

Πίνακας 10 Ποιες θεωρείτε ως τις σημαντικότερες δράσεις για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της υγειονομικής κρίσης (COVID 19);

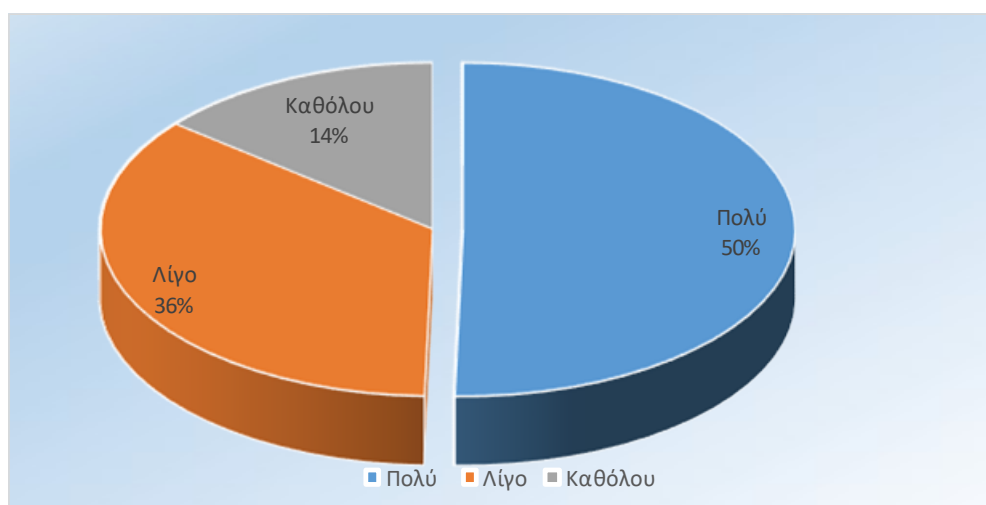

Πίνακας 11 Σχεδιάγραμμα: Ποιες θεωρείτε ως τις σημαντικότερες δράσεις για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της υγειονομικής κρίσης (COVID 19);

Σε όλους σχεδόν τους κλάδους τις δύο πρώτες θέσεις καταλαμβάνουν η εξασφάλιση της ρευστότητας και η συγκράτηση δαπανών , εκτός από τον κλάδο της Πληροφορικής-Τηλεπικοινωνιών όπου σε αυτή την περίπτωση προτιμάται η ψηφιακή επιτάχυνση και η ανάπτυξη νέων προϊόντων.

Συνεργασία με το εξωτερικό

Στις μισές σχεδόν εταιρείες (50,4%) η συνεργασία με εταιρείες του εξωτερικού επηρεάστηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό λόγω της πανδημίας.

Πίνακας 12 Σχεδιάγραμμα Σε τι βαθμό επηρεάστηκε η συνεργασία σας με εταιρείες του

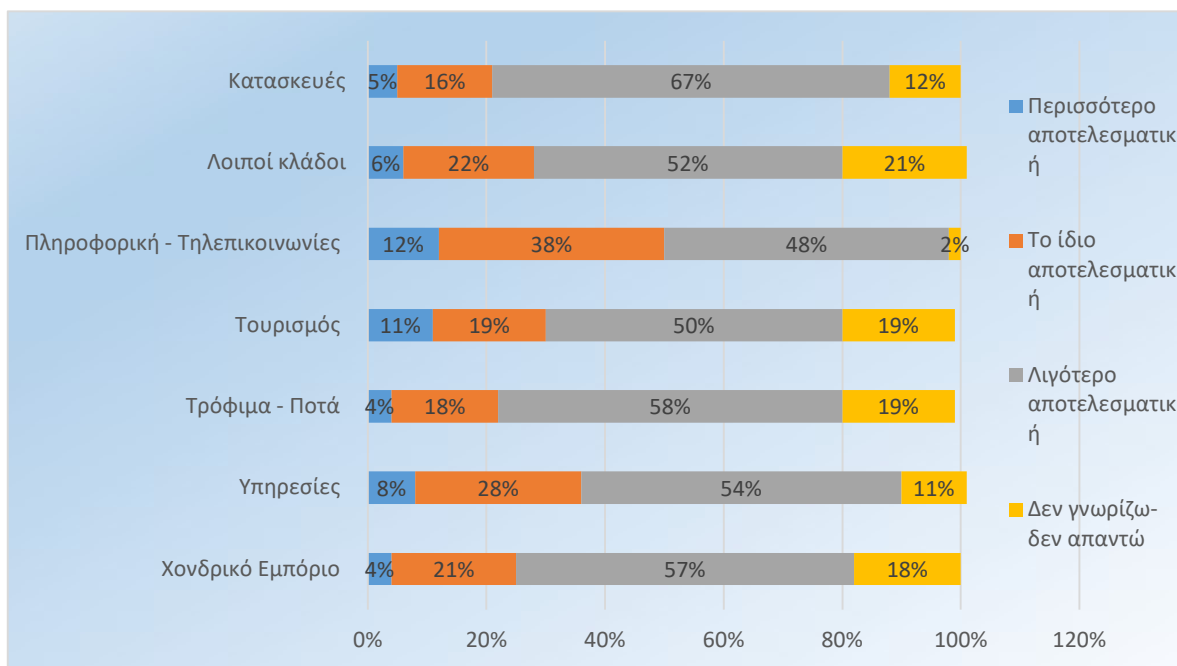
Αποτελεσματικότητα της τηλεργασίας

Η πλειοψηφία των εταιρειών (54,6%) θεωρεί ότι η τηλεργασία είναι λιγότερη αποτελεσματική σε σχέση με την εργασία στο γραφείο, ενώ μόλις το 5,9% πιστεύει ότι είναι περισσότερο αποτελεσματική.

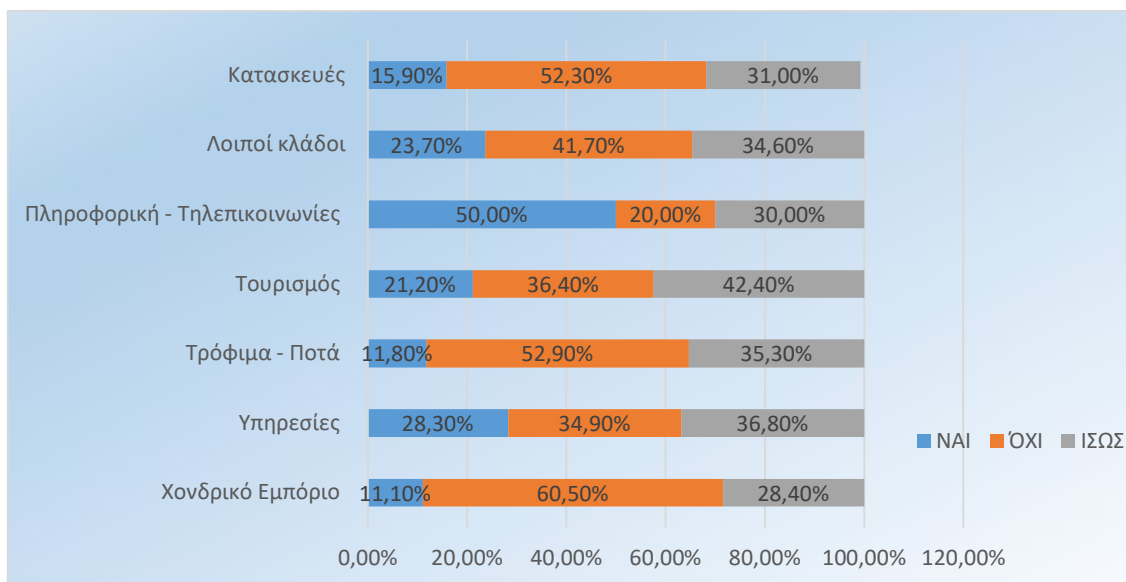
Πίνακας 13 Σχεδιάγραμμα Πόσο αποτελεσματική θεωρείτε ότι είναι η τηλεργασία σε σχέση με την εργασία στο γραφείο;

Σε όλους τους κλάδους η τηλεργασία θεωρείται λιγότερο αποτελεσματική, το υψηλότερο ποσοστό για την επιλογή λιγότερο αποτελεσματική καταγράφεται στον κλάδο των κατασκευών (67%) και το χαμηλότερο στον κλάδο της Πληροφορικής (48%).

Πίνακας 14 Γράφημα Αποτελεσματικότητα της Τηλεργασίας ανά κλάδο

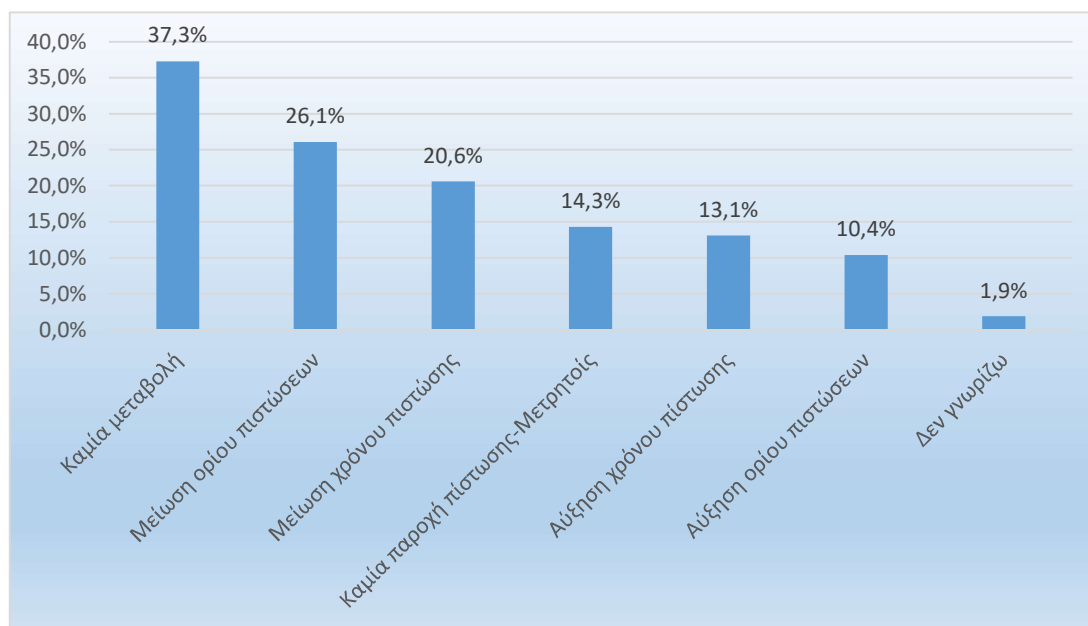
Στο κλάδο της Πληροφορικής-Τηλεπικοινωνιών η μία στις δύο εταιρείες θα συνεχίσουν την τηλεργασία και στην μετά-covid εποχή και ακολουθεί ο κλάδος παροχής υπηρεσιών με 28,3%.

Πίνακας 15 Γράφημα Διατήρηση της τηλεργασίας στην μετά-Covid εποχή ανά κλάδο

Πιστωτική πολιτική

Το 37,3% των εταιρειών δεν έχει διαφοροποιήσει την πιστωτική πολιτική του, ενώ από τις υπόλοιπες εταιρείες το 26,1%, έχει προβεί σε μείωση του ορίου και το 20,6% του χρόνου πίστωσης .

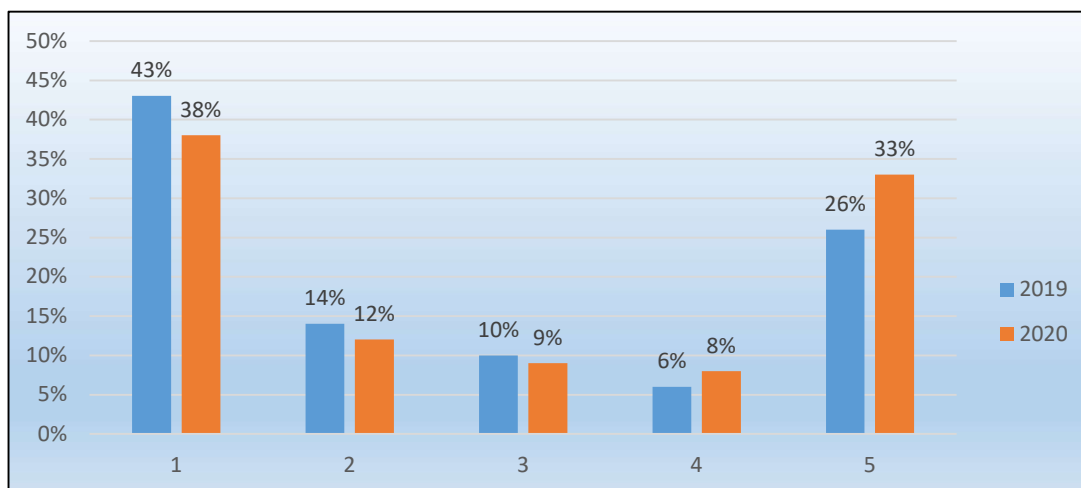

Πίνακας 16 Γράφημα Πως έχει μεταβληθεί η πιστωτική σας πολιτική μετά το

Επισφάλειες

Σημαντική αύξηση των επισφαλειών που ξεπερνούν το 5% επί των συνολικών πωλήσεων παρατηρείται το 2020 στις εταιρείες του δείγματος (2020:33% έναντι 2019 : 26%), ενώ επισφάλειες έως 1% αντιμετωπίζει το 38% των εταιρειών, ποσοστό μειωμένο σε σχέση με το 2019 (43%).

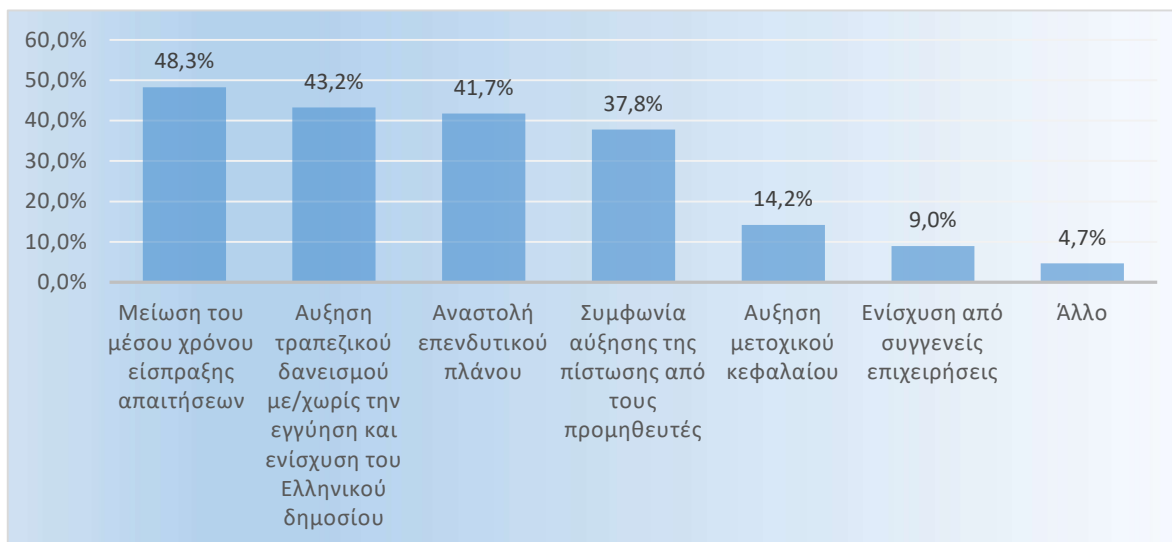

Πίνακας 17 Γράφημα : Τι ποσοστό (%) επί των συνολικών σας πωλήσεων αφορούν οι επισφάλειες πελατών;

Ρευστότητα

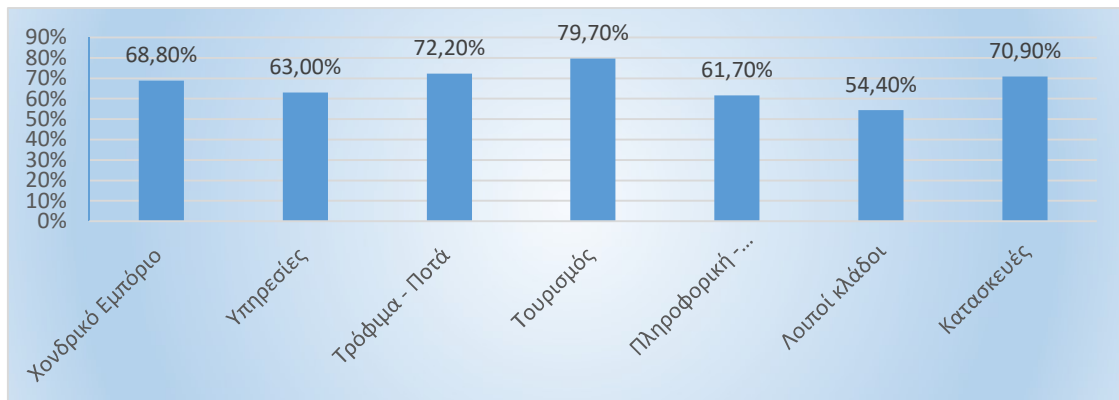
Το 48,3% των εταιρειών θα προσπαθήσουν να μειώσουν το χρόνο είσπραξης των απαιτήσεων τους στη προσπάθειά τους να βελτιωθεί η ρευστότητα τους. Υψηλά ποσοστά των εταιρειών έλαβαν αύξηση τραπεζικού δανεισμού, ανέστειλαν τις επενδύσεις τους και προσπάθησαν να αυξήσουν την πίστωση από τους προμηθευτές.

Πίνακας 18 Γράφημα: Ποιες είναι οι στρατηγικές που θα εφαρμόσετε προκειμένου να καλυφθεί τυχόν επιδείνωση της ρευστότητας της επιχείρησής σας;

Αξιοποίηση μέτρων του κράτους

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι σχεδόν 2 στις 3 εταιρείες (65,1%) έχουν αξιοποιήσει τα μέτρα στήριξης του ελληνικού κράτους, ενώ στους κλάδους του Τουρισμού, των Τροφίμων-Ποτών και των κατασκευών έχει ξεπεράσει το 70%.

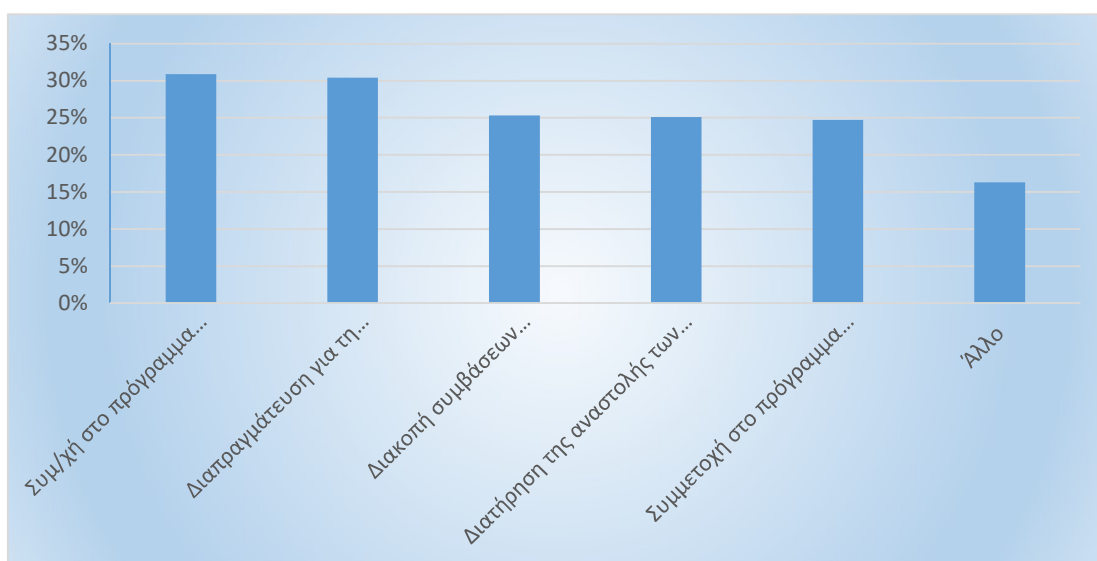
Πίνακας 19 Γράφημα : Έχετε αξιοποιήσει κάποιο από τα μέτρα στήριξης του Ελληνικού κράτους κατά την διάρκεια της πανδημίας;

Μία στις δύο εταιρείες (52,6%) δανείστηκαν με την εγγύηση ή την ενίσχυση του Ελληνικού Δημοσίου και το 48,7% ανέστειλε τις συμβάσεις των εργαζομένων του, ενώ το 45,5% προέβη σε αναστολή πληρωμής φόρων και ασφαλιστικών εισφορών.

Μέτρα περιορισμού λειτουργικού κόστους

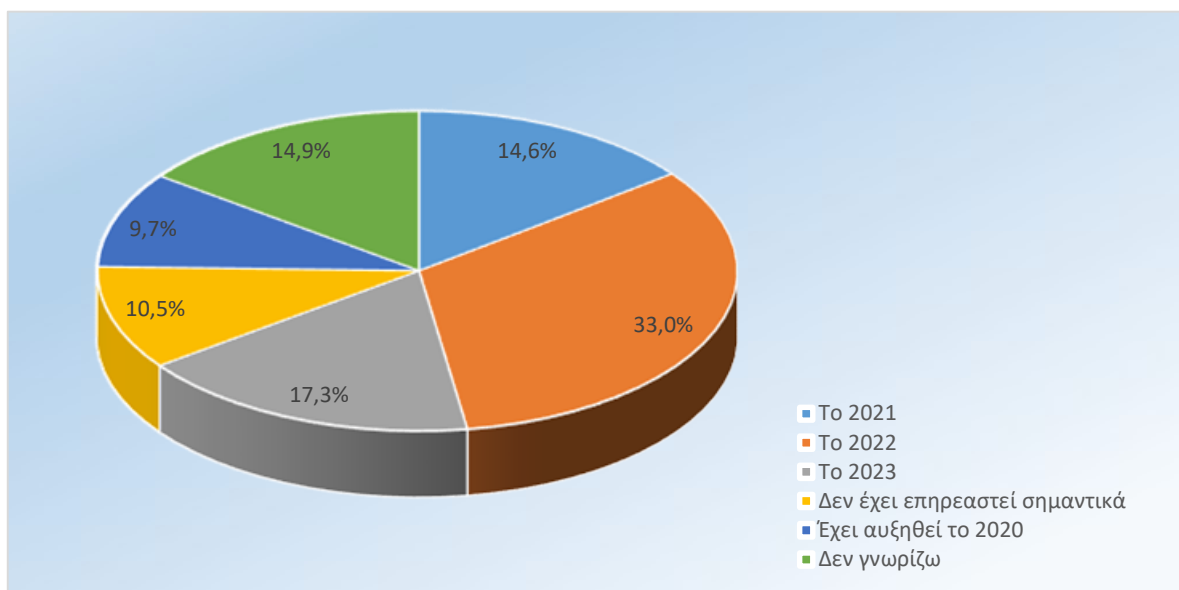
Το 30,9 % των εταιρειών συμμετέχει στο πρόγραμμα πληρωμής μειωμένου ενοικίου. Αντίστοιχο ποσοστό (30,4%) διαπραγματεύτηκε τη μείωση του ενοικίου των ακινήτων που χρησιμοποιεί η εταιρεία.

Πίνακας 20 Γράφημα Ποια είναι τα μέτρα που έχετε λάβει ή προτίθεστε να λάβετε για τον περιορισμό του λειτουργικού κόστους της επιχείρησής σας:

Επιστροφή στα προ Covid -19 επίπεδα

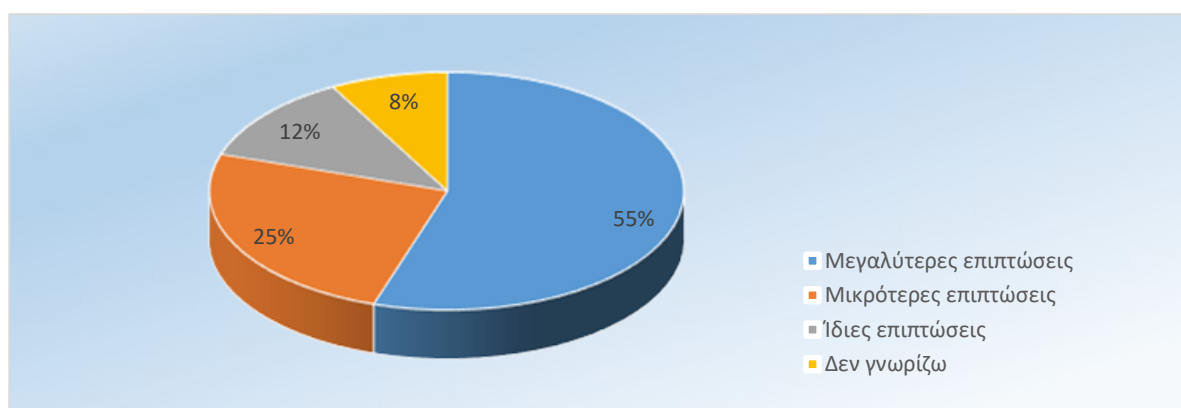
Το 33% των εταιρειών θεωρεί ότι ο κύκλος εργασιών της εταιρείας τους θα επιστρέψει στο προ Covid-19 επίπεδα το 2022 και μόλις το 17,3% το 2023, ενώ μόλις το 9,7% αύξησε τον κύκλο εργασιών του το 2020.

Πίνακας 21 Γράφημα Όσον αφορά την εταιρεία σας τότε εκτιμάτε ότι ο κύκλος εργασιών της θα επιστρέψει στα επίπεδα προ COVID-19;

Σύγκριση με την ύφεση της περιόδου 2009-2013

Η πλειοψηφία των εταιρειών 55% θεωρεί ότι οι συνέπειες της πανδημίας στην Ελληνική οικονομία θα είναι μεγαλύτερες από αυτές της κρίσης της περιόδου 2009-2013, ενώ 1 στις 4 θεωρούν ότι είναι μικρότερες.

Πίνακας 22 Γράφημα Θεωρείται ότι η παρούσα ύφεση σε σχέση με την μεγάλη οικονομική κρίση της περιόδου 2009-2013 θα έχει.....στην ελληνική οικονομία:

Συμπεράσματα

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την έρευνα της ICAP και σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική αρχή, ο κύκλος εργασιών το Δ' τρίμηνο του 2020 μειώθηκε κατά 57,6%,

σε σχέση με το 2019, ενώ το 2021, αυξήθηκε κατά 21,1% σε σχέση με το 2020. Την μεγαλύτερη αύξηση την παρουσίασαν οι επιχειρήσεις του τομέας Τέχνες, Διασκέδαση και ψυχαγωγία κατά 88,6%, ενώ τη μικρότερη αύξηση του κύκλου εργασιών, το 4 τρίμηνο του 2020 σε σχέση με το 2021, παρουσίασαν οι επιχειρήσεις του τομέας Ορυχεία και Λατομεία κατά 0,1%. Για το σύνολο των επιχειρήσεων της οικονομίας, ο κύκλος εργασιών τον Δεκέμβριο του 2021 αυξήθηκε κατά 33,5% σε σχέση με το Δεκέμβριο του 2020. Τέλος, οι επιχειρήσεις που τέθηκαν σε αναστολή λειτουργίας τον Μάρτιο του 2020, ο κύκλος εργασιών τους αυξήθηκε κατά 33,6% σε σχέση με το 2020.

Η εξασφάλιση ρευστότητας και η συγκράτηση των δαπανών είναι από τις πιο σημαντικές ενέργειες για να αντιμετωπιστούν οι συνέπειες της πανδημίας.

Η πλειοψηφία των εταιρειών θεωρεί ότι η τηλεργασία είναι λιγότερο αποτελεσματική από την εργασία στο γραφείο.

Μεγάλος αριθμός εταιρειών έχει προχωρήσει σε μείωση του ορίου και του χρόνου πίστωσης που παρέχει.

Παρατηρείται σημαντική αύξηση των επισφαλειών.

Οι εταιρείες προσπαθούν να μειώσουν το χρόνο είσπραξης των απαιτήσεων τους, προκειμένου να αυξήσουν την ρευστότητα τους.

Μεγάλο ποσοστό εταιρειών έχουν αξιοποιήσει τα μέτρα στήριξης του ελληνικού κράτους.

Η επιστροφή του κύκλου εργασιών στην προ Covid εποχή, τοποθετείται στο 2022 ή το 2023.

Τέλος, οι περισσότερες εταιρείες πιστεύουν ότι οι συνέπειες της πανδημίας είναι μεγαλύτερες από των συνεπειών της κρίσης 2009-2013.

PWC: Οι επιπτώσεις της πανδημίας στις ελληνικές επιχειρήσεις

Ο αντίκτυπος της πανδημίας: Πριν το ξέσπασμα της πανδημίας, η Ελλάδα ήταν σε διαφορετικό επίπεδο ετοιμότητας σε σύγκριση με την κατάσταση που βρισκόταν την περίοδο πριν τη κρίση χρέους του 2009. Ολοκληρώνοντας τα προγράμματα προσαρμογής, η πανδημία βρήκε την Ελληνική Οικονομία σε κατάσταση με θετικά δημοσιονομικά μεγέθη και με πρόσβαση στις διεθνείς αγορές. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα και σε συνδυασμό με την απαιτούμενη στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να δημιουργήσει επαρκή δημοσιονομικό χώρο για την υποστήριξη των επιχειρήσεων και των εργαζομένων από τις επιπτώσεις της πανδημίας.

Οι βασικότεροι δείκτες σύγκρισης της οικονομικής κρίσης του 2009 με την κατάσταση της χώρας πριν την πανδημία του 2020 είναι οι εξής :

	Οικονομική κρίση	Πριν την Πανδημία
ΑΕΠ	175,2 € δις	183,6€ δις
Ανεργία	27,50%	17,30%
Δείκτης Οικονομικού κλίματος	79,3 μονάδες	110,4 μονάδες
Απόδοση 10ετούς Ελληνικού Ομολόγου	29,20%	1,10%
Εξαγωγές Αγαθών & Υπηρεσιών	20% του ΑΕΠ	38,1% του ΑΕΠ
Μη εξυπηρετούμενα δάνεια	49,1% του συνόλου των δανείων	40,1% του συνόλου των δανείων
Δημοσιονομικό Έλλειμμα (-) / Πλεόνασμα (+)	-15,10%	1,50%
Δείκτης Υποδομών	49 μονάδες	78 μονάδες

Πίνακας 23 Δείκτες σύγκρισης της οικ. κρίσης του 2009 πριν την πανδημία

Η ελληνική οικονομία δεν κατάφερε να επιλύσει τις δομικές παθογένειες της παρά την μακρά περίοδο προσαρμογής που υπέστη στην 10ετή κρίση, το οικονομικό μοντέλο της Ελλάδας παρέμεινε αδύναμο δημιουργώντας αρνητικές προσδοκίες για τις επιπτώσεις που θα είχε στην εγχώρια οικονομία ή πανδημία. Η οικονομία της Ελλάδας εξαρτάται από τον τουρισμό και την εστίαση με αποτέλεσμα να καθιστά την οικονομία ιδιαίτερα ευάλωτη στην πανδημία, αφού ήταν αυτοί οι δύο τομείς που επηρεάστηκαν περισσότερο από την πανδημία. Ταυτόχρονα η ελληνική οικονομία χαρακτηρίζεται από χαμηλό βαθμό ψηφιοποίησης τόσο όσον αφορά το κράτος, όσο και τις εταιρείες. Επιπρόσθετα το μικρός μέγεθος των εταιρειών

τις εγκλωβίζει σε ένα καθεστώς χαμηλής παραγωγικότητας και εσωστρέφειας και περιορίζει σημαντικά την ικανότητα τους να αντλούν ρευστότητα να επενδύουν και να καινοτομούν .

Αξιοσημείωτη αντοχή της Ελληνικής οικονομίας στην πανδημική κρίση: Παρά το γεγονός ότι επικρατούσε απαισιόδοξο κλίμα κατά το ξέσπασμα της πανδημίας, η Ελλάδα επέδειξε γρήγορα αντανakλαστικά στη διαχείριση της υγειονομικής κρίσης. Το κράτος επιτάχυνε τον εκσυγχρονισμό του επιταχύνοντας την ψηφιοποίηση κρίσιμων λειτουργιών της δημόσιας διοίκησης .Παράλληλα, αρκετές επιχειρήσεις, παρά το ψηφιακό έλλειμμα που της χαρακτήριζε, επέδειξαν ισχυρές ικανότητες προσαρμογής στις ανάγκες της πανδημίας υιοθετώντας το σύστημα της τηλεργασίας και άλλες ψηφιακές λύσεις για να συνεχίσουν τη λειτουργία τους , όπως π.χ. το ηλεκτρονικό εμπόριο. Σύμφωνα με τα στοιχεία που καταγράφονται από το Υπουργείο Οικονομικών για το μήνα Οκτώβριο σημειώθηκε αύξηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών κατά 3 δισεκατομμύρια € σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα πέρυσι.

Η θετική πορεία που είχε η Ελλάδα πριν την πανδημία σε συνδυασμό με την ενίσχυση κρίσιμων τομέων εν μέσω της υγειονομικής κρίσης, ενισχύει τη θέση της Ελλάδος διεθνώς, όπως αποτυπώνεται και στην κατάταξη του International Institute for Management Development (IMD) για τη διεθνή ανταγωνιστικότητα των οικονομιών. Στην κατάταξη λαμβάνεται υπόψη η οικονομική επίδοση της χώρας, την απόδοση του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα καθώς και την ποιότητα των υποδομών.

Διεθνής Κατάταξη του International Institute for Management Development (IMD)		
	2019	2020
Ανταγωνιστικότητα	58η θέση	49η θέση
Ψηφιακός εκσυγχρονισμός	53η θέση	46η θέση
Πλαίσιο έναρξης επιχειρήσεων	26η θέση	6η θέση

Οι επιπτώσεις της πανδημίας στους κλάδους της οικονομίας βάσει της έρευνας της PWC : Οι κλάδοι όπως το εμπόριο που παράγουν προϊόντα που καλύπτουν βιοτικές ανάγκες παρέμειναν οριακά ανεπηρέαστοι από την πανδημία, όπως επίσης και τα αγαθά και οι υπηρεσίες που επηρεάζουν την καθημερινότητα, όπως η ενέργεια, η ύδρευση και οι τηλεπικοινωνίες κατάφεραν και αύξησαν τα μεγέθη τους. Παράλληλα, στους κλάδους της τεχνολογίας και των υγειονομικών προϊόντων (μάσκες, αντισηπτικά), υπήρχε αύξηση στον

κύκλο εργασιών τους εν μέσω κρίσης , όπως επίσης και αρκετές επιχειρήσεις κυρίως στον κλάδο του εμπορίου που παρά τις αναστολές λειτουργίας τους , συνέχισαν να λειτουργούν μέσω των ηλεκτρονικών καταστημάτων , διασώζοντας σε σημαντικό βαθμό τα μεγέθη του κλάδου.

Ο κλάδος των υπηρεσιών , εξαιτίας των επιβεβλημένων μέτρων για τον έλεγχο της διασποράς της πανδημίας «αδρανοποιήθηκε». Η απαγόρευση των μετακινήσεων και οι μετέπειτα περιορισμοί σε συνδυασμό με την μείωση των τουριστικών αφίξεων κατά 77,2% για το διάστημα Ιαν-Σεπ 2020 σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2019 επέφεραν ισχυρό πλήγμα στις επιχειρήσεις του υποκλάδου των μεταφορών .Τα έσοδα του κλάδου των εισηγμένων εταιρειών, μειώθηκαν κατά 33% συγκριτικά με το πρώτο εξάμηνο του 2019, έτσι παρουσίασε ζημιές προ φόρων ύψους €245 εκ. Η χρηματοοικονομική θέση των εταιρειών του κλάδου χειροτέρευσε καθώς η αναλογία Δανείων προς Ίδια κεφάλαια ανήλθε στο 240% , όπου σε σύγκριση με το 2019, παρατηρείτε αύξηση 75 ποσοστιαίων μονάδων και η οποία προέρχεται από τη μείωση των Ιδίων κεφαλαίων κατά 28% .

Προκλήσεις και κίνδυνοι :

Διατήρηση κλίματος εμπιστοσύνης : Στην οικονομική κρίση η χώρα είχε χάσει την πρόσβαση της στις αγορές λόγω έλλειψης εμπιστοσύνης , αντίθετα αυτή τη φορά οι δημοσιονομικές ανάγκες της οικονομίας χρηματοδοτούνται μέσω του δανεισμού από τις διεθνείς αγορές με την βοήθεια της Ε.Ε. Βασικός παράγοντας , είναι η δυνατότητα δανεισμού με χαμηλά επιτόκια αλλά και σημαντική πρόκληση για τη βιωσιμότητα του ελληνικού χρέους. Έτσι η χώρα θα πρέπει να διατηρήσει το κλίμα εμπιστοσύνης που χτίστηκε με τις αγορές τα τελευταία χρόνια , σε συνδυασμό με την εκτέλεση των απαραίτητων μεταρρυθμίσεων. Η συνέχιση της ποσοτικής χαλάρωσης εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας αποτελεί σημαντική πρόκληση για τη χώρα διότι συμβάλλει στην εμπιστοσύνη των επενδυτών. Αν αλλάξει η πολιτική αυτή θα ασκήσει αυξητικές πιέσεις στα μακροπρόθεσμα επιτόκια δανεισμού και έτσι θα επηρεαστεί αρνητικά η βιωσιμότητα του Ελληνικού χρέους.

Απορρόφηση και αξιοποίηση των πόρων : Καταλυτικοί παράγοντες για την επιτάχυνση της ανάκαμψης της οικονομίας είναι η προσέλευση επενδύσεων και η αξιοποίηση των

διαθέσιμων πόρων του ταμείου Ανάκαμψης, ύψους 32 € δις όπου αθροιστικά με τους υπόλοιπους ευρωπαϊκούς πόρους που θα εισρεύσουν έως το 2027, αναμένεται να αγγίξουν συνολικά τα 27 € δις . Μετά το τέλος της πανδημίας , βασική πρόκληση για την Ελλάδα, είναι η μέγιστη δυνατή απορρόφηση των διαθέσιμων πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης .Σημαντικό ρόλο στην πρόκληση αυτή θα διαδραματίσουν και οι επιχειρήσεις οι οποίες θα πρέπει να προετοιμαστούν κατάλληλα για ευκαιρίες που θα παρουσιαστούν στην οικονομία υποβάλλοντας ολοκληρωμένα επιχειρηματικά σχέδια για χορήγηση χρηματοδότησης, ιδιαίτερα στους τομείς της ψηφιοποίησης και της ενεργειακής αναβάθμισης .

Αναβάθμιση τουριστικού προϊόντος : Ο τουρισμός στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από μαζικότητα και εποχικότητα διότι οι τουριστικές ροές είναι ιδιαίτερα πυκνές μία συγκεκριμένη περίοδο του έτους, έτσι η Ελλάδα πρέπει να αναβαθμίσει το τουριστικό της προϊόν επενδύοντας σε λιγότερο εποχικές και περισσότερο ποιοτικές μορφές τουρισμού όπως π.χ. ο συνεδριακός και ο ιατρικός τουρισμός.

Ποια θα είναι η επόμενη μέρα των τραπεζών;

Τα τελευταία χρόνια έγιναν αρκετές θετικές κινήσεις για να μειωθούν τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ) , όμως αυτά παραμένουν ακόμα σε υψηλά επίπεδα (35,8% του συνόλου των δανείων), ενώ με την πανδημία δημιουργούνται επιπρόσθετες προκλήσεις λόγω των νέων ΜΕΔ , που αναμένεται να εμφανιστούν με την λήξη των αποπληρωμών. Με την ολοκλήρωση των διαδικασιών τιτλοποίησης που έχει ήδη ανακοινωθεί από τις ελληνικές τράπεζες ο λόγος των ΜΕΔ αναμένεται να μειωθεί στο 25% περίπου. Την πρόκληση αυτή, έχουν να την αντιμετωπίσουν όλες οι ευρωπαϊκές τράπεζες και συνεπώς η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα λαμβάνει αποφάσεις που υποβοηθούν όλες τις παραπάνω. Υπάρχει πιθανότητα να προωθηθούν μηχανισμοί επίλυσης των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Παραμένοντας στην κατεύθυνση αυτή, οι τράπεζες θα πρέπει να συνεχίσουν με την ίδια ένταση τις προσπάθειες μείωσης των δανείων αυτών.

Οι τράπεζες θα πρέπει να παρέχουν ρευστότητα στις υγιείς επιχειρήσεις που επλήγησαν από τον Covid – 19. Κάποιες από τις εταιρείες που δραστηριοποιούνται στους κλάδους που έχουν επηρεαστεί περισσότερο από την πανδημία , ενδέχεται να μην επιβιώσουν. Έτσι σε συνεργασία με το κράτος χρειάζεται να δημιουργήσουν μηχανισμούς

αξιολόγησης των υγιών από τις προβληματικές επιχειρήσεις, ώστε να στηριχθούν με ρευστότητα τις επιχειρήσεις που μπορούν να ανταπεξέλθουν και αφετέρου να διαχειριστούν τις εταιρείες που τελικά δεν θα μπορέσουν να επιβιώσουν.

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα λαμβάνοντας υπόψη τη μεταστροφή του παραγωγικού μοντέλου που επιχειρείται θα πρέπει να διαφοροποιήσουν το χαρτοφυλάκιο των εταιρειών που χρηματοδοτούν από τους παραδοσιακούς τομείς , όπως του τουρισμού και των ακινήτων, σε τομείς δηλαδή της οικονομίας όπου εμφανίζονται οι νέες ευκαιρίες ανάπτυξης. Αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα να στηρίξουν τις επιχειρήσεις που θα προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Μορφές χρηματοδότησης Μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Πριν ξεκινήσουμε την ανάλυση των τρόπων χρηματοδότησης των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων κατά τη διάρκεια της υγειονομικής κρίσης θα πρέπει να δούμε πώς χρηματοδοτούνται παραδοσιακά, κάποια βασικά χρηματοδοτικά εργαλεία και τον ρόλο που παίζουν οι εξασφαλίσεις σε έναν χρηματοπιστωτικό φορέα.

Διάθεση ιδίων κεφαλαίων

Ο πιο απλός και υγιής τρόπος χρηματοδότησης μιας επιχείρησης είναι η εσωτερική χρηματοδότηση δηλαδή ο επιχειρηματίας, ή οι μέτοχοι διαθέτουν στην επιχείρηση τα κεφάλαια για να μπορέσει η επιχείρηση να συνεχίσει τις δραστηριότητες της. Ουσιαστικά, το ίδιο κεφάλαιο μιας επιχείρησης είναι η συμμετοχή του επιχειρηματία ενώ το ξένο κεφάλαιο είναι αυτό που προέρχεται από εξωτερικούς παράγοντες.

Το ίδιο κεφάλαιο σε μία επιχείρηση, είναι το σύνολο των κεφαλαίων που συνεισφέρει το σύνολο των εταίρων. Με αυτό το κεφάλαιο πραγματοποιείται η σύσταση της εταιρείας, ξεκινάει η δραστηριότητα της και αποτελεί εγγύηση για την επιβίωση της σε περίπτωση ζημιών στην διαχειριστική χρήση.

Η εσωτερική χρηματοδότηση μιας επιχείρησης γίνεται με τους πιο κάτω τρόπους:

- Αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, είτε με χρηματοδότηση από τους ήδη υπάρχοντες εταίρους, είτε από την είσοδο νέου εταίρου, ο οποίος για να μπορέσει να συμμετάσχει στην επιχείρηση θα πρέπει να συνεισφέρει κεφάλαιο.
- Κεφαλαιοποίηση των υφιστάμενων αποθεματικών που διαθέτει η επιχείρηση.
- Δανεισμός της επιχείρησης από τους εταίρους της.
- Χρησιμοποίηση των συσσωρευμένων ποσών των αποσβέσεων.
- Πώληση περιουσιακών στοιχείων.
- Μετοχοποίηση των χρεών.
- Διαφορές αναπροσαρμογής.

Τραπεζικός Δανεισμός

Υπάρχουν φορές, όπου ο εσωτερικός δανεισμός δεν είναι αρκετός, οπότε η επιχείρηση προκειμένου να αποκτήσει επιπρόσθετα κεφάλαια, προχωράει σε εξωτερικό δανεισμό, όπως είναι ο τραπεζικός δανεισμός. Οι λόγοι που μπορεί να προχωρήσει μία επιχείρηση σε τέτοιου είδους δανεισμού, μπορεί να είναι η επέκταση της σε νέες αγορές, αγορά επαγγελματικής στέγης, κεφάλαιο κίνησης λόγω έλλειψης ρευστότητας, αγορά επαγγελματικού εξοπλισμού, όπως και πολλοί άλλοι. Έτσι, όταν η εσωτερική χρηματοδότηση δεν αρκεί ή οι εταίροι αρνούνται να διαθέσουν τα χρήματά τους, τότε η επιχείρηση καταφεύγει στη λύση του δανεισμού.

Υπάρχουν δύο είδη τραπεζικού δανεισμού. Το πρώτο είδος αφορά την χρηματοδότηση του κεφαλαίου κίνησης, προκειμένου η επιχείρηση να καλύψει τα στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού. Το δεύτερο είδος είναι οι χρηματοδοτήσεις που αφορούν τα επενδυτικά σχέδια της επιχείρησης ή αφορούν τα πάγια περιουσιακά στοιχεία, έτσι ώστε να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους και να επιβιώσουν απέναντι στους ανταγωνιστές τους.

Το πρώτο είδος, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά του δανείου, δηλαδή τη διάρκεια, τα περιουσιακά στοιχεία χρηματοδοτούνται και τι εξασφαλίσεις θα παρέχει η επιχείρηση προς την τράπεζα, διακρίνεται στις εξής μορφές :

- **Εφάπαξ τραπεζική χρηματοδότηση :** Αφορά τα δάνεια που δίνονται από τις τράπεζες για κάλυψη έκτακτων αναγκών των επιχειρήσεων με δανειακή διάρκεια έως και 12 μήνες.
- **Κεφάλαιο κίνησης μέσω του Ανοιχτού Αλληλόχρεου Λογαριασμού:** Η πιο συχνή μορφή χρηματοδότησης. Καλύπτει τις επαναλαμβανόμενες ανάγκες μιας επιχείρησης. Η τράπεζα αφού λάβει την αίτηση της εταιρείας μαζί με τα οικονομικά της στοιχεία, θα την αξιολογήσει και θα της εγκρίνει το όριο, από το οποίο η επιχείρηση θα μπορεί να κάνει αναλήψεις, ή και όλο το ποσό, για να καλυφθούν οι ανάγκες της. Στη συνέχεια, επιχείρηση, πρέπει είτε να επιστρέψει τα χρήματα που πήρε, είτε να μην τα επιστρέψει και να πληρώνει τους τόκους του ορίου, που συνήθως είναι εξάμηνοι. Ο αλληλόχρεος λογαριασμός, παρέχεται για ένα χρόνο, και μετά η τράπεζα επαναξιολογεί εκ νέου την επιχείρηση και ανάλογα ή αποφασίζει να ανανεώσει για ακόμη ένα χρόνο ή ζητάει την αποπληρωμή του ορίου.

- **Όριο υπεραναλήψεων :** Σε αυτή την περίπτωση το όριο τηρείται λογιστικά σε καταθετικό λογαριασμό. Ουσιαστικά, δημιουργείται χρεωστικό υπόλοιπο σε καταθετικούς λογαριασμούς όψεως μιας επιχείρησης. Και σε αυτήν την μορφή, η τράπεζα βάζει ένα όριο, το οποίο δεν μπορεί να ξεπεράσει η επιχείρηση και η αποπληρωμή του γίνεται ανάλογα με την οικονομική δραστηριότητα της εκάστοτε επιχείρησης.
- **Χρηματοδότηση με έκδοση επιταγών:** Σε αυτή τη μορφή χρηματοδότησης η επιχείρηση λαμβάνει δάνειο έναντι των επιταγών που εκδίδει. Η τράπεζα προεξοφλεί τις επιταγές που τις προσκομίζει η επιχείρηση , παρακρατώντας ένα περιθώριο, περίπου το 15% της αξίας τους. Η τράπεζα, βάσει της πιστοληπτικής ικανότητας του πελάτη και της φερεγγυότητας του, αυτό το ποσοστό μπορεί να επανεξεταστεί. Σε περίπτωση που μία επιταγή δεν πληρωθεί , τότε η τράπεζα την επιστρέφει και απαιτεί την επιστροφή των χρημάτων, των τόκων καθώς και οποιαδήποτε έξοδα που απορρέουν από το αξιόγραφο.
- **Προεξόφληση επιταγών :** Στην περίπτωση αυτή, η επιχείρηση μεταβιβάζει στην τράπεζα την επιταγή που έχει στην κατοχή της και στη συνέχεια εισπράττει το ποσό που της αντιστοιχεί, αφαιρώντας τους τόκους αλλά και τις προμήθειες της. Η διαφορά σε σχέση με την προηγούμενη χρηματοδότηση είναι ότι εδώ υπολογίζονται από πριν οι τόκοι και τα έξοδα και προκαταβάλλονται. Το πλεονέκτημα σε αυτή τη μορφή της χρηματοδότησης είναι ότι η τράπεζα γνωρίζει από πριν τι ύψους δάνειο θα χορηγήσει στην επιχείρηση.
- **Χρηματοδότηση με ενέχυρο εμπορεύματα :** Η τράπεζα , χορηγεί στην επιχείρηση ένα ποσό κατώτερο από την αξία των εμπορευμάτων που ενεχυριάζει. Είναι μια μορφή χρηματοδότησης, την οποία δεν την προτιμούν , διότι υπάρχει ο κίνδυνος απαξίωσης των εμπορευμάτων ή μείωσης της αξίας τους λόγω δυσμενών γεγονότων.
- **Χρηματοδότηση για εξαγωγές :** Όταν μια επιχείρηση έχει κλείσει συμφωνία με έναν πελάτη του στο εξωτερικό και έχουν αποσταλεί όλα τα έγγραφα παραγγελιών από το εξωτερικό, τότε η επιχείρηση απευθύνεται στην τράπεζα προσκομίζοντας όλα τα απαραίτητα έγγραφα και η χρηματοδότηση της εξαγωγής συνήθως προσεγγίζει το 70%-80% της αξίας της παραγγελίας.

Το δεύτερο είδος του τραπεζικού δανεισμού είναι οι χρηματοδοτήσεις που αφορούν τα επενδυτικά σχέδια της επιχείρησης. Για να μπορέσουν οι επιχειρήσεις να επεκταθούν και να μπορέσουν να επιβιώσουν, να προσπαθήσουν να εξελίξουν τα προϊόντα τους, να

επεκταθούν σε νέες αγορές, να υιοθετηθούν καινοτόμες ιδέες αλλά και να εκσυγχρονιστούν με νέες τεχνολογίες με σκοπό την μείωση του κόστους. Έτσι καταφεύγουν στην λύση του μακροπρόθεσμου δανεισμού, για το λόγο ότι το κόστος είναι μεγάλο δεν μπορεί να γίνει απόσβεση της επένδυσης σε με βραχυπρόθεσμο χρονικό διάστημα. Συνήθως οι τράπεζες χρηματοδοτούν το 70-80% της επένδυσης ενώ το υπόλοιπο το χρηματοδοτεί η ίδια η επιχείρηση από τα ίδια κεφάλαια. Για να αξιολογήσει η τράπεζα ορθά την χορήγηση προς την επιχείρηση θα πρέπει να καταλάβει το σκοπό της επένδυσης, το business plan της επιχείρησης, τι εξασφαλίσεις θα έχει το δάνειο και το πιο σημαντικό πως θα ολοκληρωθεί η επένδυση. Τέλος, θα πρέπει να γνωρίζει εάν υπάρχουν τα ίδια κεφάλαια της επιχείρησης και αν σε ένα υποθετικό δυσμενές σενάριο για την επιχείρηση, εάν θα μπορέσει να ολοκληρώσει την επένδυση.

Επενδυτικά δάνεια θεωρούνται αυτά που έχουν σχέση με την αγορά επαγγελματικής στέγης της επιχείρησης, το άνοιγμα νέου υποκαταστήματος, η αγορά ενός καινούργιου μηχανήματος, ή ακόμα και η παραγωγή ενός νέου προϊόντος, κάποια από αυτά είναι τα παρακάτω:

Ομολογιακά δάνεια

Τα Ομολογιακά Δάνεια αποτελούν μέσο άντλησης κεφαλαίων για μικρομεσαίες επιχειρήσεις, Δημόσιους Οργανισμούς ή / και Κυβερνήσεις, με την έκδοση επενδυτικών / πιστωτικών τίτλων (ομολογιών) που καλύπτονται από θεσμικούς επενδυτές, ιδιώτες καθώς και χρηματοπιστωτικούς φορείς. Ένα κοινό Ομολογιακό Δάνειο παρέχεται από τους επενδυτές με πληρωμή της ονομαστικής αξίας του στον εκδότη του, ο οποίος καταβάλλει σε αυτούς περιοδικά τόκους με βάση τα τοκομερίδια (coupons) σταθερής ή κυμαινόμενης αξίας (επιτοκίου), ανάλογα με τους όρους και τη μορφή του δανείου, μέχρι της εξαγοράς του στην προκαθορισμένη ημερομηνία λήξης του με απόδοση από τον εκδότη στους επενδυτές της ονομαστικής του αξίας. Οι ομολογίες μπορεί να έχουν έγγραφη ή άυλη μορφή. Τα εταιρικά ομολογιακά δάνεια αποτελούν μία εναλλακτική πηγή χρηματοδότησης των επιχειρήσεων έναντι του απευθείας τραπεζικού δανεισμού και των αυξήσεων μετοχικού κεφαλαίου.

Τα είδη των εταιρικών ομολογιακών δανείων είναι τα κάτωθι:

- Κοινό Ομολογιακό Δάνειο
- Μετατρέψιμο Ομολογιακό Δάνειο
- Ανταλλάξιμο Ομολογιακό Δάνειο
- Ομολογιακό Δάνειο με παραστατικά απόκτησης μετοχών
- Ομολογιακό Δάνειο με κερδοφόρες ομολογίες
- Ευυπόθηκο Ομολογιακό Δάνειο
- Ομολογιακό Δάνειο του Ν.Δ. 3746/1957
- Συνδυασμός διαφόρων μορφών Ομολογιακού Δανείου

Κοινοπρακτικά δάνεια

Κοινοπρακτικό δάνειο είναι όταν μία επιχείρηση χρηματοδοτείται από δύο ή και περισσότερα πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία αναλαμβάνουν συγκεκριμένο ποσοστό της χρηματοδότησης, συνήθως για κάλυψη επενδύσεων και αναγκών σε κεφάλαια κίνησης μονιμότερου χαρακτήρα. Η διάρκειά του συνήθως κυμαίνεται από 3-5 έτη, η οποία όμως μπορεί να φτάσει και τα 10 έτη. Ένα από τα πλεονεκτήματα των κοινοπρακτικών δανείων, αποτελεί η δυνατότητα άντλησης κεφαλαίων σημαντικά μεγαλύτερου ύψους από χρηματοδότηση μέσω ενός και μόνο πιστωτικού ιδρύματος.

Η αγορά των κοινοπρακτικών δανείων είναι μία από τις μεγαλύτερες και πιο ευέλικτες στη διεθνή κεφαλαιαγορά. Σε σύγκριση με άλλες πηγές χρηματοδότησης, όπως η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου των επιχειρήσεων, προσφέρει ευελιξία και έχει το πλεονέκτημα της ταχύτητας των σχετικών διαδικασιών και, το πιο σημαντικό, της διασποράς του κινδύνου, που αποτελεί πρωταρχικό στόχο των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Χρηματοδοτική μίσθωση (Leasing)

Η Χρηματοδοτική Μίσθωση (Leasing) είναι μορφή μεσομακροπρόθεσμης δανειοδότησης επιχειρήσεων κάθε νομικής μορφής που δημιουργήθηκε με σκοπό να υποστηρίξει τις επενδύσεις ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού της επιχείρησης με τη χρήση (χωρίς να απαιτείται και η απόκτηση) παγίων εγκαταστάσεων και εξοπλισμού.

Η απόκτηση μέσω ενοικίασης παγίων στοιχείων (κινητών- ακινήτων) για συγκεκριμένη χρονική περίοδο, με δικαίωμα εξαγοράς στο τέλος της μίσθωσης.

Τα βασικά χαρακτηριστικά της χρηματοδοτικής μίσθωσης είναι τα εξής:

- Απευθύνεται σε όλες τις επιχειρήσεις ανεξαρτήτως της νομικής τους μορφής στους ελεύθερους επαγγελματίες, ΟΤΑ, ΝΠΙΔ και σε ΝΠΔΔ
- Η κυριότητα του παγίου (κινητό ή ακίνητο) ανήκει στην εταιρεία Leasing (Οι συμβάσεις κινητών καταχωρούνται στο Πρωτοδικείο, ενώ οι συμβάσεις των ακινήτων μεταγράφονται στο αρμόδιο Κτηματολόγιο/Υποθηκοφυλακείο)
- Η επιλογή του παγίου καθώς και του προμηθευτή γίνεται από το πελάτη -μισθωτή ο οποίος είναι υποχρεωμένος να το συντηρεί και να το ασφαλίζει κατά παντός κινδύνου καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης
- Τα μισθώματα μπορούν να είναι ισόποσα, εμπροσθοβαρή, οπισθοβαρή ή να προσαρμοσθούν ανάλογα με τις αναμενόμενες εισροές του πελάτη
- Ο πελάτης /μισθωτής κατά τη διάρκεια της σύμβασης μπορεί να προεξοφλήσει, να τροποποιήσει ή ακόμα και να υποκατασταθεί από τρίτον στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της σύμβασης
- Αυτό που δεν μπορεί να αλλάξει στη σύμβαση είναι το πάγιο που αποτελεί και το αντικείμενο χρηματοδότησης
- Η διάρκεια της σύμβασης δεν μπορεί να είναι μικρότερη από 3 έτη για τα κινητά, 5 έτη για τα αεροσκάφη και 10 έτη για τα ακίνητα
- Ο ΦΠΑ των κινητών περιλαμβάνεται στον πιστωτικό κίνδυνο παρόλο που η σύμβαση υπογράφεται στην καθαρή αξία

Το κύριο αντικείμενο της χρηματοδοτικής μίσθωσης μπορεί να είναι βιομηχανικά κτίρια, γραφεία, καταστήματα, αποθήκες, εμπορικά κέντρα, στεγασμένοι χώροι στάθμευσης καθώς και καινούργιος ή μεταχειρισμένος κινητός εξοπλισμός (πάγια) από προμηθευτές εντός Ελλάδος ή του εξωτερικού, όπως μηχανήματα πάσης φύσεως, εξοπλισμός Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ), οχήματα όπως επιβατικά, φορτηγά, μηχανήματα έργου, έπιπλα, ηλεκτρονικοί υπολογιστές, μηχανές γραφείου, τηλεφωνικά κέντρα, κλιματιστικά και εξοπλισμοί ιατρικών, φαρμακείων, καταστημάτων, αποθηκών, ξενοδοχείων, εστιατορίων, αεροσκάφη κλπ.

Γενικά αντικείμενο της σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης μπορεί να είναι κάθε κινητό ή ακίνητο που προορίζεται για επαγγελματική χρήση μπορεί να χρηματοδοτηθεί μέσω leasing (Εξαιρούνται τα οικοπέδα, τα ημιτελή κτίρια, τα πλοία και τα πλωτά μέσα).

Προκειμένου όμως οι Μικρομεσαίες επιχειρήσεις να αιτούνται κάποιου είδους χρηματοδότησης θα πρέπει να εξασφαλίσουν τον εκάστοτε χρηματοδότη τους με την εγγύηση της επιστροφής ολόκληρου του ποσού της χρηματοδότησης.

Ρόλος των εξασφαλίσεων

Η καλύτερη εξασφάλιση σε μία χρηματοδότηση, είναι όταν ο δανειζόμενος και στην προκειμένη περίπτωση η μικρομεσαία επιχείρηση να αποπληρώνει το δάνειο από τα έσοδα που αποκομίζει από τη δραστηριότητα της. Έτσι, η οικονομική ευχέρεια της επιχείρησης, η κερδοφορία, η βιωσιμότητα, οι προοπτικές της και η συνέπεια της ίδιας, καθώς και των φορέων της είναι ίσως ο πιο βασικός παράγοντας που προσδιορίζει την απόφαση ενός δανεισμού. Παρόλα αυτά και οι πλέον έγκυρες επιστημονικές μέθοδοι, με τις οποίες μπορεί ο χρηματοπιστωτικός φορέας μπορεί να οδηγηθεί στο συμπέρασμα ότι η εκάστοτε επιχείρηση συγκεντρώνει τα παραπάνω στοιχεία και είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις δανειακές της υποχρεώσεις, πολλές φορές δεν επαληθεύονται στον επιθυμητό βαθμό, λόγω δυσκολιών στη στάθμιση των μελλοντικών εξελίξεων στην επιχείρηση και το περιβάλλον της, λοιπών αστάθμητων παραγόντων, όπως μια πανδημία.

Συνεπώς, παρότι ο χρηματοπιστωτικός φορέας κατά την έγκριση των χρηματοδοτήσεων στηρίζεται κατά κανόνα στα παραπάνω στοιχεία δηλαδή στην οικονομική

ευχέρεια της επιχείρησης, τη βιωσιμότητα και τις προοπτικές της να παράγει ταμειακά πλεονάσματα ικανά για την εξυπηρέτηση της παρεχόμενης χρηματοδότησης, πολλές φορές είναι αναγκαία και η λήψη κάποιων εξασφαλίσεων, για την αντιμετώπιση των όποιων αποκλίσεων και αδυναμιών που τυχόν θα προκύψουν στην μικρομεσαία επιχείρηση, με στόχο την ομαλή ρευστοποίηση των υποχρεώσεών της προς τον χρηματοπιστωτικό φορέα.

Σε κάποιες περιπτώσεις, είναι δυνατόν να κριθεί σκόπιμη ή και απολύτως αναγκαία, η ανάληψη, από μέρος του χρηματοπιστωτικού φορέα, περιορισμένου ύψους ακάλυπτων χρηματοδοτήσεων αυξημένου πιστωτικού κινδύνου, προκειμένου σε περιόδους οικονομικής ύφεσης να στηριχτεί μια επιχείρηση (υφιστάμενη πιστούχος) που αντιμετωπίζει προβλήματα ρευστότητας ώστε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα και η απρόσκοπτη λειτουργία της και εν τέλει να καταστεί εφικτή η εξυπηρέτηση των υφιστάμενων υποχρεώσεων προς τον χρηματοπιστωτικό φορέα, από προηγούμενες χρηματοδοτήσεις.

Αξία των εξασφαλίσεων

Η ύπαρξη των εξασφαλίσεων είναι απαραίτητη για τον χρηματοπιστωτικό φορέα, ακόμα και στην περίπτωση αδυναμίας μιας μικρομεσαίας επιχείρησης να εξυπηρετήσει τις οφειλές της, προσδοκά να εισπράξει οπωσδήποτε το ποσό το οποίο έχει εκτιμήσει διασφαλιστική αξία που έχει ορίσει ο χρηματοπιστωτικός φορέας ως αποδεκτό ποσοστό της συνολικής αξίας της εξασφάλισης κατά την ενδεχόμενη αναγκαστική ρευστοποίησή της. Συνεπώς ο υπολογισμός της αξίας τους τόσο από πλευράς ύψους, όσο και ποιότητας, πρέπει να γίνεται με ακριβή και ρεαλιστικό τρόπο, ώστε να αποφεύγεται η πιθανότητα υπερεκτίμησής τους και δημιουργίας ζημιών.

Η αξία του κάθε εξασφαλιστικού στοιχείου των εξασφαλίσεων αναφέρεται στο ποσό που προσδοκά να εισπράξει ο χρηματοπιστωτικός φορέας από τη ρευστοποίησή του και είναι η συνισταμένη των εξής χαρακτηριστικών:

- της χρηματικής, εμπορικής ή υλικής αξίας που αντιπροσωπεύουν,
- του βαθμού δυσκολίας για τη ρευστοποίησή τους,
- της ποιότητάς τους,
- του χρόνου που απαιτείται για τη ρευστοποίησή τους. Η χρηματοδοτική απόφαση ορίζει το ποσοστό χορήγησης επί της ονομαστικής αξίας των εξασφαλίσεων στη βάση της

συνολικής εκτίμησης της χρηματοδοτικής ικανότητας της μικρομεσαίας επιχείρησης και της διαπραγμάτευσης του πλαισίου συνολικής συνεργασίας.

Τέλος, ο κάθε αναλαμβανόμενος κίνδυνος με βάση το προαναφερόμενο ποσοστό χορήγησης που υπερβαίνει τη διασφαλιστική αξία των εξασφαλίσεων (με τα οριζόμενα στον Κανονισμό ποσοστά), θεωρείται ακάλυπτος από εξασφαλίσεις.

Διάκριση εξασφαλίσεων

Οι εξασφαλίσεις διακρίνονται σε ενοχικές και σε εμπράγματα:

Οι ενοχικές εξασφαλίσεις έχουν την έννοια ότι ο πρωτοφειλέτης και ο τυχόν εγγυητής αναλαμβάνουν με την υπογραφή τους την ευθύνη, έναντι του χρηματοπιστωτικού φορέα, ότι θα καταβληθεί η οφειλή. Σημειώνεται ότι ο πρωτοφειλέτης και ο εγγυητής ευθύνονται ξεχωριστά και σε ολόκληρο για την εξόφληση της οφειλής, πλην βέβαια των περιπτώσεων που ο τελευταίος εγγυάται μέχρι συγκεκριμένου ύψους.

Με τις εμπράγματα εξασφαλίσεις ο χρηματοπιστωτικός φορέας αποκτά δικαίωμα επί ξένου ακινήτου ή κινητού «πράγματος», για την εξόφληση απαίτησής της με την προνομιακή ικανοποίησή της από αυτό.

Ενοχικές εξασφαλίσεις

Η ενοχική εξασφάλιση πέραν της υπογραφής του πρωτοφειλέτη, μπορεί να αφορά και σε διάφορες εγγυήσεις, όπως:

Προσώπου,

Εταιρίας,

Τραπεζών (εσωτερικού ή εξωτερικού),

Δημοσίου,

Οργανισμών Εγγυήσεων (π.χ. ΟΑΕΠ, Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, Εταιριών Αμοιβαίων Εγγυήσεων, ΕΤΕΑΝ).

Ο Εγγυητής

Ο Εγγυητής (άτομο ή εταιρία) θα πρέπει να είναι αποδεδειγμένης φερεγγυότητας και, κατά προτίμηση, κάτοχος ακίνητης περιουσίας. Παράλληλα με τις όποιες συντρέχουσες εξασφαλίσεις είναι επιθυμητή η λήψη της εγγύησης των φορέων ή βασικών μετόχων των επιχειρήσεων.

Οι εγγυητές θα πρέπει απαραίτητα να δηλώνουν εγγράφως τα ακίνητα περιουσιακά τους στοιχεία. Η περιουσιακή κατάσταση των εγγυητών επιβάλλεται να επανεξακριβώνεται κατά τακτά χρονικά διαστήματα. Η σκοπιμότητα και συχνότητα της επανεξακρίβωσης προσδιορίζεται από τα εγκριτικά όργανα και δεν πρέπει να υπερβαίνει τη διετία.

Εγγυήσεις χρηματοπιστωτικών φορέων

Η εξασφάλιση αυτή θεωρείται ασφαλώς άριστης μορφής κάλυψη πιστωτικών κινδύνων και παρέχεται με έκδοση εγγυητικών επιστολών και ενέγγυες πιστώσεις, από χρηματοπιστωτικούς φορείς εσωτερικού ή εξωτερικού.

Το ποσοστό διασφαλιστικής αξίας των τραπεζικών εγγυήσεων προσδιορίζεται ανάλογα με την Πιστοληπτική Διαβάθμιση της Τράπεζας η οποία την παρέχει. Ωστόσο, εφόσον επιθυμούμε την πλήρη εξασφαλιστική κάλυψη του κινδύνου, θα πρέπει να επιδιώκεται η κάλυψη των αναλογούντων τόκων και προμηθειών της διάρκειας της πιστοδότησης και, στην περίπτωση ανοικτού (αλληλόχρεου) λογαριασμού, μέχρι 1 έτους.

Εγγύηση Δημοσίου

Το Ελληνικό Δημόσιο με νόμους και ειδικές αποφάσεις παρέχει την εγγύησή του στις Τράπεζες για την κάλυψη πιστοδοτήσεων προς Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμούς, Ασφαλιστικά Ταμεία, Ο.Τ.Α., Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου, ιδιώτες κτλ, καθώς και προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις, με σκοπό την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης προβληματικών περιοχών, την αποκατάσταση ζημιών από φυσικές καταστροφές.

Οι παραπάνω εγγυήσεις θεωρούνται ως ρευστοποιήσιμη εξασφάλιση, εφόσον παρέχονται χωρίς επιφυλάξεις, μελλοντικές αιρέσεις και ειδικούς όρους, που η τήρηση τους αφορά σε εξωτερικούς από τον χρηματοπιστωτικό φορέα παράγοντες, σε ποσοστό ανάλογο με το αντίστοιχο που προβλέπεται από τις σχετικές αποφάσεις.

Εγγύηση ΕΤΕΑΝ

Το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας & Ανάπτυξης (πρώην ΤΕΜΠΜΕ) παρέχει εγγυήσεις υπέρ των ΜΕ και ΠΜΕ για την κάλυψη υποχρεώσεων τους από κάθε μορφής χρηματοπιστωτικές διευκολύνσεις. Η εγγύηση του ΕΤΕΑΝ θεωρείται θετική εξασφάλιση στο κατά περίπτωση ποσοστό κάλυψης του δανείου, και εφόσον η εγκριτική απόφαση του Ταμείου δεν περιλαμβάνει επιφυλάξεις, μελλοντικές αιρέσεις και ειδικούς όρους που αφορούν σε εξωτερικούς από την Τράπεζα παράγοντες, με την προϋπόθεση της απαρέγκλιτης τήρησης όλων των προβλεπόμενων διατάξεων και προϋποθέσεων καθώς και των όρων της εγκριτικής απόφασης του Ταμείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Χρηματοδότηση Μικρομεσαίων επιχειρήσεων εν μέσω της υγειονομικής κρίσης

Όπως είχε αναφερθεί στο κεφάλαιο 2 της εργασίας, με την έναρξη της πανδημίας, το 2020, η Παγκόσμια Τράπεζα ενέκρινε μία νέα ταχεία διευκόλυνση για να βοηθήσει τις χώρες να αντιμετωπίσουν την κρίση αυτή. Όταν ξέσπασε η πανδημία, το ΔΝΤ ενήργησε γρήγορα έτσι ώστε να βοηθήσει τις χώρες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις άγνωστες πτυχές της πανδημίας. Οι κυβερνήσεις χρηματοδότησαν πρόσθετες υπηρεσίες υγείας και έκτακτης ανάγκης, σταμάτησαν την πτώση της παγκόσμιας ανάπτυξης με δημοσιονομική και νομισματική υποστήριξη για να επεκτείνει τη ζωή σε επιχειρήσεις και ανθρώπους, ύψους 11,5 τρις δολάρια παγκοσμίως.

Η στήριξη των επιχειρήσεων από την Ελληνική κυβέρνηση και την Ευρωπαϊκή Ένωση, αποτέλεσε πρωταρχικό ρόλο, έτσι ώστε να συνεχίσουν να λειτουργούν μετά τα συνεχόμενα lockdowns μέσω των μέτρων που έλαβαν. Κάποια από τα μέτρα που έλαβαν είναι οι αναστολές πληρωμών, επιδοτήσεις των επιχειρήσεων καθώς και η παροχή εγγυήσεων και ρευστότητας μέσω χρηματοδοτήσεων.

Στο κεφάλαιο αυτό, θα αναφερθούμε στα πιο σημαντικά μέτρα που ελήφθησαν για την αντιμετώπιση της πανδημικής κρίσης, είτε μέσω χρηματοπιστωτικών φορέων είτε μέσω του Δημοσίου.

Τα πιο σημαντικά μέτρα που ελήφθησαν με τη βοήθεια των χρηματοπιστωτικών φορέων, ήταν τα εξής :

Δάνεια με την εγγύηση του Ταμείου Εγγυοδοσίας Επιχειρήσεων COVID-19 της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας.

Στο πλαίσιο της μέγιστης δυνατής αξιοποίησης των χρηματοδοτικών μέσων προκειμένου να καλυφθούν οι αυξημένες ανάγκες ρευστότητας των επιχειρήσεων, που προέκυψαν από την αναστολή της δραστηριότητάς τους, την πτώση εσόδων τους, την

διαταραχή των αλυσίδων εφοδιασμού και την μείωση της καταναλωτικής ζήτησης, συνεπεία της επιδημικής έκρηξης του COVID-19, συστάθηκε το Ταμείο Εγγυοδοσίας με την επωνυμία «ΤΑΜΕΙΟ ΕΓΓΥΟΔΟΣΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ COVID-19» (εφεξής «Ταμείο Εγγυοδοσίας»), ως χωριστή χρηματοδοτική μονάδα εντός της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας ΑΕ (ΕΑΤ), με σκοπό την χρηματοδότηση, μέσω παροχής εγγυήσεων υπέρ των ελληνικών επιχειρήσεων.

Για τη σύσταση του Εγγυοδοτικού Κεφαλαίου του Ταμείου προβλέφθηκε χρηματοδοτική συνεισφορά πόρων, αρχικά, ύψους 1.000.000.000 Ευρώ (α' κύκλος), το οποίο αυξήθηκε σε 1.780.000.000 Ευρώ (β' κύκλος) και έφτασε σε 2.000.000.000 Ευρώ (γ' κύκλος) μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων προς την ΕΑΤ. Για την επιχορήγηση της προμήθειας εγγύησης, προβλέφθηκε επιπλέον χρηματοδοτική συνεισφορά πόρων ύψους έως (250.000.000) Ευρώ μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων. Οι παραπάνω πόροι του Ταμείου συγχρηματοδοτήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ελληνικό Δημόσιο, και προήλθαν από την συνεισφορά πόρων από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία (ΕΠΑνΕΚ) 2014-2020.

Επιλέξιμες ήταν όλες οι επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως νομικής μορφής και κωδικού δραστηριότητας (ΚΑΔ), οι οποίες λειτουργούσαν νόμιμα στην Ελλάδα, εκτός των εξωχώριων, των εταιριών συμμετοχών (holding companies), των επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα, των δημοσίων φορέων και των θυγατρικών τους, των ΟΤΑ και των θυγατρικών τους, οι οποίες πληρούσαν τα ακόλουθα κριτήρια :

- κατά την 31.12.2019 δεν θεωρήθηκαν ως προβληματικές (όπως αναφέρεται στο σημείο 18 του άρθρου 2 του Κανονισμού [651/2014⁵](#))
- κρίθηκαν πιστοληπτικά αποδεκτές σύμφωνα με την ισχύουσα πιστωτική πολιτική και τις εσωτερικές διαδικασίες του χρηματοπιστωτικού φορέα,
- ήταν τραπεζικά ενήμερες και δεν διέθεταν ληξιπρόθεσμες οφειλές άνω των ενενήντα ημερών κατά την ημερομηνία κατάρτισης της σύμβασης ή την 31.12.2019 σε οποιοδήποτε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα,
- δε συνέτρεχαν για αυτές λόγοι αποκλεισμού της παραγράφου 1 του άρθρου 40 του Ν. 4488/2017 ([Α137/13.09.2017⁶](#)).

⁵ https://www.espa.gr/el/Documents/Provlmatiki_epix_Orismos_update_2.pdf

- δεν εκκρεμούσαν σε βάρος τους εντολή ανάκτησης προηγούμενης παράνομης και ασύμβατης κρατικής ενίσχυσης με απόφαση ΕΕ ή ΔΕΕ,
- εάν είχαν ενταχθεί σε προγράμματα της ΕΑΤ (πρώην ΕΤΕΑΝ) που έληξαν ή βρίσκονταν σε ισχύ, δεν είχαν εμφανίσει δυσμενή συναλλακτική συμπεριφορά στην αποπληρωμή των οφειλών τους (καταγγελία δανείου ή ληξιπρόθεσμες οφειλές για διάστημα μεγαλύτερο των ενενήντα ημερών). Διευκρινίζεται ότι ο σχετικός έλεγχος διενεργήθηκε από την ΕΑΤ.

Εξαιρέθηκαν της συμμετοχής τους στο πρόγραμμα όσες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνταν στη παραγωγή και εμπορία όπλων και πυρομαχικών, στην παρασκευή, επεξεργασία και εμπορία καπνού και προϊόντων καπνού, στα γενετικά μεταλλαγμένα τρόφιμα και σε παράνομες δραστηριότητες σύμφωνα το εθνικό δίκαιο.

Οι παρεχόμενες μέσω του προγράμματος χρηματοδοτήσεις έπρεπε να πληρούν σωρευτικά τις κατωτέρω προϋποθέσεις:

- (i) Η σύμβαση έπρεπε να έχει συναφθεί έως και την 31 Δεκεμβρίου 2020.
- (ii) ο σκοπός χορήγησης έπρεπε να αφορά αποκλειστικά Κεφάλαιο Κίνησης λόγω των αυξημένων αναγκών ρευστότητας της χρηματοδοτούμενης επιχείρησης που προέκυπταν συνεπεία της επιδημικής έκρηξης του COVID 19.
- (iii) να είχαν διάρκεια έως πέντε (5) έτη συμπεριλαμβανομένης τυχόν περιόδου χάριτος (περιλαμβανομένων των μη μετατρέψιμων Ο/Δ).
- (iv) να αφορούσαν νέες χρηματοδοτήσεις προς επιχειρήσεις.

Οι Εγγυήσεις του Ταμείου Εγγυοδοσίας της ΕΑΤ εντάχθηκαν στο «Προσωρινό Πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η οικονομία κατά τη διάρκεια της έξαρσης της νόσου COVID-19» και παρέχονται έναντι της λήψης κατάλληλης προμήθειας από τη χρηματοδοτούμενη επιχείρηση η οποία αυξάνεται, καθώς αυξάνει η διάρκεια της εγγυημένης χρηματοδότησης.

---

⁶ <https://diinekis.gr/%CE%AC%CF%81%CE%B8%CF%81%CE%BF-40-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BD-4488-2017-%CE%B1137-13-09-2017/>

Η προμήθεια καταβάλλεται εφάπαξ για τη συνολική διάρκεια του δανείου κατά την πρώτη εκταμίευση της χρηματοδότησης και υπολογίζεται στο εγγυημένο ποσό της χρηματοδότησης, λαμβάνοντας υπόψη το πρόγραμμα αποπληρωμής του δανείου.

Το ποσό της προμήθειας θα επιχορηγηθεί μέσω του Ταμείου και έως του ποσού:

- 1. 800.000 ευρώ : για επιχειρήσεις όλων των κλάδων εκτός του πρωτογενή τομέα, της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας
- 120.000 ευρώ : για επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους κλάδους της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας
- 100.000 ευρώ. : για επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή αγροτικών προϊόντων

Οι αιτήσεις του προγράμματος υλοποιήθηκαν μέσα από το Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ). Η ημερομηνία έναρξης λειτουργίας για την υποδοχή αιτημάτων είχε οριστεί η 02 Ιουνίου 2020.

Ειδικότερα, ο πελάτης, καταχωρούσε μέσω του ΠΣΚΕ (www.ependyseis.gr⁷) την αίτησή του, με τα ζητούμενα στοιχεία (ποσό, σκοπό χρηματοδότησης, στοιχεία επικοινωνίας, κ.λπ.) καθώς και την Τράπεζα υποβολής του αιτήματος, την οριστικοποιούσε και λάμβανε σε εκτύπωση τον μοναδικό αριθμό αίτησης ΠΣΚΕ. Επικοινωνούσε με το Κατάστημα ή με το αρμόδιο Στέλεχος της Πιστοδοτικής Μονάδας (εφόσον ήταν πελάτης αρμοδιότητας Εταιρικής Τραπεζικής ή ΜΕΠΕΔ) και προσκόμιζε εκτυπωμένο, σφραγισμένο και υπογεγραμμένο αντίγραφο της οριστικοποιημένης αίτησης που είχε υποβάλει στο ΠΣΚΕ και τον φάκελό του με τα απαραίτητα δικαιολογητικά.

---

⁷ <https://www.ependyseis.gr/>

Πρόγραμμα επιδότησης (Α' και Β' κύκλου) τόκων υφιστάμενων δανείων μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων πληττόμενων από τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας COVID-19.

Στο πλαίσιο της μείωσης των επιπτώσεων από τα μέτρα αντιμετώπισης της Πανδημίας COVID-19 και με στόχο τη διατήρηση επαρκούς διαθέσιμης ρευστότητας στην αγορά για την αντιμετώπιση των ζημιών που προκλήθηκαν σε υγιείς επιχειρήσεις, ενεργοποιήθηκε δυνάμει της υπ' αριθ. 37674/10-04-2020 Υπουργικής Απόφασης η δράση «Επιδότηση Τόκων Υφιστάμενων Δανείων Μικρών και Μεσαίων επιχειρήσεων πληττόμενων από τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας COVID -19» [Α'](#)⁸ και [Β'](#)⁹ κύκλος .

Μέσω της δράσης στον Α' κύκλο, καλύφθηκαν οι συμβατικοί τόκοι και η αναλογούσα εισφορά του ν. 128/75 επιλέξιμων επιχειρηματικών οφειλών, για περίοδο 3 ή 5 μηνών, ήτοι από 1/4/2020 έως 30/6/2020 ή από 1/4/2020 έως 31/8/2020. Η συνολική δημόσια δαπάνη ανήλθε σε 750 εκ € ενώ στον Β' κύκλο του προγράμματος καλύφθηκαν οι συμβατικοί τόκοι και η αναλογούσα εισφορά του ν. 128/75 επιλέξιμων επιχειρηματικών οφειλών, για περίοδο 3 μηνών, ήτοι από 1/1/2021 έως 31/03/2021. Η συνολική δημόσια δαπάνη για όλα τα Πιστωτικά Ιδρύματα ανέρχεται σε €200 εκ.

Η δράση υπάχθηκε στο «Προσωρινό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η οικονομία κατά τη διάρκεια της έξαρσης της νόσου COVID-19», σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην [19.3.2020/C\(2020\) 1863](#)¹⁰ Ανακοίνωση της ΕΕ (εφεξής «Προσωρινό Πλαίσιο Στήριξης»), χρηματοδοτήθηκε από πόρους ΠΔΕ (ΣΑΕ027/2) και συγχρηματοδοτήθηκε από πόρους της Ελλάδας και την Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης) εφόσον ολοκληρωθούν οι διαχειριστικές ενέργειες για την ένταξη τους στο ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Καινοτομία».

ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Επιλέξιμες ήταν όλες οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως νομικής μορφής, οι οποίες λειτουργούν νόμιμα στην Ελλάδα και πληρούν σωρευτικά τα κάτωθι κριτήρια:

⁸ <http://eysed.gge.gov.gr/?p=2990>

⁹ http://eysed.gge.gov.gr/wp-content/uploads/2022/02/2022.02.22_Prosklisi-Epidotisi-Tokon-2-Kyklos.pdf

¹⁰ <https://www.taxheaven.gr/circulars/37133/c20201863>

- ήταν υφιστάμενες πολύ Μικρές, Μικρές και Μεσαίες σύμφωνα με το Παράρτημα Ι του Κανονισμού (ΕΕ) [αριθ. 651/2014](#)¹¹ της Επιτροπής της 17ης Ιουνίου 2014, δηλαδή απασχολούσαν έως 250 εργαζόμενους υπολογιζόμενους σε ετήσιες μονάδες εργασίας (ΕΜΕ) και ο ετήσιος Κύκλος Εργασιών της τελευταίας κλεισμένης χρήσης δεν υπερέβαινε τα € 50 εκατ. ή/και σύνολο του ετήσιου ισολογισμού δεν υπερέβαινε τα € 43 εκατ.
- δραστηριοποιούνταν στις 19/3/2020 σε επιλέξιμους τομείς δραστηριότητάς (ΚΑΔ) στον Α' κύκλο ενώ στο Β' κύκλο δραστηριοποιούνταν σε οποιοδήποτε τομέα δραστηριότητας (ΚΑΔ)
- παρουσίαζαν μείωση του κύκλου εργασιών του έτους 2020 ποσοστού 20% τουλάχιστον σε σχέση με τον κύκλο εργασιών του 2019 (Β' κύκλος)
- δεν αποτελούσαν προβληματικές επιχειρήσεις είτε στις 31/12/2019, είτε πριν την έγκριση του αιτήματος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Παράρτημα IV της υπ' αριθ. 37674/10-04-2020 Υπουργικής Απόφασης και στην από 19.3.2020/С(2020) 1863 ανακοίνωση, όπως ίσχυε. Κατά παρέκκλιση των ανωτέρω, ήταν επιλέξιμες πολύ μικρές ή μικρές επιχειρήσεις που ήταν ήδη προβληματικές στις 31/12/2019, υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπάγονταν σε συλλογική διαδικασία αφερεγγυότητας βάσει του εθνικού δικαίου και δεν είχαν λάβει ενίσχυση διάσωσης (ή είχαν λάβει ενίσχυση διάσωσης αλλά είχαν αποπληρώσει το δάνειο ή λύσει τη σύμβαση εγγύησης κατά τη χορήγηση της ενίσχυσης βάσει του παρόντος προγράμματος) ή ενίσχυση αναδιάρθρωσης (ή είχαν λάβει ενίσχυση αναδιάρθρωσης αλλά δεν υπόκεινται πλέον σε σχέδιο αναδιάρθρωσης κατά τη χορήγηση της ενίσχυσης βάσει του παρόντος προγράμματος).
- δε συνέτρεχαν για αυτές λόγοι αποκλεισμού της παραγράφου 1 του άρθρου 40 του Ν. 4488/2017 (Α137/13.09.2017)
- δεν εκκρεμούσαν σε βάρος τους εντολή ανάκτησης προηγούμενης παράνομης και ασύμβατης κρατικής ενίσχυσης με απόφαση ΕΕ ή ΔΕΕ
- δεν δραστηριοποιούνταν στην πρωτογενή παραγωγή γεωργικών προϊόντων και στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας
- εφόσον δραστηριοποιούνταν στη μεταποίηση και την εμπορία γεωργικών προϊόντων, δεσμεύονταν για τη μη μετακύλιση της λαμβανόμενης ενίσχυσης εν μέρει ή εξ

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02014R0651-20170710&from=EL>

ολοκλήρου σε πρωτογενείς παραγωγούς και για την υποχρέωση ότι η εν λόγω ενίσχυση δεν μπορεί να καθορίζεται με βάση την τιμή ή την ποσότητα των προϊόντων που αγοράζονται από τους πρωτογενείς παραγωγούς ή που διατίθενται στην αγορά από τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις

- δεσμεύθηκαν ότι θα απασχολούν την 31/12/2020 τουλάχιστον ίδιο αριθμό εργαζομένων με τον αριθμό εργαζομένων που απασχολούσαν την 19/3/2020 (διευκρινίζεται ότι η αναστολή συμβάσεων εργασίας στο πλαίσιο των μέτρων για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας του ιού COVID 19 δεν απέκλειε τη συμμετοχή των επιχειρήσεων στο πρόγραμμα)

- το συνολικό ποσό που δύναται να λάβει η κάθε επιχείρηση, σε επίπεδο «δεδομένης επιχείρησης», λαμβάνοντας υπόψη κάθε άλλη άμεση ενίσχυση που θα λάμβανε δυνάμει της 19.3.2020/Σ(2020) 1863 Ανακοίνωσης δεν δύναται να ξεπερνάει το ποσό των 800.000€ στον Α' κύκλο, ενώ στον Β' κύκλο το ποσό αυτό δεν δύναται να υπερβαίνει το 1.800.000. Όλα τα αριθμητικά στοιχεία που χρησιμοποιούνται είναι ακαθάριστα, δηλαδή προ της αφαίρεσης φόρων ή άλλης επιβάρυνσης

- Δεν δραστηριοποιούνταν στην πρωτογενή παραγωγή γεωργικών και ζωικών προϊόντων, στην θήρα, στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, στην παρασκευή, επεξεργασία και εμπορία καπνού και προϊόντων καπνού και στις χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες.

Διευκρινίζεται ότι:

- Ήταν επιλέξιμες και επιχειρήσεις στις οποίες είχε δοθεί δυνατότητα αναστολής καταβολής κεφαλαίου δανείου για την επιλέξιμη χρονική περίοδο.

- Δεν είχαν δικαίωμα υποβολής πρότασης για συμμετοχή στη Δράση οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και οι εξωχώριες εταιρείες.

ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ / ΠΟΣΟ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

Προκειμένου μια σύμβαση χρηματοδότησης να ήταν επιλέξιμη για ένταξη στη Δράση, θα έπρεπε να πληροί τους κάτωθι όρους:

- Να είναι επιχειρηματική σύμβαση δανείου τακτής λήξης, ομολογιακού δανείου, περιλαμβανομένων και των κοινοπρακτικών δανείων, ή σύμβαση πίστωσης μέσω ΑΑΛ
- Να ήταν «ενήμερη» στις 31/12/2019(α' κύκλος) , στις 30/09/2020 (β' κύκλος) (δηλαδή να μην υπερέβαινε τις 90 ημέρες ληξιπροθεσμίας κατά την ημερομηνία εκείνη) ή, εφόσον δεν ήταν «ενήμερη» στις 31/12/2019(α' κύκλος) 30/09/2020 (β' κύκλος) , να κατέστη «ενήμερη» έως 29/2/2020(α' κύκλος) ή να είχαν καταστεί πριν την υποβολή του αιτήματος επιδότησης.
- Να είχε συναφθεί πριν από την 1/4/2020 (α' κύκλος) ή πριν την 01.01.2021 (β' κύκλος).

Η δημόσια χρηματοδότηση κάλυπτε τους συμβατικούς τόκους καθώς και την αναλογούσα εισφορά του ν. 128/75 των επιλέξιμων συμβάσεων, για την περίοδο 1/4/2020 έως και 30/6/2020 ή 1/4/2020 έως και 31/08/2020 στον α' κύκλο ή για την περίοδο 0/01/2021-31/03/2021 στον β' κύκλο.

Για τις συμβάσεις καλύφθηκαν οι τόκοι για το χρεωστικό υπόλοιπο σύμφωνα με το τελευταίο - πριν ή κατά την 31/12/2020 - προσωρινό κλείσιμο του αλληλόχρεου λογαριασμού, καθώς και οι τόκοι που προέκυψαν από τη χρήση του υφιστάμενου (κατά την 1/1/2021) πιστωτικού ορίου (β 'κύκλος).

Διευκρινίζεται ότι στον α' κύκλο δεν καλύφθηκαν τόκοι υπερημερίας ή λοιπά έξοδα ενώ για τις συμβάσεις ΑΑΛ καλύφθηκαν τόκοι για το χρεωστικό υπόλοιπο σύμφωνα με το τελευταίο -πριν ή κατά την 31.03.2020- προσωρινό κλείσιμο του αλληλόχρεου λογαριασμού, καθώς και οι τόκοι που προέκυπταν από τη χρήση του υφιστάμενου (κατά την 1/4/2020) πιστωτικού ορίου, ενώ στον β' κύκλο δεν καλύφθηκαν από την χρηματοδότηση της παρούσας δράσης:

- τόκοι υπερημερίας και λοιπά έξοδα καθώς και το ποσό που αντιστοιχεί στην παρακράτηση φόρου 15% των ομολογιακών δανείων.
- τόκοι δανείων που είχαν χορηγηθεί με τη συμμετοχή του Ταμείου Επιχειρηματικότητας II και του Ταμείου Εγγυοδοσίας Επιχειρήσεων Covid-19 της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας.
- τόκοι δανείων στα οποία υπάρχει παρακράτηση κυριότητας.

Ο έλεγχος της επιλεξιμότητας των συμβάσεων καθώς και ο /υπολογισμός του εκτιμώμενου ποσού ενίσχυσης (ποσό συμβατικών τόκων που θα παραχθούν εντός της περιόδου αναφοράς) υλοποιήθηκε μέσω ειδικής μηχανογραφικής εφαρμογής.

Επισημαίνεται ότι δυνάμει της υπ' αριθ. 77883 / 22.07.2020 Υπουργικής Απόφασης (ΦΕΚ Β' 3110/27.07.2020), είχαν καταστεί επιλέξιμα στο πλαίσιο του προγράμματος τα κοινοπρακτικά δάνεια, ανεξαρτήτως της υπαγωγής των δανειστών στον ίδιο ή σε διαφορετικό όμιλο.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ

Τα αιτήματα υποβλήθηκαν ηλεκτρονικά από τους πελάτες, μέσω του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ / www.ependyseis.gr), επιλέγοντας τη δράση «ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΤΟΚΩΝ ΜΜΕ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΠΛΗΤΤΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟ COVID 19» για τον Α' κύκλο και για τον Β κύκλο επιλέγοντας τη δράση «ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗΣ ΤΟΚΩΝ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΛΗΤΤΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ- COVID 19» και επιλέγοντας συγκεκριμένη Τράπεζα ανά αίτημα.

Κατά την υποβολή του αιτήματος, συνυποβλήθηκαν ηλεκτρονικά το σύνολο των απαιτούμενων δικαιολογητικών.

Διευκρινίζεται ότι το αίτημα και τα συνυποβαλλόμενα δικαιολογητικά παραλήφθηκαν απευθείας ηλεκτρονικά από την Τράπεζα, χωρίς να απαιτείται η επίσκεψη του πελάτη σε Κατάστημα.

Στην περίπτωση κοινοπρακτικού δανείου, η αίτηση και το σύνολο των απαιτούμενων δικαιολογητικών υποβλήθηκαν με τον ίδιο τρόπο, προς τον εκπρόσωπο των δανειστών ή, σε περίπτωση που ο εκπρόσωπος των δανειστών ήταν χρηματοπιστωτικό ίδρυμα της αλλοδαπής, στο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα της ημεδαπής στο οποίο είχε εκχωρηθεί από αυτόν η σχετική αρμοδιότητα ενημερώνοντας ο ίδιος προσηκόντως και τον λήπτη της ενίσχυσης. Σε περίπτωση που είχε εγκριθεί η αρχική αίτηση του πελάτη στο ΠΣΚΕ από την Τράπεζα –Διαχειριστή για τα υπόλοιπα δάνεια του σε αυτή, πριν την έκδοση της υπ' αριθ. 77883 / 22.07.2020, οι ανωτέρω χρηματοδοτήσεις αυτοδίκαια εντάχθηκαν στο πρόγραμμα επιδότησης τόκων, χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε περαιτέρω ενέργεια του πελάτη στο ΠΣΚΕ.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ

Η διαδικασία αρχικής αξιολόγησης των αιτημάτων και αξιολόγησης των αιτημάτων παράτασης πραγματοποιήθηκε στην πλατφόρμα του ΠΣΚΕ, κεντροποιημένα, από ομάδα αξιολογητών ανάλογα με τον χρηματοπιστωτικό φορέα στην οποία υπάγεται ο πελάτης.

A. ΑΡΧΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ

Κατά την αρχική αξιολόγηση των αιτημάτων:

- ελέγχθηκε η πληρότητα του αιτήματος με βάση τα προσκομισθέντα δικαιολογητικά.
- ελέγχθηκε η επιλεξιμότητα των επιχειρήσεων σύμφωνα με τα προσκομισθέντα δικαιολογητικά / υπεύθυνες δηλώσεις που έχουν αναρτηθεί στο αίτημα και τέλος
- καταγράφηκε το πλήθος των επιλέξιμων συμβάσεων καθώς και το εκτιμώμενο ποσό επιδοτούμενων τόκων, με βάση τη σχετική μηχανογραφική εφαρμογή.

Με βάση το αποτέλεσμα της αξιολόγησης, τα αιτήματα διαχωρίστηκαν σε δύο κατηγορίες:

Απορριφθέντα αιτήματα (Α' κύκλος)

Οι λόγοι απόρριψης ενός αιτήματος είναι (μεμονωμένα ή συνδυαστικά) οι εξής:

- μη επιλεξιμότητα της επιχείρησης / συμβάσεων χρηματοδότησης, λόγω μη πλήρωσης κάποιου εκ των κριτηρίων που αναφέρονται στις ενότητες 2 & 3 της παρούσας
- εντοπισμός σημαντικών ελλείψεων στα προσκομισθέντα δικαιολογητικά

Ο πελάτης, μετά το πέρας της αξιολόγησης, παραλάμβανε ενημερωτικό email από το ΠΣΚΕ στο οποίο καταγραφόταν εν συντομία οι λόγοι απόρριψης.

Εγκριθέντα αιτήματα (Α' κύκλος)

Ο πελάτης ενημερωνόταν από το ΠΣΚΕ για την έγκριση του αιτήματός του, με αναφορά στο εκτιμώμενο ποσό των τόκων («Ποσό Ενίσχυσης»). Διευκρινίζεται ότι το ποσό των τόκων που τελικά επιδοτήθηκε, αντιστοιχούσε στο πραγματικά λογισθέν ποσό της περιόδου 1/4/2020 - 30/6/2020 ή 1/4/2020 - 31/08/2020 (ανάλογα με την περίπτωση) και αφορούσε χρηματοδοτήσεις που πληρούσαν τα σχετικά κριτήρια επιλεξιμότητας.

Και στις δύο ανωτέρω περιπτώσεις (έγκριση ή απόρριψη), σε περίπτωση διαφωνίας του πελάτη με το αποτέλεσμα της αξιολόγησης, ο τελευταίος είχε τις εξής δυνατότητες:

1. Να υποβάλει νέο αίτημα στο ΠΣΚΕ, αναρτώντας το σύνολο των δικαιολογητικών (η επιλογή αυτή ενδείκνυται όταν η απόρριψη οφείλεται σε ελλείψεις δικαιολογητικών)

2. Να υποβάλει ένσταση μέσω του ΠΣΚΕ, προκειμένου να εξεταστεί από την αρμόδια Επιτροπή Ενστάσεων που συστήνεται με απόφαση του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

B. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ ΠΑΡΑΤΑΣΗΣ

Κατά την αξιολόγηση των αιτημάτων παράτασης:

- ελεγχόταν η πληρότητα του αιτήματος (ύπαρξη επικαιροποιημένης Υπεύθυνης Δήλωσης Σώρευσης στο Πλαίσιο της 19.3.2020 /C(2020) 1863 Ανακοίνωσης ΕΕ)
- ελεγχόταν αν στο προηγούμενο αίτημα έχει εγκριθεί τρίμηνη ή πεντάμηνη περίοδος επιδοτούμενων τόκων

Με βάση το αποτέλεσμα της αξιολόγησης, τα αιτήματα διαχωρίζονται αντίστοιχα σε δύο κατηγορίες:

Απορριφθέντα αιτήματα (Β' κύκλος)

Οι λόγοι απόρριψης ενός αιτήματος ήταν (μεμονωμένα ή συνδυαστικά) οι εξής:

Μη προσκόμιση της ορθής Υπεύθυνης Δήλωσης Σώρευσης

Ύπαρξη προηγούμενης έγκρισης αιτήματος για πεντάμηνη περίοδο επιδοτούμενων τόκων

Ο πελάτης, μετά το πέρας της αξιολόγησης, παραλαμβάνει ενημερωτικό email από το ΠΣΚΕ στο οποίο καταγραφόταν εν συντομία οι λόγοι απόρριψης.

Εγκριθέντα αιτήματα (Β' κύκλος)

Ο πελάτης ενημερωνόταν από το ΠΣΚΕ για την έγκριση του αιτήματός του, με αναφορά στο εκτιμώμενο ποσό των τόκων της περιόδου 01/07/2020-31/08/2020.

Διευκρινίζεται ότι το ποσό των τόκων που τελικά επιδοτήθηκε, αντιστοιχούσε στο πραγματικά λογισθέν ποσό της συνολικής περιόδου επιδότησης (1/4/2020 - 31/8/2020) και το οποίο αφορούσε χρηματοδοτήσεις που πληρούν τα σχετικά κριτήρια επιλεξιμότητας.

Και στις δύο ανωτέρω περιπτώσεις (έγκριση ή απόρριψη), σε περίπτωση διαφωνίας του πελάτη με το αποτέλεσμα της αξιολόγησης, ο τελευταίος είχε τις εξής δυνατότητες:

Να υποβάλει νέο αίτημα παράτασης στο ΠΣΚΕ, αναρτώντας την Υπεύθυνη Δήλωση Σώρευσης (η επιλογή αυτή ενδείκνυται όταν η απόρριψη οφείλεται σε μη προσκόμιση του ορθού δικαιολογητικού)

Να υποβάλει ένσταση μέσω του ΠΣΚΕ, προκειμένου να εξεταστεί από την αρμόδια Επιτροπή Ενστάσεων που συστήνεται με απόφαση του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΝΤΑΣΣΟΝΤΑΙ ΣΤΗ ΔΡΑΣΗ

Οι επιχειρήσεις των οποίων τα αιτήματα εγκρίνονταν αναλάμβαναν το σύνολο των υποχρεώσεων που καταγράφονταν στη σχετική πρόσκληση υποβολής αιτημάτων, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και οι κάτωθι:

- Να απασχολούσαν στις 31/12/2020 τουλάχιστον ίδιο αριθμό εργαζομένων με τον αριθμό που απασχολούσαν στις 19/3/2020. Ο σχετικός έλεγχος πραγματοποιήθηκε από το Υπουργείο εντός του Ιανουαρίου 2021, μέσω των στοιχείων που καταχωρήθηκαν στο σύστημα ΕΡΓΑΝΗ. Οι λήπτες που δεν διατήρησαν την σχετική υποχρέωση, υποχρεώθηκαν σε ολική επιστροφή της επιχορήγησης εκτός εάν προέβαιναν στην εκ των υστέρων τήρηση αυτής για τις 31/01/2021 (ο έλεγχος υλοποιείται με βάση σχετικές οδηγίες που έχει εκδώσει το Υπουργείο).
- Μέχρι 31/10/2020 (α' κύκλος) και μέχρι 31/12/2021 (β' κύκλος) οφείλαν να προσκομίσουν στο Κατάστημα συνεργασίας (α) πιστοποιητικό περί μη κήρυξης σε πτώχευση ή περί μη θέσης σε αναγκαστική διαχείριση ή σε εξυγίανση ή σε άλλη διαδικασία συλλογικής διαδικασίας ικανοποίησης των πιστωτών και (β) πιστοποιητικό περί μη κατάθεσης αίτησης για κήρυξη σε πτώχευση, ή θέση σε αναγκαστική διαχείριση, ή θέση σε εξυγίανση ή σε παύση πληρωμών ή σε άλλη διαδικασία συλλογικής ικανοποίησης των πιστωτών. Η χορήγηση των ανωτέρω εγγράφων μπορούσε να γίνει, κατά περίπτωση, είτε από το Γ.Ε.ΜΗ. είτε από τα κατά τόπον αρμόδια πρωτοδικεία για τις 31.12.2019 ή για την περίοδο που προηγείται της

χορήγησης της ενίσχυσης (ημερομηνία οριστικοποίησης της αξιολόγησης στο ΠΣΚΕ). Η περίοδος αναφοράς του εν λόγω εγγράφου εξαρτάται από το χρόνο για τον οποίο ελέγχεται η επιχείρηση ως μη προβληματική. Όσες επιχειρήσεις είχαν προσκομίσει για τη δράση της υπ' αρ. 37674/10.4.2020 απόφασης του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Πρόσκληση για την Επιδότηση Τόκων Υφιστάμενων Δανείων Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων πληττόμενων από τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του ιού COVID-19» (B' 1291) τα προαναφερόμενα πιστοποιητικά, τα οποία αφορούσαν την 31.12.2019 και τα οποία είχαν καταχωρηθεί/επιβεβαιωθεί από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στην πλατφόρμα, δεν τα προσκόμιζαν εκ νέου και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αναρτούσαν στο ΠΣΚΕ τα προϋπάρχοντα εν ισχύ πιστοποιητικά και

- το Ε3 του έτους 2020 για την επιβεβαίωση του ύψους του κύκλου εργασιών του έτους 2020 που είχε δηλώσει η επιχείρηση με την υπεύθυνη δήλωση Α' του παραρτήματος VII της Υ.Α. και την ηλεκτρονική του αίτηση. Εξαιρέθηκαν α) οι επιχειρήσεις με έναρξη εργασιών εντός του 2020, β) οι επιχειρήσεις που το έτος 2019 βρίσκονταν σε κατασκευαστική περίοδο και αποδεδειγμένα δεν είχαν κατά το ως άνω έτος έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα οποιουδήποτε είδους και γ) οι επιχειρήσεις που είχαν διαχειριστική χρήση από 1 Ιουλίου έως 30 Ιουνίου.
- Να ενημερώνει το κοινό σχετικά με την στήριξη που είχε λάβει στο πλαίσιο του προγράμματος (i) παρέχοντας στον διαδικτυακό τόπο του, εάν υπάρχει, σύντομη περιγραφή της πράξης, ανάλογης προς το επίπεδο της στήριξης, που περιλαμβάνει τους στόχους και τα αποτελέσματα της και επισημαίνει τη χρηματοδοτική συνδρομή από την Ένωση και (ii) τοποθετώντας τουλάχιστον μία αφίσα με πληροφόρηση σχετικά με το έργο (ελάχιστο μέγεθος Α3), που περιλαμβάνει τη χρηματοδοτική συνδρομή από την Ένωση, σε σημείο εύκολα ορατό από το κοινό, όπως η είσοδος σε ένα κτίριο.

Συγχρηματοδοτούμενα δάνεια της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας Α.Ε. - Δράση « ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ – ΤΕΠΙΧ II»

Με την Συμφωνία Χρηματοδότησης και Συνεπένδυσης των χρηματοπιστωτικών φορέων και του Εθνικού Ταμείου Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (Ε.Τ.Ε.ΑΝ. ΑΕ) , αποφασίστηκε η σύσταση του ΤΕΠΙΧ II το 2020 που είχε σαν σκοπό την υποστήριξη της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, μέσω της βελτίωσης της πρόσβασης αυτών σε χρηματοδότηση.

Ειδικότερα, στόχοι του ΤΕΠΙΧ II ήταν:

- η ίδρυση νέων καινοτόμων και δυναμικών επιχειρήσεων, και
- η ανάπτυξη υφιστάμενων επιχειρήσεων μέσω του τεχνολογικού και οργανωτικού εκσυγχρονισμού τους και την εισαγωγή καινοτομιών στην οργάνωση και λειτουργία τους.

Στο πλαίσιο των συνθηκών που επικρατούσαν στην χώρα μας λόγω της πανδημίας του COVID-19, η Αναπτυξιακή δημιούργησε στη Δράση ένα νέο Υποπρόγραμμα 3 (Δάνεια επιχειρηματικής ανάπτυξης με επιδότηση επιτοκίου), επιπλέον των υφισταμένων Υποπρογραμμάτων 1 και 2 με μεταβολή των υποπρογραμμάτων που υπήρχαν στο ΤΕΠΙΧ I το οποίο είχε συσταθεί το 2018, και το οποίο ενεργοποιήθηκε την 28/4/2020.

Το Υποπρόγραμμα 3 αφορούσε σε δάνεια κεφαλαίου κίνησης για την ενίσχυση της ρευστότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, οι οποίες υφίστανται τις δυσμενείς επιπτώσεις από την εξάπλωση του COVID – 19 ή/και ανέστειλαν τη δραστηριότητα τους λόγω της πανδημίας Covid-19.

Κατόπιν τούτου, η Δράση αφορούσε πλέον σε συνολική επένδυση € 516 εκ. από το ΤΕΠΙΧ II και € 774 εκ. από διαθέσιμα των χρηματοπιστωτικών φορέων που συμμετείχαν στη Δράση, δηλαδή ο συνολικός προϋπολογισμός και για τα 3 Υποπρογράμματα ανερχόταν σε 1,3 δις συνολικά.

Η Δράση:

- συμβάλλει ακόμα και σήμερα ενεργά στη στήριξη των ελληνικών επιχειρήσεων που πλήττονται λόγω της τρέχουσας συγκυρίας, και αποτελεί άμεση, μακρόχρονη και ουσιαστική υποστήριξη της χρηματοδοτικής ρευστότητας τους. Τα υφιστάμενα

Υποπρογράμματα 1 και 2 συνέβαλλαν στη μείωση του αυξημένου χρηματοοικονομικού κόστους που αντιμετώπιζαν και στην τόνωση της ανταγωνιστικότητάς τους, λόγω του πλεονεκτήματος που προκύπτει από την συνεισφορά του ΤΕΠΙΧ II.

- αφορά στη χρηματοδότηση με ιδιαίτερα ευνοϊκή τιμολόγηση.

Επιτόκιο πλέον εισφοράς Ν.128/75 μόνο για το 60% του δανείου, μηδενικό επιτόκιο για το υπόλοιπο 40% του δανείου και χαμηλά έξοδα διαχείρισης.

Ειδικά για το Υποπρόγραμμα 3, το επιτόκιο που βαρύνει το 60% του δανείου επιδοτείται πλήρως κατά τα δύο πρώτα έτη της διάρκειας του δανείου από την Αναπτυξιακή.

Βασικό κριτήριο διατήρησης της επιδότησης επιτοκίου ήταν η διατήρηση από την επιχείρηση του ίδιου αριθμού εργαζομένων που απασχολούσε την 19/3/2020 κατά το χρονικό διάστημα της επιδότησης, γεγονός για το οποίο δεσμεύεται εγγράφως με «Υπεύθυνη Δήλωση του Ν. 1599/86 περί διατήρησης προσωπικού» (βλέπε Παράρτημα I). Πρόσθετη προϋπόθεση λήψης του ποσού των επιδοτούμενων τόκων είναι η επιχείρηση να μην εμφανίζει, κατά τον χρόνο απαίτησης των επιδοτούμενων τόκων, ληξιπρόθεσμες οφειλές άνω των 90 ημερών από τη συγκεκριμένη χρηματοδότηση.

- εμπίπτει στον [Κανονισμό ΕΕ 1407/2013 \(de minimis\)](#)¹², όπως εκάστοτε ισχύει. Για το λόγο αυτό, κάθε ενδιαφερόμενη επιχείρηση έπρεπε να δηλώνει εγγράφως, «Υπεύθυνη Δήλωση de minimis» (βλέπε Παράρτημα II), τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας τις οποίες είχε λάβει ή προβλεπόταν να λάβει ως «ενιαία επιχείρηση» κατά το τρέχον και τα δυο προηγούμενα οικονομικά έτη, προσκομίζοντας, ταυτόχρονα, τις σχετικές αποφάσεις ένταξης σε καθεστώς ενισχύσεων. Αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με τον έλεγχο της σώρευσης ενισχύσεων περιλαμβάνονταν στην «Εφαρμογή του Κανονισμού Σώρευσης Ενισχύσεων».

ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Επιλέξιμες ήταν οι επιχειρήσεις, οι οποίες πληρούσαν τα ακόλουθα κριτήρια :

Ήταν νεοσύστατες, νέες και υφιστάμενες πολύ Μικρές, Μικρές και Μεσαίες σύμφωνα με τη Σύσταση της Επιτροπής [2003/361/ΕΚ](#)¹³, δηλαδή που απασχολούσαν έως 250

¹² https://www.espa.gr/elibrary/EU1407_DeMinimis_18122013_L352.pdf

¹³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003H0361&from=EL>

εργαζόμενους υπολογιζόμενους σε ετήσιες μονάδες εργασίας (ΕΜΕ) και ο Κύκλος Εργασιών της τελευταίας κλεισμένης χρήσης δεν ξεπερνούσε τα € 50 εκατ. ή το Ενεργητικό δεν ξεπερνούσε τα € 43 εκατ. Για το λόγο αυτό κάθε ενδιαφερόμενη επιχείρηση προσκόμιζε Δήλωση περί ανεξαρτησίας ή μη της επιχείρησης, σύμφωνα με τη «Δήλωση Στοιχείων σχετικά με την Ιδιότητα ΜΜΕ» (Βλέπε Παράρτημα ΙΙΙ), με βάση την οποία επιβεβαιωνόταν η πλήρωση του κριτηρίου.

Λειτουργούσαν νόμιμα στην Ελλάδα.

Δεν ενέπιπταν στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο Παράρτημα «Μη επιλέξιμες επιχειρήσεις».

Δεν εμφάνιζαν ασυνέπεια (ληξιπροθεσμία) σε δάνειο της Αναπτυξιακής.

Επιπλέον, για το Υποπρόγραμμα 3 επιλέξιμες ήταν όλες οι επιχειρήσεις (νομικές μορφές, χρόνος λειτουργίας) που αναφέρονται ανωτέρω, αλλά που η λειτουργία τους είχε πληγεί λόγω των μέτρων εφαρμογής εξαιτίας της πανδημίας COVID-19 και που, κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης λήψης δανείου, είχαν ως ΚΑΔ αυτούς που είχε ανακοινώσει το Υπ. Οικονομικών, όπως εκάστοτε ίσχυαν.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Αττική:	€305.752.000
Στερεά Ελλάδα:	€32.053.000
Νότιο Αιγαίο:	€44.386.000
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη, Κεντρική Μακεδονία, Ήπειρος, Θεσσαλία, Δυτική Ελλάδα:	€708.812.000

Δυτική Μακεδονία, Ιόνια Νησιά, Πελοπόννησος, €201.742.000

Βόρειο Αιγαίο, Κρήτη:

Συνολικός Προϋπολογισμός: €1.292.745.000

Ο προϋπολογισμός της Δράσης είχε κατανεμηθεί στις περιφέρειες της χώρας ως εξής και αφορούσε όλους τους χρηματοπιστωτικούς φορείς.

ΕΙΔΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟ ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 3 : ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ –ΔΑΝΕΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΜΕ ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ

Επιλέξιμες μορφές δανείων : επιχειρηματικής ανάπτυξης, Κεφάλαιο Κίνησης ειδικού σκοπού υποστήριξης της χρηματοδοτικής ρευστότητας των επιχειρήσεων που έχουν πληγεί / υποστεί δυσμενείς επιπτώσεις από την πανδημία COVID-19, σύμφωνα με το προτεινόμενο από την αιτούσα επιχείρηση και αποδεκτό από τον χρηματοπιστωτικό φορέα επιχειρηματικό σχέδιο.

Ύψος δανείου : € 10.000 - € 500.000, ανά επιχείρηση. Ισχύει:

- έως το 50% του κύκλου εργασιών της, όπως αποτυπώνεται στο Ε3 ή στις περιοδικές δηλώσεις ΦΠΑ του οικονομικού έτους που προηγείται της ημερομηνίας αίτησης ή
- έως το 50% των παραγγελιών τρέχοντος έτους(2020).

Προκειμένου για νεοϊδρυόμενες επιχειρήσεις έως το 50% των παραγγελιών του τρέχοντος έτους(2020) ή το 80% των επί πιστώσει αγορών. Σε περίπτωση που τα ανωτέρω μεγέθη δεν είναι διακριτά, το δάνειο δεν μπορεί να υπερβαίνει το 100% των ιδίων κεφαλαίων.

Διάρκεια Δανείου: 24 – 60 μήνες

Περίοδος χάριτος : 6 έως 12 μήνες

Προθεσμία ολοκλήρωσης εκταμιεύσεων: Εντός 6 μηνών από την υπογραφή της σύμβασης, εφάπαξ ή τμηματικά, και σε κάθε περίπτωση το αργότερο έως την 31/10/2023. Η 1η

εκταμίευση δεν μπορεί να υπολείπεται του ελάχιστου επιτρεπόμενου ποσού που ανέρχεται σε €10.000.

Επιτόκιο : 1. Για τα δύο πρώτα έτη της διάρκειας του δανείου, και για όσο διάστημα η επιχείρηση διατηρεί το δικαίωμα της επιδότησης, η συνολική επιτοκιακή επιβάρυνση δε θα υπερβαίνει το 8% (πλέον εισφοράς Ν.128/75), θα είναι σταθερή και θα επιδοτείται από την ΕΑΤ. Θα αποτελείται από το άθροισμα μηδενικής βάσης επιτοκίου πλέον περιθωρίου, όπως θα καθορίζεται ανά πιστούχο στην απόφαση του αρμόδιου Εγκριτικού Οργάνου, και εισφοράς του Ν.128/75, η οποία δεν επιδοτείται και επιβαρύνει σε κάθε περίπτωση το δανειολήπτη.

2. Με το πέρας της ως άνω περιόδου επιδότησης των 2 ετών ή νωρίτερα, εφόσον η επιχείρηση απωλέσει το δικαίωμα της επιδότησης, θα αποτελείται από το άθροισμα επιτοκίου βάσης Euribor 3M (περιοριζόμενο σε μηδέν, σε περίπτωση αρνητικής τιμής) πλέον περιθωρίου, όπως θα καθορίζεται ανά πιστούχο στην απόφαση του αρμόδιου Εγκριτικού Οργάνου, και εισφοράς του Ν.128/75 και θα επιβαρύνει εξ' ολοκλήρου τον δανειολήπτη.

Με το ως άνω επιτόκιο εκτοκίζεται το 60% του δανείου που αφορά στη συμμετοχή της Τράπεζας, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό (40%) που αφορά στη συμμετοχή της Αναπτυξιακής παραμένει άτοκο, καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος της δανειακής σύμβασης.

Αποπληρωμή κεφαλαίου: Με ισόποσες τριμηνιαίες ή εξαμηνιαίες χρεολυτικές δόσεις, σύμφωνα με την απόφαση του αρμόδιου Εγκριτικού Οργάνου.

Λογισμός τόκων: 3μηνιαίος εκτοκισμός με ημερομηνία α' λογισμού τόκων, τρεις μήνες από την α' εκταμίευση (ασχέτως των λοιπών τμηματικών εκταμιεύσεων).

Με ημερομηνία έγκρισης δανείων έως 28/02/2021, το πλήθος των εγκεκριμένων δανείων αλλά και το συνολικό ποσό χρηματοδοτήσεων για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις μέσω του προγράμματος του Ταμείου Επιχειρηματικότητας II (ΤΕΠΙΧ II) υποπρόγραμμα 3 «Επιχειρηματική χρηματοδότηση40/60» ήταν:

1. Πλήθος εγκεκριμένων δανείων 10.214.
2. Ποσό δανείων ευρώ 1.304.749.889.

Ακολουθεί η ποσοτική κατανομή των δανείων σε δύο κύριες περιφέρειες της Ελλάδας, την Κεντρική Μακεδονία και την Αττική, ενώ για τις υπόλοιπες περιφέρειες θα παρατεθεί γράφημα στο οποίο θα αναφέρονται οι αριθμοί.

Στην Αττική το πλήθος των εγκεκριμένων δανείων έφτασε τα 3.345 ενώ το ποσό των δανείων ανήλθε στα ευρώ 497.695.210, στην Κεντρική Μακεδονία το πλήθος των εγκεκριμένων δανείων ανήλθε στα 1.337 ενώ το ποσό έφτασε τα ευρώ 211.311.900.

Πίνακας 24 ΤΕΠΙΧ II - ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ 40/60

Συγκρίνοντας τα πιο πάνω στοιχεία για το υποπρόγραμμα 3 του ΤΕΠΙΧ II διακρίνουμε τα εξής :

Αρχικά, αυτό που διακρίνουμε είναι η ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις συγκεντρώνονται στην Αττική και ακολούθως στην Κεντρική Μακεδονία. Όπως φαίνεται, στις επιχειρήσεις που έχουν έδρα είτε στην Αττική είτε στην Κεντρική Μακεδονία έχουν εγκριθεί σχεδόν το ένα από τα δύο δάνεια (4.682 εγκεκριμένα δάνεια από τα συνολικά 10.214) ενώ στα ποσά των δανείων υπάρχει ακόμα μεγαλύτερη διαφορά: σε Αττική και Κεντρική Μακεδονία το ύψος των εγκεκριμένων δανείων ανέρχεται σε ευρώ 709.007.110 ενώ το συν. ποσό που δόθηκε μέσω του ΤΕΠΙΧ II- υποπρόγραμμα 3 ανήλθε στα ευρώ 1.304.749.889 (πάνω από το 50% του συνολικού ποσού κατευθύνθηκε σε αυτές τις δύο περιφέρειες).

Η αμέσως επόμενη περιφέρεια, στην οποία υπάρχει σημαντική οικονομική δραστηριότητα, με ποιο σημαντικό κλάδο, τον τουρισμό και στη συνέχεια η γεωργία, είναι η περιφέρεια της Κρήτης. Συνολικά εγκρίθηκαν 801 δάνεια με συνολικό ποσό σε ευρώ 115.736.700, το οποίο ξεπερνάει όλες τις υπόλοιπες περιφέρειες.

Τα υπόλοιπα δάνεια κατανέμονται στην περιφέρεια του Νοτίου Αιγαίου, της Θεσσαλίας, της Δυτικής Ελλάδος, με εγκεκριμένα δάνεια 661,659 και 659 αντίστοιχα, και σε συνολικά ποσά δανείων σε ευρώ 76.788.400, 75.458.800 και 61.878.050 αντίστοιχα.

Συγχρηματοδοτούμενα δάνεια της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας Α.Ε. Δράση « ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ – ΤΕΠΙΧ II» ΝΕΟ Υποπρόγραμμα 4.

Ενόψει των συνθηκών που επικρατούσαν στη χώρα μας λόγω της πανδημίας του COVID-19 και λαμβάνοντας υπόψη τη σημαντική ζήτηση των ΜΜΕ για δάνεια με επιδότηση επιτοκίου, η Αναπτυξιακή στο πλαίσιο της ίδιας ως άνω Δράσης, προχώρησε στη δημιουργία νέου Υποπρογράμματος 4 (Δάνεια επιχειρηματικής Ανάπτυξης με επιδότηση επιτοκίου) σε συνέχεια του Υποπρόγραμματος 3 (Δάνεια επιχειρηματικής ανάπτυξης με επιδότηση επιτοκίου). Η έναρξη του προγράμματος αυτού ξεκίνησε στις 05/10/2020.

Το νέο «Υποπρόγραμμα 4», αφορούσε αποκλειστικά επιχειρήσεις που:

- κάλυπταν τα κριτήρια επιλεξιμότητας,
- είχαν υποβάλει μέσω του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ), αίτηση δανειοδότησης στο πλαίσιο του Υποπρογράμματος 3, αλλά δεν εγκρίθηκε καμία εκ των αιτήσεών τους, μέσω των χρηματοπιστωτικών φορέων, λόγω μη διαθεσιμότητας πόρων.

Το Υποπρόγραμμα 4 λειτούργησε ως πρόσθετο των υφιστάμενων υποπρογραμμάτων (Υπ. 1, Υπ. 2 και Υπ. 3), τα οποία λόγω της κάλυψης του συνόλου των κεφαλαίων που είχαν στη διάθεσή τους, δεν διέθεταν πλέον στις ΜΜΕ επιχειρήσεις.

Το Υποπρόγραμμα 4 διαφοροποιείται από το Υποπρόγραμμα 3, στα κάτωθι σημεία:

- Η αναλογία συνεπένδυσης ήταν 95% από την Τράπεζα και 5% από την Αναπτυξιακή και αυτό αποτελεί την ουσιαστική διαφορά όσον αφορά στα χαρακτηριστικά της χορήγησης από το Υποπρόγραμμα 3.

- Δεν λειτούργησε εκ νέου το Πληροφοριακό Σύστημα των Κρατικών Ενισχύσεων (εφεξής «ΠΣΚΕ») για να δεχθεί νέες προτάσεις, αλλά οι χρηματοπιστωτικοί φορείς υπέβαλλαν προς έγκριση τα αιτήματα τα οποία τους είχαν υποβληθεί και η δανειοδότηση τους δεν επετεύχθη λόγω των περιορισμένων πόρων του προγράμματος.
- Δικαίωμα συμμετοχής στη χρηματοδότηση είχαν ΜΟΝΟ όσες ΜΜΕ ΔΕΝ είχαν χρηματοδοτηθεί στο πλαίσιο του Υποπρογράμματος 3, και ΔΕΝ είχαν δάνειο με εγγύηση από το Ταμείο Εγγυοδοσίας Επιχειρήσεων Covid-19, μέσω των χρηματοπιστωτικών φορέων.
- Με τη λήξη των 2 πρώτων ετών, οι τόκοι καταβάλλονται από την επιχείρηση και αφορούν στο 95% του δανείου, καθώς τα κεφάλαια με τα οποία η Αναπτυξιακή συγχρηματοδοτεί τα δάνεια του Υποπρογράμματος 4, παρέχονται άτοκα.

Βασικό κριτήριο της λήψης και διατήρησης της επιδότησης επιτοκίου ήταν η διατήρηση από την επιχείρηση του ίδιου αριθμού εργαζομένων που απασχολούσε την 19/3/2020 κατά το χρονικό διάστημα της επιδότησης (2 έτη), γεγονός για το οποίο δεσμευόταν εγγράφως με την «Υπεύθυνη Δήλωση του Ν. 1599/86 περί διατήρησης προσωπικού».

ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Επιλέξιμες ήταν οι επιχειρήσεις, οι οποίες πληρούσαν τα κριτήρια που είχαν αναφερθεί στο Υποπρόγραμμα 3, καθώς και :

- Είχαν λάβει την εγγύηση της ΕΑΤ ΑΕ σε προγράμματα που έληξαν ή βρίσκονταν σε ισχύ και εμφάνιζαν ασυνέπεια (ληξιπροθεσμία) στο εγγυημένο δάνειο, καθώς και όσες επιχειρήσεις είχαν λάβει δάνειο με τη συμμετοχή του Ταμείου Επιχειρηματικότητας Ι και εμφάνιζαν ασυνέπεια (ληξιπροθεσμία), εάν και μόνο εάν οι επιχειρήσεις αυτές πριν την υποβολή αιτήματος δανειοδότησης είχαν αποπληρώσει τις οφειλές τους και δεν παρουσιάζουν ληξιπροθεσμία.
- Είχαν ήδη υποβάλει αίτημα στο ΠΣΚΕ για το Υποπρόγραμμα 3 και δεν είχαν λάβει χρηματοδότηση στο πλαίσιο του εν λόγω Υποπρογράμματος λόγω εξάντλησης των κονδυλίων.
- Δεν είχαν λάβει δάνειο:

στο πλαίσιο του Υποπρογράμματος 3 του Ταμείου Επιχειρηματικότητας ΤΕΠΙΧ ΙΙ και

στο πλαίσιο του Προγράμματος της EAT με εγγύηση από το «Ταμείο Εγγυοδοσίας Επιχειρήσεων COVID 19».

- Ήταν φορολογικά και ασφαλιστικά ενήμερες.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

Επιλέξιμες μορφές δανείων : Κεφάλαιο Κίνησης ειδικού σκοπού ενίσχυσης της χρηματοδοτικής ρευστότητας των επιχειρήσεων που είχαν υποστεί δυσμενείς επιπτώσεις από την πανδημία COVID-19, σύμφωνα με το προτεινόμενο από την αιτούσα επιχείρηση και αποδεκτό από την Τράπεζα επιχειρηματικό σχέδιο.

Ύψος δανείου : € 10.000 - € 500.000, ανά επιχείρηση.

Ισχύει:

- έως το 50% του κύκλου εργασιών της, όπως αποτυπώνονταν στο Ε3 ή στις περιοδικές δηλώσεις ΦΠΑ του οικονομικού έτους που προηγείται της ημερομηνίας αίτησης ή
- έως το 50% των παραγγελιών τρέχοντος έτους.

Προκειμένου για νεοϊδρυόμενες επιχειρήσεις έως το 50% των παραγγελιών του τρέχοντος έτους ή το 80% των επί πιστώσει αγορών. Σε περίπτωση που τα ανωτέρω μεγέθη δεν ήταν διακριτά, το δάνειο δεν θα μπορούσε να υπερβεί το 100% των ιδίων κεφαλαίων.

Διάρκεια Δανείου : 24 – 60 μήνες

Περίοδος χάριτος : 6 έως 12 μήνες

Προθεσμία ολοκλήρωσης εκταμιεύσεων :

Εντός 6 μηνών από την υπογραφή της σύμβασης, εφάπαξ ή τμηματικά, και σε κάθε περίπτωση το αργότερο έως την 31/10/2023.

Η 1η εκταμίευση δεν μπορεί να υπολείπεται του ελάχιστου επιτρεπόμενου ποσού που ανέρχεται σε €10.000.

Επιτόκιο :

- Για τα δύο πρώτα έτη της διάρκειας του δανείου, και για όσο διάστημα η επιχείρηση διατηρεί το δικαίωμα της επιδότησης, το συνολικό επιτόκιο της συμμετοχής της Τράπεζας δε

θα υπερβαίνει το 8% (πλέον εισφοράς Ν.128/75), θα είναι σταθερό και θα επιδοτείται από την Αναπτυξιακή. Θα αποτελείται από το άθροισμα μηδενικής βάσης επιτοκίου πλέον περιθωρίου, όπως θα καθορίζεται ανά δανειολήπτη στην απόφαση του αρμόδιου Εγκριτικού Οργάνου, και εισφοράς του Ν.128/75, η οποία δεν επιδοτείται και επιβαρύνει σε κάθε περίπτωση το δανειολήπτη.

- Με το πέρας της ως άνω περιόδου επιδότησης των 2 ετών ή νωρίτερα, εφόσον η επιχείρηση απωλέσει το δικαίωμα της επιδότησης, θα αποτελείται από το άθροισμα επιτοκίου βάσης Euribor 3M (περιοριζόμενο σε μηδέν, σε περίπτωση αρνητικής τιμής) πλέον περιθωρίου, όπως θα καθορίζεται ανά δανειολήπτη στην απόφαση του αρμόδιου Εγκριτικού Οργάνου, και εισφοράς του Ν.128/75 και θα επιβαρύνει εξ' ολοκλήρου τον δανειολήπτη.
- Με το ως άνω επιτόκιο εκτοκίζεται το 95% του δανείου που αφορά στη συμμετοχή της Τράπεζας, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό (5%) που αφορά στη συμμετοχή της Αναπτυξιακής παραμένει άτοκο, καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος της δανειακής σύμβασης.

Αποπληρωμή κεφαλαίου : Με ισόποσες τριμηνιαίες ή εξαμηνιαίες χρεολυτικές δόσεις, σύμφωνα με την απόφαση του αρμόδιου Εγκριτικού Οργάνου.

Λογισμός τόκων : 3μηνιαίος εκτοκισμός με ημερομηνία α' λογισμού τόκων, τρεις μήνες από την α' εκταμίευση (ασχέτως των λοιπών τμηματικών εκταμιεύσεων).

Προθεσμία Υπογραφής της Δανειακής Σύμβασης :

Εντός 2 μηνών από την ανακοίνωση της εγκριτικής απόφασης στην επιχείρηση για την ένταξή της στην παρούσα Δράση.

Εξασφαλίσεις :

Οι συνήθεις λαμβανόμενες ενοχικές / εμπράγματα, που καθορίζονται στην απόφαση του αρμόδιου Εγκριτικού Οργάνου.

Σε κάθε περίπτωση, απαιτείται τουλάχιστον η προσωπική εγγύηση του φορέα ή η ενοχική εξασφάλιση τρίτου προσώπου.

Για τις εμπράγματα εξασφαλίσεις το ποσοστό κάλυψης δεν μπορεί να είναι ανώτερο του 120% του ποσού του δανείου, όπως αυτό συνομολογείται στην δανειακή σύμβαση.

Εξαίρεση: Δεν προσημειώνεται η μόνιμη και μοναδική κατοικία του επιχειρηματία.

Ενίσχυση με τη μορφή της επιστρεπτέας προκαταβολής (1-6) για ιδιωτικές επιχειρήσεις ανεξαρτήτως κλάδου, που επλήγησαν οικονομικά λόγω της εμφάνισης και διάδοσης του COVID 19 .

Όλοι οι κύκλοι των Επιστρεπτέων προκαταβολών βοήθησαν σημαντικά τις ιδιωτικές επιχειρήσεις και ειδικά της ΜΜΕ και είχαν ως σκοπό οι μεμονωμένες ενισχύσεις στο πλαίσιο της παρούσας να χορηγούνται είτε:

α) σύμφωνα με τους όρους της αριθ. C(2020) 1863/ 19.03.2020¹⁴ ανακοίνωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΕΕ) «Προσωρινό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η οικονομία κατά τη διάρκεια της τρέχουσας έξαρσης της νόσου COVID-19», όπως τροποποιήθηκε με την ανακοίνωση της ΕΕ αριθ. C(2020)2215/3.4.2020¹⁵ (Προσωρινό Πλαίσιο), είτε

β) σύμφωνα με τους όρους του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1407/2013¹⁶ για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (Κανονισμός de minimis).

Η ενίσχυση με τη μορφή της επιστρεπτέων προκαταβολών είναι ακατάσχετη, αφορολόγητη και δεν συμψηφίζεται με οποιαδήποτε οφειλή.

Τα βασικά χαρακτηριστικά της ενίσχυσης αυτής ήταν τα κάτωθι :

- Η ενίσχυση αυτή χορηγήθηκε σε επιχειρήσεις και οι οποίες θα την επιστρέψουν όλη ή ένα μέρος αυτής υπό κάποιες συγκεκριμένες προϋποθέσεις, όλο το ποσό εφάπαξ με 15 % έκπτωση, αν την επέστρεφαν έως 31.03.22 ή σε 60 δόσεις με 1^η δόση έως 30.06.22 , βάσει του ΦΕΚ Β'5303/16.11.2021¹⁷,

Οι προϋποθέσεις για το ποσό επιστροφής που τελικά θα επιστρέψουν οι επιχειρήσεις είναι : α)Για επιχειρήσεις που έχουν κάνει έναρξη πριν την 1^η Ιανουαρίου 2019 , δεν άνοιξαν

¹⁴ [https://www.ship-suppliers.gr/images/pages/files/C\(2020\)%201863%2C%2019_3_2020.pdf](https://www.ship-suppliers.gr/images/pages/files/C(2020)%201863%2C%2019_3_2020.pdf)

¹⁵ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/what_is_new/sa_covid19_1st_amendment_temporary_framework_el.pdf

¹⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1407&from=DE>

¹⁷ https://www.karagilanis.gr/files/kya_gdoy_1049_2021.pdf

υποκατάστημα από την 1^η Απριλίου 2019 έως την 31^η Δεκεμβρίου 2020 και είχαν θετικά ακαθάριστα έσοδα του 2019:

αα) οι επιχειρήσεις που είχαν μείωση των εσόδων από πωλήσεις του 2020 ξεπερνάει το 70% σε σχέση με τα έσοδα από πωλήσεις του 2019 και η επιχείρηση παρουσίαζε ζημιές προ φόρων το 2020, επιστρέφουν μόνο το 25% της ενίσχυσης.

ββ) οι επιχειρήσεις που είχαν μείωση των εσόδων από πωλήσεις του 2020 από 30% έως και 70% σε σχέση με τα έσοδα από πωλήσεις του 2019 και η επιχείρηση παρουσίαζε ζημιές προ φόρων το 2020, επιστρέφουν μόνο το 33,3% της ενίσχυσης.

γγ) τέλος οι επιχειρήσεις οι οποίες δεν εμπίπτουν στις περιπτώσεις αα και ββ επιστρέφουν μόνο το 50% της ενίσχυσης ενώ

β) Για επιχειρήσεις που έχουν κάνει έναρξη μετά την 1^η Ιανουαρίου 2019, ή άνοιξαν υποκατάστημα από την 1^η Απριλίου 2019 έως την 31^η Δεκεμβρίου 2020 ή είχαν μηδενικά ακαθάριστα έσοδα του 2019:

αα) οι επιχειρήσεις που είχαν μείωση των εσόδων από πωλήσεις του 2020 ξεπερνάει το 30% σε σχέση με τα έσοδα από πωλήσεις του 2019 και η επιχείρηση παρουσίαζε ζημιές προ φόρων το 2020, επιστρέφουν μόνο το 25% της ενίσχυσης.

ββ) τέλος οι επιχειρήσεις οι οποίες δεν εμπίπτουν στις περιπτώσεις αα επιστρέφουν μόνο το 33,3% της ενίσχυσης

Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις η επιχείρηση είχε την υποχρέωση να τηρήσει το επίπεδο απασχόλησης στα επίπεδα της 1^{ης} Μαρτίου 2021.

- **Δικαιούχοι της ενίσχυσης :**

α) ήταν όλες οι ιδιωτικές επιχειρήσεις κάθε νομικής μορφής, ανεξαρτήτως κλάδου, οι οποίες απασχολούσαν από έναν (1) έως πεντακόσιους (500) εργαζόμενους, κατά την 31η Μαρτίου 2020

β) ιδιωτικές επιχειρήσεις με τη μορφή ομόρρυθμων, ετερόρρυθμων, εταιρειών περιορισμένης ευθύνης εταιρειών και ιδιωτικών κεφαλαιουχικών εταιρειών (IKE), ανεξαρτήτως κλάδου, οι οποίες δεν απασχολούσαν εργαζόμενους κατά την 31η Μαρτίου 2020.

- Οι επιχειρήσεις έπρεπε να πληρούν τα κάτωθι κριτήρια :

α) να έχουν την έδρα τους στην Ελλάδα, να λειτουργούν νόμιμα, να έχουν πληγεί οικονομικά λόγω της εμφάνισης και διάδοσης του COVID -19 και να έχουν κάνει αίτηση στην πλατφόρμα της ΑΑΔΕ “My business support”, βάσει της απόφασης Α.1076/02.04.2020 ¹⁸

β) να έχουν υποβάλλει τις δηλώσεις φόρου εισοδήματος και ΦΠΑ, μέχρι και την 2 Απριλίου 2020 και τις δηλώσεις φόρου εισοδήματος για τα φορολογικά έτη 2017 και 2018 καθώς και να έχουν υποβάλλει όλες τις δηλώσεις ΦΠΑ για την περίοδο από 1^η Ιανουαρίου 2017 έως και 31 Μαρτίου 2020.

γ) να μην έχουν τεθεί σε αδράνεια την περίοδο από 1η Απριλίου 2019 μέχρι και 2 Απριλίου 2020, το οποίο προκύπτει από τα στοιχεία που τηρούνται στο μητρώο της ΑΑΔΕ ή από την υποβολή μηδενικών δηλώσεων ΦΠΑ καθ’ όλη την περίοδο αυτή

δ) για επιχειρήσεις που έχουν κάνει έναρξη εργασιών στο μητρώο της ΑΑΔΕ μέχρι την 31^η Μαρτίου 2019, να μην έχουν υποβάλει πιστωτικές δηλώσεις ΦΠΑ με μηδενικές εκροές καθ’ όλη την περίοδο από 1^η Απριλίου 2019 έως και 31 Μαρτίου 2020.

ε) δεν έχει ανασταλεί η χρήση του ΑΦΜ της επιχείρησης για τη διενέργεια ενδοκοινοτικών συναλλαγών σύμφωνα με το μητρώο της ΑΑΔΕ.

στ) εμφανίζουν θετικό κύκλο εργασιών από 1η Ιανουαρίου 2019 έως την 31η Μαρτίου 2020, με βάση τα στοιχεία ΦΠΑ ή εισοδήματος, ανάλογα με το αν η αιτούσα επιχείρηση είναι υποκείμενη σε ΦΠΑ , ή μη υποκείμενη σε ΦΠΑ ή υποκείμενη και απαλλασσόμενη από το ΦΠΑ.

ζ) να έχουν ληφθεί για τις επιχειρήσεις αυτές έκτακτα μέτρα περί αναστολής ή προσωρινής απαγόρευσης λειτουργίας για προληπτικούς λόγους που σχετίζονται με τον COVID-19, έχουν ενεργό κύριο ΚΑΔ στις 20 Μαρτίου 2020 ένας από τους αναφερόμενους πιο κάτω ή των οποίων τα ακαθάριστα έσοδα ενεργού κατά την 20 Μαρτίου 2020 ΚΑΔ δευτερεύουσας δραστηριότητας , όπως προκύπτουν από την αρχική δήλωση φόρου εισοδήματος του φορολογικού έτους 2018 είναι μεγαλύτερα από τα ακαθάριστα έσοδα που αντιστοιχούν στο κύριο στις 20 Μαρτίου 2020 ή παρουσιάζουν μείωση του κύκλου εργασιών .

---

¹⁸ https://www.aade.gr/sites/default/files/2020-04/a1076_2020fek_0.pdf

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ
ΚΑΔ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΤΑΜΑΤΗΣΕΙ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΕ Ο,ΤΙ ΑΦΟΡΑ ΣΤΗ
ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΜΕ ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΝΤΟΛΗ

47.19	Άλλο λιανικό εμπόριο σε μη εξειδικευμένα καταστήματα, εκτός από Εκμετάλλευση καταστήματος ψιλικών ειδών γενικά (47.19.10.01), Εκμετάλλευση περίπτερου (47.19.10.02), καθώς και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ή τηλεφωνικού εμπορίου με παράδοση κατ' οίκον (e-shop κτλ.)
47.41	Λιανικό εμπόριο ηλεκτρονικών υπολογιστών, περιφερειακών μονάδων υπολογιστών και λογισμικού σε εξειδικευμένα καταστήματα, με εξαίρεση τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ή τηλεφωνικού εμπορίου με παράδοση κατ' οίκον (e-shop κτλ.)
47.42	Λιανικό εμπόριο τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού σε εξειδικευμένα καταστήματα, με εξαίρεση τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ή τηλεφωνικού εμπορίου με παράδοση κατ' οίκον (e-shop κτλ.)
47.43	Λιανικό εμπόριο εξοπλισμού ήχου και εικόνας σε εξειδικευμένα καταστήματα, με εξαίρεση τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ή τηλεφωνικού εμπορίου με παράδοση κατ' οίκον (e-shop κτλ.)
47.51	Λιανικό εμπόριο κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων σε εξειδικευμένα καταστήματα, με εξαίρεση τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ή τηλεφωνικού εμπορίου με παράδοση κατ' οίκον (e-shop κτλ.)
47.52	Λιανικό εμπόριο σιδηρικών, χρωμάτων και τζαμιών σε εξειδικευμένα καταστήματα, με εξαίρεση τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ή τηλεφωνικού εμπορίου με παράδοση κατ' οίκον (e-shop κτλ.)
47.53	Λιανικό εμπόριο χαλιών, κλιμιών και επενδύσεων δαπέδου και τοίχου σε εξειδικευμένα καταστήματα, με εξαίρεση τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ή τηλεφωνικού εμπορίου με παράδοση κατ' οίκον (e-shop κτλ.)
47.54	Λιανικό εμπόριο ηλεκτρικών οικιακών συσκευών σε εξειδικευμένα καταστήματα, με εξαίρεση τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ή τηλεφωνικού εμπορίου με παράδοση κατ' οίκον (e-shop κτλ.)
47.59	Λιανικό εμπόριο επίπλων, φωτιστικών και άλλων ειδών οικιακής χρήσης σε εξειδικευμένα καταστήματα, με εξαίρεση τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ή τηλεφωνικού εμπορίου με παράδοση κατ' οίκον (e-shop κτλ.)
47.61	Λιανικό εμπόριο βιβλίων σε εξειδικευμένα καταστήματα, με εξαίρεση τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ή τηλεφωνικού εμπορίου με παράδοση κατ' οίκον (e-shop κτλ.)
47.62.63	Λιανικό εμπόριο χαρτικών ειδών, με εξαίρεση τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ή τηλεφωνικού εμπορίου με παράδοση κατ' οίκον (e-shop κτλ.)
47.63	Λιανικό εμπόριο εγγραφών μουσικής και εικόνας σε εξειδικευμένα καταστήματα, με εξαίρεση τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ή τηλεφωνικού εμπορίου με παράδοση κατ' οίκον (e-shop κτλ.)
47.64	Λιανικό εμπόριο αθλητικού εξοπλισμού σε εξειδικευμένα καταστήματα, με εξαίρεση τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ή τηλεφωνικού εμπορίου με παράδοση κατ' οίκον (e-shop κτλ.)
47.65	Λιανικό εμπόριο παιχνιδιών κάθε είδους σε εξειδικευμένα καταστήματα, με εξαίρεση τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ή τηλεφωνικού εμπορίου με παράδοση κατ' οίκον (e-shop κτλ.)
47.71	Λιανικό εμπόριο ενδυμάτων σε εξειδικευμένα καταστήματα, με εξαίρεση τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ή τηλεφωνικού εμπορίου με παράδοση κατ' οίκον (e-shop κτλ.)

47.72	Λιανικό εμπόριο υποδημάτων και δερμάτινων ειδών σε εξειδικευμένα καταστήματα, με εξαίρεση τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ή τηλεφωνικού εμπορίου με παράδοση κατ' οίκον (e-shop κτλ.)
47.75	Λιανικό εμπόριο καλλυντικών και ειδών καλλωπισμού σε εξειδικευμένα καταστήματα, εκτός από Λιανικό εμπόριο χαρτιού υγείας, χαρτομάντιλων, μαντιλιών και πετσετών καθαρισμού προσώπου, τραπεζομάντιλων και πετσετών φαγητού, από χαρτί (47.75.76.19), καθώς και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ή τηλεφωνικού εμπορίου με παράδοση κατ' οίκον (e-shop κτλ.)
47.76	Λιανικό εμπόριο λουλουδιών, φυτών, σπόρων, λιπασμάτων, ζώων συντροφιάς και σχετικών ζωοτροφών σε εξειδικευμένα καταστήματα, εκτός από Λιανικό εμπόριο αποξηραμένων οσπριωδών λαχανικών, αποφλοιωμένων, για σπορά (47.76.77.02), Λιανικό εμπόριο γεωργικών σπόρων σε μικροσυσκευασίες (47.76.77.04), Λιανικό εμπόριο δενδρυλλίων και φυτών (εκτός καλλωπιστικών φυτών) (47.76.77.05), Λιανικό εμπόριο ελαιούχων σπόρων π.δ.κ.α. (47.76.77.06), Λιανικό εμπόριο ζώντων φυτών, κονδύλων, βολβών και ριζών, μοσχευμάτων και παραφυάδων, μυκηλίων μανιταριών (47.76.77.07), Λιανικό εμπόριο καλαμποκιού για σπορά (47.76.77.08), Λιανικό εμπόριο κεραμικών ειδών που χρησιμοποιούνται στη γεωργία και για τη μεταφορά ή τη συσκευασία αγαθών (47.76.77.09), Λιανικό εμπόριο σπόρων ανθέων και καρπών (47.76.77.13), Λιανικό εμπόριο σπόρων ζαχαρότευτλων και σπόρων κτηνοτροφικών φυτών (47.76.77.14), Λιανικό εμπόριο σπόρων ηλίανθου, σουσαμιού, κάρδαμου, κράμβης, ελαιοκράμβης και σιναπιού, για σπορά (47.76.77.15), Λιανικό εμπόριο σπόρων λαχανικών (47.76.77.16), Λιανικό εμπόριο σπόρων πατάτας (47.76.77.17), Λιανικό εμπόριο φρέσκων φυτών που χρησιμοποιούνται κυρίως στην αρωματοποιία, τη φαρμακευτική ή την παραγωγή εντομοκτόνων, μυκητοκτόνων ή για παρόμοιους σκοπούς (47.76.77.18), Λιανικό εμπόριο φυσικών χριστουγεννιάτικων δέντρων (47.76.77.19), Λιανικό εμπόριο φυτικών υλών π.δ.κ.α. για σπαρτοπλεκτική, παραγέμισμα, βάτες, βαφή ή δέψη, φυτικών προϊόντων π.δ.κ.α. (47.76.77.20), Λιανικό εμπόριο λιπασμάτων και αγροχημικών προϊόντων (47.76.78), Λιανικό εμπόριο ζώων συντροφιάς και τροφών για ζώα συντροφιάς (47.76.79), καθώς και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ή τηλεφωνικού εμπορίου με παράδοση κατ' οίκον (e-shop κτλ.)
47.77	Λιανικό εμπόριο ρολογιών και κοσμημάτων σε εξειδικευμένα καταστήματα, με εξαίρεση τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ή τηλεφωνικού εμπορίου με παράδοση κατ' οίκον (e-shop κτλ.)
47.78	Άλλο λιανικό εμπόριο καινούργιων ειδών σε εξειδικευμένα καταστήματα, εκτός από Λιανικό εμπόριο υλικών καθαρισμού (47.78.84), Λιανικό εμπόριο καύσιμου πετρελαίου οικιακής χρήσης, υγραέριου, άνθρακα και ξυλείας (47.78.85), Λιανικό εμπόριο ακατέργαστων αγροτικών προϊόντων π.δ.κ.α. (47.78.87), Λιανικό εμπόριο μηχανημάτων και εξοπλισμού π.δ.κ.α. (47.78.88), καθώς και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ή τηλεφωνικού εμπορίου με παράδοση κατ' οίκον (e-shop κτλ.)
47.79	Λιανικό εμπόριο μεταχειρισμένων ειδών σε καταστήματα, με εξαίρεση τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ή τηλεφωνικού εμπορίου με παράδοση κατ' οίκον (e-shop κτλ.)
47.82	Λιανικό εμπόριο κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, ενδυμάτων και υποδημάτων, σε υπαίθριους πάγκους και αγορές, με εξαίρεση τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ή τηλεφωνικού εμπορίου με παράδοση κατ' οίκον (e-shop κτλ.)
47.89	Λιανικό εμπόριο άλλων ειδών σε υπαίθριους πάγκους και αγορές, με εξαίρεση τις υπηρεσίες ηλεκτρονικού ή τηλεφωνικού εμπορίου με παράδοση κατ' οίκον (e-shop κτλ.)
55.10	Ξενοδοχεία και παρόμοια καταλύματα

55.20	Καταλύματα διακοπών και άλλα καταλύματα σύντομης διαμονής
55.30	Χώροι κατασκήνωσης, εγκαταστάσεις για οχήματα αναψυχής και ρυμουλκούμενα οχήματα
56.10	Δραστηριότητες υπηρεσιών εστιατορίων και κινητών μονάδων εστίασης, με εξαίρεση τις δραστηριότητες που αφορούν διανομή προϊόντων (delivery) και παροχή προϊόντων σε πακέτο από το κατάστημα (take away) στις οποίες δεν επιτρέπεται η χρήση τραπεζοκαθισμάτων και το σερβίρισμα σε αυτά
56.21	Δραστηριότητες υπηρεσιών τροφοδοσίας για εκδηλώσεις
56.29.20.02	Υπηρεσίες που παρέχονται από καντίνες αθλητικών εγκαταστάσεων, με εξαίρεση τις δραστηριότητες που αφορούν διανομή προϊόντων (delivery) και παροχή προϊόντων σε πακέτο από το κατάστημα (take away) στις οποίες δεν επιτρέπεται η χρήση τραπεζοκαθισμάτων και το σερβίρισμα σε αυτά
56.29.20.04	Υπηρεσίες που παρέχονται από σχολικές καντίνες (κυλικεία)
56.29.20.05	Υπηρεσίες που παρέχονται από φοιτητικά εστιατόρια
56.30	Δραστηριότητες παροχής ποτών, με εξαίρεση τις δραστηριότητες που αφορούν διανομή προϊόντων (delivery) και παροχή προϊόντων σε πακέτο από το κατάστημα (take away) στις οποίες δεν επιτρέπεται η χρήση τραπεζοκαθισμάτων και το σερβίρισμα σε αυτά
59.14	Δραστηριότητες προβολής κινηματογραφικών ταινιών
71.20.14	Υπηρεσίες τεχνικού ελέγχου οχημάτων οδικών μεταφορών
77.21	Ενοικίαση και εκμίσθωση ειδών αναψυχής και αθλητικών ειδών
77.22	Ενοικίαση βιντεοκασετών και δίσκων
77.29	Ενοικίαση και εκμίσθωση άλλων ειδών προσωπικής ή οικιακής χρήσης
82.30	Οργάνωση συνεδρίων και εμπορικών εκθέσεων
85.10	Προσχολική εκπαίδευση, εξαιρείται η εξ'αποστάσεως εκπαίδευση
85.20	Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, εξαιρείται η εξ'αποστάσεως εκπαίδευση
85.31	Γενική δευτεροβάθμια εκπαίδευση, εξαιρείται η εξ'αποστάσεως εκπαίδευση
85.32	Τεχνική και επαγγελματική δευτεροβάθμια εκπαίδευση, εξαιρείται η εξ'αποστάσεως εκπαίδευση
85.41	Μεταδευτεροβάθμια μη τριτοβάθμια εκπαίδευση, εξαιρείται η εξ'αποστάσεως εκπαίδευση
85.42	Τριτοβάθμια εκπαίδευση, εξαιρείται η εξ'αποστάσεως εκπαίδευση
85.51	Αθλητική και ψυχαγωγική εκπαίδευση, εξαιρείται η εξ'αποστάσεως εκπαίδευση
85.52	Πολιτιστική εκπαίδευση, εξαιρείται η εξ'αποστάσεως εκπαίδευση
85.53	Δραστηριότητες σχολών ερασιτεχνών οδηγών
85.59	Άλλη εκπαίδευση π.δ.κ.α., εξαιρείται η εξ'αποστάσεως εκπαίδευση
85.60	Εκπαιδευτικές υποστηρικτικές δραστηριότητες
88.10	Δραστηριότητες κοινωνικής μέριμνας χωρίς παροχή καταλύματος για ηλικιωμένους και άτομα με αναπηρία
88.91	Δραστηριότητες βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών
90.02	Υποστηρικτικές δραστηριότητες για τις τέχνες του θεάματος
90.04	Εκμετάλλευση αιθουσών θεαμάτων και συναφείς δραστηριότητες
91.01	Δραστηριότητες βιβλιοθηκών και αρχειοφυλακείων

91.02	Δραστηριότητες μουσείων
91.03	Λειτουργία ιστορικών χώρων και κτιρίων και παρόμοιων πόλων έλξης επισκεπτών
91.04	Δραστηριότητες βοτανικών και ζωολογικών κήπων και φυσικών βιοτόπων
92.00	Τυχερά παιχνίδια και στοιχήματα εκτός από Υπηρεσίες τυχερών παιχνιδιών σε απ ευθείας (on-line) σύνδεση (92.00.14), Υπηρεσίες στοιχημάτων σε απ ευθείας (online) σύνδεση (92.00.21)
93.11	Εκμετάλλευση αθλητικών εγκαταστάσεων
93.12	Δραστηριότητες αθλητικών ομίλων, πλην αθλητών και ομάδων που είναι σε προετοιμασία ολυμπιακών αγώνων
93.13	Εγκαταστάσεις γυμναστικής
93.19	Άλλες αθλητικές δραστηριότητες, πλην αθλητών και ομάδων που είναι σε προετοιμασία ολυμπιακών αγώνων
93.21	Δραστηριότητες πάρκων αναψυχής και άλλων θεματικών πάρκων
93.29	Άλλες δραστηριότητες διασκέδασης και ψυχαγωγίας
94.99.16.01	Υπηρεσίες πολιτιστικών συλλόγων και σωματείων
94.99.16.02	Υπηρεσίες ψυχαγωγικών μη αθλητικών λεσχών
96.02	Δραστηριότητες κομμωτηρίων, κουρείων και κέντρων αισθητικής
96.04	Δραστηριότητες σχετικές με τη φυσική ευεξία
96.09.19.06	Υπηρεσίες γραφείων γνωριμίας ή συνοικεισίων
96.09.19.08	Υπηρεσίες γυαλίσματος υποδημάτων
96.09.19.09	Υπηρεσίες δερματοστιξίας (τατουάζ)
96.09.19.12	Υπηρεσίες ιερόδουλου
96.09.19.16	Υπηρεσίες στολισμού εκκλησιών, αιθουσών κλπ (για γάμους, βαπτίσεις, κηδείες και Άλλες εκδηλώσεις)
96.09.19.17	Υπηρεσίες τρυπήματος δέρματος του σώματος (piercing)
	Καταστήματα λιανικού εμπορίου που λειτουργούν με συμφωνίες συνεργασίας όλων των καταστημάτων λιανικού εμπορίου τύπου «κατάστημα εντός καταστήματος» (shops-in-a-shop), που βρίσκονται σε εκπτώτικα καταστήματα (outlet), εμπορικά κέντρα ή εκπτώτικα χωριά, εξαιρουμένων των σούπερ μάρκετ και των φαρμακείων, υπό την προϋπόθεση ότι διαθέτουν ανεξάρτητη είσοδο για τους καταναλωτές

ΚΑΔ ΤΟΜΕΑ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ

03	Αλιεία και υδατοκαλλιέργεια
10.2	Επεξεργασία και συντήρηση ψαριών, καρκινοειδών και μαλακίων
10.41.12	Παραγωγή λιπών και ελαίων και των κλασμάτων τους, ψαριών και θαλάσσιων θηλαστικών
46.11.11.07	Εμπορικοί αντιπρόσωποι που μεσολαβούν στην πώληση ψαριών, ζώντων και γόνου
46.17.11.27	Εμπορικοί αντιπρόσωποι που μεσολαβούν στην πώληση ψαριών, καρκινοειδών και μαλακίων, μη ζώντων
46.21.19.11	Χονδρικό εμπόριο προϊόντων π.δ.κ.α. ψαριών ή καρκινοειδών, μαλακίων η άλλων υδρόβιων ασπόνδυλων

46.38.1	Χονδρικό εμπόριο ψαριών, καρκινοειδών και μαλακίων
46.76.19.14	Χονδρικό εμπόριο κοραλλιών και παρόμοιων προϊόντων, οστράκων μαλακίων, καρκινοειδών ή εχινόδερμων και οστών σουπιών
46.76.19.15	Χονδρικό εμπόριο μαργαριταριών από καλλιέργεια, ακατέργαστων
46.76.19.30	Χονδρικό εμπόριο φυσικών μαργαριταριών, ακατέργαστων
47.23	Λιανικό εμπόριο ψαριών, καρκινοειδών και μαλακίων σε εξειδικευμένα καταστήματα
47.77.82.08	Λιανικό εμπόριο μαργαριταριών από καλλιέργεια, ακατέργαστων
47.77.82.13	Λιανικό εμπόριο φυσικών μαργαριταριών, ακατέργαστων
47.78.86.18	Λιανικό εμπόριο κοραλλιών και παρόμοιων προϊόντων, οστράκων μαλακίων, καρκινοειδών ή εχινόδερμων και οστών σουπιών
47.91.15	Λιανικό εμπόριο ψαριών, οστρακοειδών και μαλακίων, με αλληλογραφία ή μέσω διαδικτύου
47.99.15	Άλλο λιανικό εμπόριο ψαριών, οστρακοειδών και μαλακίων εκτός καταστημάτων, υπαίθριων πάγκων ή αγορών

Επιπλέον οι επιχειρήσεις έπρεπε :

α) εφόσον έκαναν αίτηση βάσει του Προσωρινού πλαισίου, πρέπει να μην ήταν προβληματικές στις 31/12/2019 και να μην έχουν στη διάθεση τους προηγούμενη ενίσχυση και η οποία να μην έχει κηρυχθεί ασυμβίβαστη με απόφαση της Ευρωπαϊκής επιτροπής , της οποίας ο έλεγχος γίνεται ως ενιαία επιχείρηση.

β) εφόσον έκαναν αίτηση βάσει του Κανονισμού de minimis , έπρεπε να μην δραστηριοποιούνταν στην πρωτογενή παραγωγή γεωργικών προϊόντων , ή στους τομείς της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.

- **Ύψος ενίσχυσης**

Το ύψος της ενίσχυσης προσδιοριζόταν βάσει κάποιων τύπων, ως ακολούθως:

α) Για τις επιχειρήσεις που είναι υποκείμενες σε ΦΠΑ και τηρούσαν απλογραφικά βιβλία:
 Ενίσχυση = [(Κύκλος εργασιών αναφοράς – Κύκλος εργασιών πρώτου τριμήνου 2020) x ποσοστιαία διαφορά εκρών εισροών] – [αριθμός εργαζομένων σε αναστολή x 800/3],

β) Για τις επιχειρήσεις που είναι υποκείμενες σε ΦΠΑ και τηρούν διπλογραφικά βιβλία:
 Ενίσχυση = [(Κύκλος εργασιών αναφοράς – Κύκλος εργασιών μηνός Μαρτίου 2020) x ποσοστιαία διαφορά εκρών εισροών] – [αριθμός εργαζομένων σε αναστολή x 800/3],

όπου και στις δύο πιο πάνω περιπτώσεις η ποσοστιαία διαφορά εκρών εισροών ισούταν με το συνολικό κύκλο εργασιών ΦΠΑ (κωδικός 312 δήλωσης ΦΠΑ) του έτους 2019 αφαιρουμένου

του συνόλου φορολογητέων εισροών (κωδικός 367 δήλωση ΦΠΑ) του έτους 2019, διαιρεμένου με το συνολικό κύκλο εργασιών ΦΠΑ του έτους 2019. Σε περίπτωση που η ποσοστιαία διαφορά εκροών εισροών είναι μικρότερη του 20% ή ο συνολικός κύκλος εργασιών ΦΠΑ του έτους 2019 είναι μηδενικός, θεωρείται ίση με 20% και ο αριθμός εργαζομένων σε προσωρινή αναστολή της σύμβασης εργασίας του, όπως ήταν διαμορφωμένος κατά την 21η Απριλίου 2020 στο σύστημα ΕΡΓΑΝΗ ενώ

γ) Για τις επιχειρήσεις που δεν είναι υποκείμενες σε ΦΠΑ ή είναι υποκείμενες και απαλλασσόμενες από το ΦΠΑ και τηρούν απλογραφικά ή διπλογραφικά βιβλία: Ενίσχυση = [(Ακαθάριστα έσοδα αναφοράς – Ακαθάριστα έσοδα πρώτου τριμήνου 2020) x ποσοστιαία διαφορά εσόδων εξόδων] – [αριθμός εργαζομένων σε αναστολή x 800/3], όπου η ποσοστιαία διαφορά εσόδων εξόδων ισούται με τα ακαθάριστα έσοδα (κωδικός 047 δήλωσης Ε3) του έτους 2019 αφαιρουμένων των εξόδων του έτους 2019, διαιρεμένων με τα ακαθάριστα έσοδα του έτους 2019. Ως έξοδα λογίζονται τα συνολικά έξοδα (κωδικός 580 δήλωσης Ε3) μειούμενα κατά το ποσό των παροχών σε εργαζομένους (κωδικός 581 δήλωσης Ε3) και των διάφορων λειτουργικών εξόδων κατά το μέρος που αφορά δαπάνες ενοικίου (κωδικός 585α/α 14 της ηλεκτρονικής δήλωσης Ε3). Σε περίπτωση που η ποσοστιαία διαφορά εσόδων εξόδων είναι μικρότερη του 20% ή τα συνολικά ακαθάριστα έσοδα του έτους 2019 είναι μηδενικά, θεωρείται ίση με 20% καθώς και ο αριθμός εργαζομένων σε προσωρινή αναστολή της σύμβασης εργασίας του, όπως είναι διαμορφωμένος κατά την 21η Απριλίου 2020 στο σύστημα ΕΡΓΑΝΗ.

Τέλος, για τις επιχειρήσεις που έκαναν αίτηση βάσει του Προσωρινού πλαισίου, το ανώτατο ύψος ενίσχυσης ανά επιχείρηση δεν έπρεπε να υπερβαίνει των 350.000€ για έως και 250 εργαζόμενους, το ποσό των 500.000€ για άνω των 250 εργαζομένων, ενώ για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους τομείς της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, το ανώτατο ύψος ενίσχυσης ανά επιχείρηση δεν έπρεπε να υπερβαίνει των 120.000€ και για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στην γεωργική παραγωγή το ποσό των 100.000€. Αντίθετα για τις επιχειρήσεις που έκανα αίτηση βάσει του κανονισμού de minimis το ποσό ενίσχυσης δεν έπρεπε να υπερβαίνει το ποσό των 200.000€.

- Έλεγχος σώρευσης

Για τις επιχειρήσεις, το συνολικό ποσό ενισχύσεων που έχουν λάβει ελέγχεται σε επίπεδο ενιαίας επιχείρησης¹⁹. Αν έχουν λάβει οποιοδήποτε πρόγραμμα βάσει του Προσωρινού πλαισίου τότε αυτό δεν δύναται να ξεπερνούσε το ποσό των 1.800.000€, το ποσό των 270.000€ για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους τομείς της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας και το ποσό των 225.000€ για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην γεωργική παραγωγή, αντίθετα για τις επιχειρήσεις που είχαν λάβει ενίσχυση του κανονισμού de minimis το συνολικό ποσό ενίσχυσης ήσσονος σημασίας που είχαν λάβει κατά την τριετία 2019-2021 από οποιοδήποτε άλλο πρόγραμμα, δεν δύναται να υπερβεί το ποσό των 200.000€.

- **Διαδικασία υποβολής αίτησης**

Οι επιχειρήσεις έπρεπε να υποβάλλουν αίτηση για χορήγηση επιστρεπτέας προκαταβολής στο «MyBusinessSupport» στην ιστοσελίδα της ΑΑΔΕ (<https://www.aade.gr/mybusinesssupport>). Οι εταιρείες έπρεπε να δηλώσουν το ποσό που αιτούνταν να λάβουν, βάσει ποιας ενίσχυσης, του Προσωρινού πλαισίου ή του κανονισμού de minimis, καθώς και τα απαιτούμενα στοιχεία και πληροφορίες σχετικά με την πλήρωση των προϋποθέσεων.

Μειωμένα μισθώματα λόγω Covid 19

Ένα άλλο πρόγραμμα ενίσχυσης που πάρθηκε από την κυβέρνηση προκειμένου να βοηθήσει τις επιχειρήσεις από τις αρνητικές συνέπειες που υπέστησαν από την πανδημία, ήταν η μείωση της μίσθωσης των επαγγελματικών χώρων. Το μέτρο αυτό πάρθηκε αρχικά για τους μήνες Μάρτιο 2020 έως και τον Σεπτέμβριο του 2020, με μείωση του μισθώματος κατά 40%, το οποίο παρατάθηκε έως και τον Δεκέμβριο του 2020. Από τον Ιανουάριο του 2021 έως και τον Ιούλιο του 2021, η κυβέρνηση αποζημίωνε τα νομικά πρόσωπα με το 60% του μηνιαίου μισθώματος βάσει της απόφασης Α.1214/2020²⁰, όπου προσδιορίζονταν οι πληττόμενες

---

¹⁹ Ενιαία επιχείρηση :οι συνδεδεμένες μεταξύ τους επιχειρήσεις όταν υπάρχουν οι ακόλουθες σχέσεις α) όταν μία επιχείρηση κατέχει την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου των εταίρων άλλης επιχείρησης β) όταν μια επιχείρηση έχει το δικαίωμα να διορίζει ή να παύει την πλειοψηφία των μελών του διοικητικού οργάνου της άλλης επιχείρησης γ)όταν μια επιχείρηση ασκεί επιρροή σε άλλη επιχείρηση βάσει σύμβασης δ) μια επιχείρηση που είναι μέτοχος άλλης επιχείρησης, ελέγχει βάσει συμφωνίας την πλειοψηφία των δικαιωμάτων της επιχείρησης αυτής και τέλος ως ενιαία επιχείρηση θεωρούνται οι επιχειρήσεις που διατηρούν ένα από τα πιο πάνω ή μέσω φυσικού προσώπου ή ομάδας φυσικών προσώπων που ενεργούν από κοινού.

²⁰ <https://www.taxheaven.gr/circulars/34332/a-1214-2020>

επιχειρήσεις που δικαιούνταν να έχουν μείωση του μισθώματος. Για να κριθεί μία επιχείρηση ως πληττόμενη, θα έπρεπε να έχει ενεργό ΚΑΔ στις 20 Μαρτίου 2020, έναν από τους αναφερόμενους στην πιο πάνω απόφαση ή τα ακαθάριστα έσοδα ενεργού κατά τις 20 Μαρτίου 2020 ΚΑΔ δευτερεύουσας δραστηριότητας, όπως προέκυπτε από τη δήλωση φόρου εισοδήματος του φορολογικού έτους 2018, να είναι μεγαλύτερα από τα ακαθάριστα έσοδα που αντιστοιχούν στον κύριο ΚΑΔ στις 20 Μαρτίου 2020.

Η προκαταβολή του μισθώματος γινόταν μόνο αν οι μισθώσεις ήταν ενεργές στο σύστημα Δήλωσης Πληροφοριακών Στοιχείων Μίσθωσης της ΑΑΔΕ, και τέλος οι μισθωτές και οι εκμισθωτές να μην έχουν κάνει διακοπή εργασιών στην ΑΑΔΕ. Το ποσό της αποζημίωσης προκαταβαλλόταν στον τραπεζικό λογαριασμό του δικαιούχου που είχε δηλωθεί στην Προσωποποιημένη πληροφόρηση του Taxisnet.

Επιδότηση Παγίων Δαπανών

Η Επιδότηση Παγίων Δαπανών είναι μία ενίσχυση με τη μορφή της επιδότησης για δαπάνες που έγιναν την περίοδο από Απρίλιο 2020 έως και το Δεκέμβριο του 2020, για τις επιχειρήσεις που επλήγησαν από την πανδημία του COVID -19. Αυτή η ενίσχυση θεωρείται μεμονωμένη και χορηγήθηκε βάσει της υπό στοιχεία C (2020) 1863/19.03.2020 21 ανακοίνωσης της Ευρωπαϊκής επιτροπής. Επίσης η ενίσχυση αυτή είναι ακατάσχετη, αφορολόγητη και δεν συμψηφίζεται με οποιαδήποτε άλλη οφειλή.

Ως πάγιες δαπάνες θεωρείται το άθροισμα των εξόδων που είχαν δηλωθεί στη φορολογία εισοδήματος του 2020, στο έντυπο Ε3 και αφορούσαν, παροχές σε εργαζόμενους, ασφαλιστικές εισφορές αυτοαπασχολούμενων, λοιπές αμοιβές για υπηρεσίες αλλοδαπής και ημεδαπής, ενέργεια, ύδρευση, τηλεπικοινωνίες, ενοίκια, λοιπά λειτουργικά έξοδα και οι χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα.

Δικαιούχοι της επιδότησης ήταν όλες οι ιδιωτικές επιχειρήσεις κάθε νομικής μορφής, συμπεριλαμβανομένων των ατομικών, καθώς και μη κερδοσκοπικές επιχειρήσεις υποκείμενες σε ΦΠΑ, με εξαίρεση τα Νομικά πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου. Οι δικαιούχοι έπρεπε να πληρούν τα κάτωθι κριτήρια :

---

²¹ <https://www.taxheaven.gr/circulars/37133/c20201863>

α) είχαν την έδρα τους στην Ελλάδα, λειτουργούσαν νόμιμα , είχαν πληγεί οικονομικά από την πανδημία της COVID-19, και είχαν εκδηλώσει ενδιαφέρον στην πλατφόρμα “ MyBusinessSupport”

β) απασχολούσαν τουλάχιστον 1 εργαζόμενο πλήρους απασχόλησης, ή 2 εργαζόμενους μερικής απασχόλησης κατά την 1^η Αυγούστου 2020 ή κατά την 28^η Οκτωβρίου 2020 ή κατά την 1^η Μαΐου 2021, σύμφωνα με το σύστημα του ΕΡΓΑΝΗ.

γ) θα έπρεπε να είχαν υποβάλλει τη δήλωση φορολογίας εισοδήματος για το φορολογικό έτος 2019, να έχουν οριστικοποιήσει την κατάσταση των οικονομικών στοιχείων του εντύπου Ε3 του φορολογικού έτους 2020, χωρίς απαραίτητα να έχει υποβληθεί η δήλωση, να έχουν υποβάλλει όλες τις δηλώσεις ΦΠΑ από 01/01/2019 έως και 31/03/2021, να μην έχουν τεθεί σε αδράνεια από την 01/01/2019, βάσει του μητρώου της ΑΑΔΕ ή από την υποβολή μηδενικών δηλώσεων ΦΠΑ της περιόδου αυτής, να μην είχε ανασταλεί η χρήση του ΑΦΜ της επιχείρησης για τη διενέργεια ενδοκοινοτικών συναλλαγών, να είχαν ενεργό ΚΑΔ την 31/12/2020 και τέλος να μην είχαν στην διάθεση τους προηγούμενες ενισχύσεις οι οποίες να είχαν κηρυχθεί ασυμβίβαστες με απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Το ύψος της ενίσχυσης βασιζόταν πάνω στον τύπο Ενίσχυση = $20\% * \{(9/12) * \text{Πάγιες δαπάνες} - [(1/2) * \text{ποσά που έλαβε η επιχείρηση από Επιστρεπτές προκαταβολές 1,2,3,4}] [\text{ποσά που έλαβε η επιχείρηση ως αποζημιώσεις ειδικού σκοπού (534,00 ή 300,00 ευρώ) για τους μήνες Μάιο έως και Αύγουστο του 2020}]\}$. Η ενίσχυση δεν δύναται να ξεπερνάει το 70% της ζημιάς προ φόρων της επιχείρησης και με την επιφύλαξη της μη υπέρβασης των ορίων σώρευσης , δεν έπρεπε να υπερβαίνει το ποσό του 1.500.000€.

Η διαδικασία υποβολής για τις επιχειρήσεις ήταν να υποβάλλουν αίτηση στο «MyBusinessSupport» στην ιστοσελίδα της ΑΑΔΕ, έπρεπε να υποβληθούν έως 04 Αυγούστου 2021. Η επιχείρηση έπρεπε να δηλώσει το ποσό της ενίσχυσης που επιθυμούσε να χρησιμοποιήσει σε φορολογικές οφειλές του 2021 που θα καθίστανται πληρωτές από 1^η Ιουλίου 2021 έως και 30 Ιουνίου 2022 και το ποσό της ενίσχυσης που επιθυμούσε να χρησιμοποιήσει σε ασφαλιστικές οφειλές του 2021 που θα καθίστανται πληρωτές από 1^η Ιουλίου 2021 έως και 30 Ιουνίου 2022.

Οι υποχρεώσεις των δικαιούχων ήταν να διατηρήσουν από την 1^η Μαΐου 2021 έως και την 31^η Δεκεμβρίου 2021 το επίπεδο απασχόλησης των εργαζομένων που είχε κατά την 1^η Μαΐου 2021 βάσει του συστήματος ΕΡΓΑΝΗ, έπρεπε να υποβάλλουν μέσω του «MyBusinessSupport» δικαιολογητικά όπως υπεύθυνα δήλωση του λογιστή ότι η επιχείρηση δεν είναι προβληματική και το ενιαίο πιστοποιητικό δικαστικής φερεγγυότητας, έως 30 Σεπτεμβρίου 2021 .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Συμπερασματικές παρατηρήσεις – Ανακεφαλαίωση

Τα συμπεράσματα που βγαίνουν από την ανάλυση που έγινε στα προηγούμενα κεφάλαια, είναι ότι το ξέσπασμα της πανδημίας Covid-19 επηρέασε ολόκληρο τον κόσμο, παρουσιάζοντας τεράστια προβλήματα στην οικονομία, στα συστήματα υγείας και γενικότερα στην καθημερινότητα όλης της ανθρωπότητας. Όσον αφορά την αντιμετώπιση της κρίσης αυτής στην οικονομία, η πρώτη ανταπόκριση ήρθε από τον όμιλο της Παγκόσμιας Τράπεζας, η οποία ενέκρινε μία νέα ταχεία διευκόλυνση για να βοηθήσει τις χώρες να αντιμετωπίσουν την υγειονομική κρίση. Οι παγκόσμιες αγορές επίσης, επηρεάστηκαν αρνητικά, διότι η πανδημία επηρέασε τη χρηματιστηριακή αγορά λόγω της αβεβαιότητας που υπήρχε εκείνη την περίοδο.

Στην ελληνική αγορά, επηρεάστηκε ο κλάδος του τουρισμού, της εστίασης, το χονδρικό αλλά και το λιανικό εμπόριο. Με την πανδημία μειώθηκε αισθητά ο κύκλος εργασιών των κλάδων αυτών, όπως και τα έσοδα, με αποτέλεσμα να υπάρχει πρόβλημα ρευστότητας. Οι επιχειρήσεις, προκειμένου να αντιμετωπίσουν την κατάσταση αυτή, χρησιμοποίησαν τα μέτρα στήριξης που δημιουργήθηκαν και ειδικά όσα είχαν χαρακτήρα κρατικής οικονομικής ενίσχυσης, όπως την επιστρεπτέα προκαταβολή. Επιπλέον ένα μεγάλο ποσοστό των Μμε, γνώρισε την αποτελεσματικότητα όλων των ενισχύσεων δανειακού χαρακτήρα από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όπως την αναστολή δόσεων δανείων, αλλά και από το κράτος, όπως την επιδότηση των τόκων.

Επιπλέον, αρκετές επιχειρήσεις, επέλεξαν να λάβουν χρηματοδότηση από τα προγράμματα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, που αφορούν τις επιχειρήσεις αποκλειστικά που έχουν πληγεί από την πανδημία, που είναι κυρίως επιχειρήσεις του κλάδου του τουρισμού, της σίτισης και του εμπορίου. Τα κυριότερα προγράμματα χρηματοδότησης, αφορούσαν την ενίσχυση του κεφαλαίου κίνησης, έτσι ώστε να τονωθεί η ρευστότητα των επιχειρήσεων. Η ένεση ρευστότητας προήλθε από την Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα που συγχρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ελληνικό Δημόσιο, τα οποία προήλθαν από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία (ΕΠΑΝΕΚ)2014-2020. Ένα εξίσου σημαντικό πρόγραμμα επιδότησης, ήταν αυτό της επιδότησης τόκων, όπου οι επιχειρήσεις και κυρίως οι Μμε, οι

οποίες είχαν ήδη κάποιο δάνειο, είχαν την ευκαιρία να καλύψουν τους τόκους τους για περίοδο 3 ή 5 μηνών για το 2020 και για περίοδο 3 μηνών το 2021 από πόρους της Ελλάδας αλλά και από το προσωρινό πλαίσιο στήριξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μία ακόμη εξίσου σημαντική μορφή χρηματοδότησης είναι αυτή του Ταμείου Επιχειρηματικότητας II, όπου όχι απλά δεν τέθηκε στο περιθώριο, διότι προϋπήρχε της πανδημίας Covid-19, αλλά φρόντισε να συμπεριλάβει στα χαρακτηριστικά του προγράμματος την χρηματοδότηση των αναγκών των Μμε, έτσι ώστε οι επιχειρήσεις αυτές όχι μόνο να είναι σε θέση να αναπτυχθούν και να εξελιχθούν αλλά και να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στα νέα δεδομένα της πανδημίας.

Οι ενισχύσεις των επιστρεπτέων προκαταβολών 1-6, είναι κρατικές ενισχύσεις με επιχορήγηση είτε του προσωρινό πλαισίου είτε του κανονισμού de minimis της Ευρωπαϊκής Ένωσης και είναι σε μορφή προκαταβολής, όπου θα επιστραφεί ολόκληρη ή μέρος αυτής, ανάλογα με την μείωση που είχε ο κύκλος εργασιών κατά την διάρκεια της πανδημίας και σε σχέση με το 2019. Μέχρι και σήμερα, που γίνεται η εργασία αυτή, δεν έχει επιστραφεί κανένα ποσό και η έναρξη της αποπληρωμής των δόσεων ενδέχεται να γίνεται από την 30η Ιουνίου 2022, αν δεν υπάρξει άλλη παράταση μέχρι τότε.

Κάποιες από τις πιο σημαντικές προϋποθέσεις που έπρεπε να λάβουν υπόψη οι Μμε, έτσι ώστε να προχωρήσουν στη συμπλήρωση των αιτήσεων, είτε για κρατικές ενισχύσεις, είτε για ενισχύσεις από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, είναι να μην ήταν προβληματικές επιχειρήσεις πριν το ξέσπασμα της πανδημίας, να έχουν μείωση του κύκλου εργασιών τους των ετών 2020, 2021 σε σχέση με το 2019 και τελευταίο και πιο σημαντικό να διατηρήσουν τον ίδιο αριθμό εργαζομένων, έτσι ώστε να μην υπάρχει μείωση στις θέσεις εργασίας. Παράλληλα με τα παραπάνω προγράμματα ενίσχυσης, υπήρχαν δύο ακόμη προγράμματα, εξίσου σημαντικά για τις επιχειρήσεις. Το πρώτο ήταν το πρόγραμμα των μειωμένων μισθωμάτων λόγω Covid 19, όπου έδινε στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα να πληρώνουν μειωμένο μίσθωμα κατά την περίοδο Μαρτίου 2020 έως και τον Ιούλιο 2021 και το δεύτερο ήταν το πρόγραμμα της επιδότησης παγίων δαπανών, όπου οι επιχειρήσεις επιδοτήθηκαν το άθροισμα των εξόδων που είχαν δηλωθεί στη δήλωση φόρου εισοδήματος του 2020, του εντύπου Ε3 και αφορούσαν μισθοδοσία, ασφαλιστικές εισφορές, λοιπές αμοιβές για υπηρεσίες αλλοδαπής

και ημεδαπής, ενέργεια, ύδρευση, τηλεπικοινωνίες, ενοίκια, λοιπά λειτουργικά έξοδα και οι χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα.

Τέλος, θα πρέπει να δούμε τα οφέλη που είχαν οι Μμε από τα προγράμματα ενίσχυσης και χρηματοδότησης εν μέσω πανδημίας, σε σχέση με τις χρηματοδοτήσεις της προ Covid-19 εποχής. Ένα από τα σημαντικότερα οφέλη, ήταν από το πρόγραμμα ΤΕΠΙΧ II διότι το χαρακτηριστικό του ήταν το μηδενικό επιτόκιο για το 40% του ποσού του δανείου, και το υπόλοιπο 60% χρηματοδοτούνταν από το χρηματοπιστωτικό φορέα, έτσι το τελικό επιτόκιο του δανείου έβαινε μειωμένο, το οποίο μεταφράζεται σε χαμηλότερη δόση για την επιχείρηση, άρα και σε ενίσχυση της βραχυπρόθεσμης ρευστότητας. Τα χρηματοδοτικά τα οποία είναι συγχρηματοδοτούμενα με την Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα αλλά και με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, οι απαιτήσεις των χρηματοπιστωτικών φορέων για πρόσθετες εξασφαλίσεις ήταν πάρα πολύ χαμηλές, σε σχέση με τον δανεισμό σε εποχή προ πανδημίας, που οι απαιτήσεις των χρηματοπιστωτικών φορέων ήταν πολύ μεγάλες. Συνεπώς οι επιχειρήσεις αυτές εξασφάλισαν ευνοϊκότερους όρους στη δανειοδότησή τους. Σε κάποια από τα χρηματοδοτικά προγράμματα, βοήθησαν αρκετά τις Μμε, με την ευελιξία αποπληρωμής του δανείου, είτε με τη μεγάλη διάρκεια της χρηματοδότησης, άρα με χαμηλότερη δόση, είτε με την παροχή περιόδου χάριτος κεφαλαίου έως και 12 μήνες, άρα είχε τη δυνατότητα η επιχείρηση να εξοικονομήσει ρευστότητα για τις ανάγκες της.

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, με τα χρηματοδοτικά προγράμματα που αναφέρθηκαν σε αυτή τη διπλωματική εργασία, προσπάθησαν να επιβιώσουν από την υγειονομική κρίση της πανδημίας Covid-19 που έπληξε όλο τον κόσμο, ενώ δεν πρέπει να παραβλέψουμε το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις έχουν καταφύγει στην λήψη του δανεισμού χωρίς υπερβολές, έχοντας υπόψη μας, τα προβλήματα των προηγούμενων ετών με την οικονομική κρίση που ταλάνιζε την χώρα μας, αλλά και το μέλλον που θα έχουν μετά από τις συνέπειες του πολέμου της Ρωσίας με την Ουκρανία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

1. Εθνική τράπεζα Ελλάδος, Δάνεια με την εγγύηση του Ταμείου Εγγυοδοσίας Επιχειρήσεων COVID 19 της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας, Ανάκτηση: Ιούνιος 2020, Απρίλιος 2021 (β΄ κύκλος) και Οκτώβριος 2021 (γ΄ κύκλος).

2. Εθνική τράπεζα Ελλάδος, Πρόγραμμα επιδότησης τόκων υφιστάμενων δανείων μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων πληττόμενων από τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας COVID 19. Ανάκτηση: Σεπτέμβριος 2020, Ιούλιος 2021 (β΄ κύκλος).

3. Εθνική τράπεζα Ελλάδος, Συγχρηματοδοτούμενα δάνεια της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας Α.Ε. Δράση « ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ – ΤΕΠΙΧ ΙΙ».

4. Εθνική τράπεζα Ελλάδος, Συγχρηματοδοτούμενα δάνεια της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας Α.Ε. Δράση « ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ – ΤΕΠΙΧ ΙΙ» ΝΕΟ Υποπρόγραμμα 4

5. <https://www.bankofgreece.gr/enimerosi/grafeio-typoy/anazhthsh-enhmerwsewn>

6. <https://www.aade.gr/epiheiriseis/mybusinesssupport/shetikes-diataxeis-epistrepta-prokataboli>

7. <https://www.aade.gr/polites/eisodima/diloseis-misthosis-akiniton/apofaseis-gia-meiomena-enoikia-covid>

8. https://www.karagilanis.gr/files/kya_gdoy_808_2021.pdf

9. https://www.pwc.com/gr/en/publications/Greece_Covid_Report.pdf

10. https://dir.icap.gr/mailimages/icap.gr/Conference/13th_GR_CRC_2020_presentation_PANTELAIYOU.pdf

11. https://dir.icap.gr/mailimages/icap.gr/Conference/13th_GR_CRC_2020_presentation_PANTELAIYOU.pdf

12. <https://www.grant-thornton.gr/insights/article/survey-coronavirus-greek-economy-gr>